

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра музики**

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У
ПРОЦЕСІ МУЗИЧНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА (НА
ПРИКЛАДІ МУЗИЧНО-ТЕМАТИЧНОЇ ДОБІРКИ)**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти - другий (магістерський)

Виконала:

студентка 2 курсу, групи 606

Пелепюк Тетяна Василівна

Керівник:

кандидат психологічних наук,
доцент **Бойчук І.І.**

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол № ____ від " ____ " _____ 2023 р.

Зав. кафедрою _____ доц. Лісовий В.А.

Чернівці – 2023

АНОТАЦІЯ

Пелепюк Т. В. Особливості використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (на прикладі музично-тематичної добірки) – Рукопис. Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – Чернівці, 2023. – 125 с.

Діяльність сучасного вчителя музичного мистецтва в школі, пов'язана з інструментом і тому необхідно володіти цілим комплексом практичних умінь і навичок, включаючи читання з листа, акомпанування, тощо. У роботі подано теоретичні узагальнення та нові шляхи вирішення проблеми розвитку інтересу до вивчення майбутніми вчителями музичного мистецтва музично-тематичної добірки із використанням інноваційних технологій, що знайшло відображення у теоретико-методологічному обґрунтуванні і представленні конкретних особливостей визначеного явища, перевірці шляхом експерименту та складанні покрокової методики, розробленої від її загальної кількості.

Визначено, що новітні інноваційні освітні процеси прогнозують зміну особи суб'єкта, що виявляється як за внутрішніми, так і за зовнішніми ознаками. Обґрунтовано сутність інноваційної діяльності фахівця, який виявляється у заздальгідь розробленому плануванні навчально-освітнього процесу, у розкритті змісту, завдань, мети і цілепокладанні, у конкретних технологіях інноваційного навчання мистецтва.

Ключові слова: вчитель музичного мистецтва, музично-інструментальна підготовка, музично-тематична добірка, інноваційні технології.

ABSTRACT

Pelepyuk T. V. Peculiarities of the use of innovative technologies in the process of musical-instrumental training of future teachers of musical art (on

the example of a musical-thematic selection) - Manuscript. Master's thesis for obtaining a master's degree in the specialty 014 Secondary education (Musical art). - Chernivtsi National University named after Yury Fedkovich. - Chernivtsi, 2023. - 125 p.

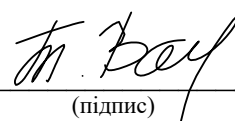
The activity of a modern music teacher at school is related to the instrument, and therefore it is necessary to possess a whole set of practical skills and abilities, including reading from a letter, accompanying, etc.

The paper presents theoretical generalizations and new ways of solving the problem of developing interest in the study of musical-thematic selections by future music teachers using innovative technologies, which was reflected in the theoretical and methodological justification and presentation of specific features of the identified phenomenon, verification by experiment and the compilation of a step-by-step methodology. developed from its total number.

It was determined that the latest innovative educational processes predict a change in the personality of the subject, which is manifested both by internal and external signs. The essence of the specialist's innovative activity is substantiated, which is manifested in the pre-developed planning of the educational process, in the disclosure of content, tasks, goals and objectives, in specific technologies of innovative art education.

Keywords: music teacher, musical-instrumental training, musical-thematic selection, innovative technologies.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис)

(підпис)

Т.В.Пелепюк

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ТА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПИТАНЬ МУЗИЧНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	9
1.1. Сутність та зміст структури музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.....	9
1.2. Музично-тематична добірка як складова програми з музично – інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.....	20
1.3. Теоретико-методологічне значення підготовки музичної анотації до тематичної добірки п'єс.....	35
Висновки до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ МУЗИЧНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	43
2.1. Компонентна структура особливостей використання інноваційних технологій щодо вивчення тематичних добірок у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.....	43
2.2. Педагогічні умови ефективного використання інноваційних технологій у процесі вивчення музично-тематичної добірки п'єс у класі музично-інструментальної підготовки майбутніх фахівців.....	61
2.3 Методичні рекомендації щодо використання інноваційних технологій у підготовці музично-тематичної добірки п'єс.....	81
Висновки до розділу 2.....	94
ВИСНОВКИ	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	101
ДОДАТКИ	109

ВСТУП

Актуальність дослідження. Навчання гри на музичному інструменті займає одне з найбільш вагомих місць у музичному вихованні та освіті. Музична педагогіка останнім часом міцно увійшла в навчальний процес педагогічних, музично-педагогічних і культурно-просвітницьких закладів освіти різних видів і типів.

Аналізуючи діяльність сучасного вчителя музичного мистецтва в школі, звертаємо увагу, що значна частина його роботи пов'язана з інструментом. Тут необхідно підкреслити, що музиканту, який працює в школі, необхідно володіти цілим комплексом практичних умінь і навичок, включаючи читання з листа, акомпанування, тощо. Це, можливо лише досягнувши високого виконавського рівня майстерності гри на інструменті, саме навчальна дисципліна – «Музично-інструментальна підготовка» сприяє досягненню високого виконавського рівня та оволодінню необхідних знань, умінь та навичок для професійного становлення майбутнього фахівця.

Варто зазначити, що вчитель музичного мистецтва працює із витонченою матерією духовного світу дітей. Тому важливою умовою становлення майбутніх фахівців даної спеціальності є компетентне володіння не тільки професійними, а й відповідними навичками роботи з учнями. Оволодіння світовими та вітчизняними зразками дитячої музики допоможуть краще пізнати світ дітей.

В царині інструментальної музики дитячий репертуар, у тому числі й фортепіанний, займає почесне місце. На відміну від інших музичних форм, розділ дитячої музики відрізняється специфічними рисами, що пов'язані з дитячою психологією і тими педагогічними завданнями, які до них входять.

Тому майбутньому вчителю музичного мистецтва є важливим «доторкнутися» до зразків дитячої музики, які допоможуть краще розпізнати світ дітей та знайти до них власний індивідуальний підхід,

вивчити їх особливості поведінки, а також стати для них не просто вчителем, а другом і наставником. А залучення інноваційних технологій посилять ефективність навчального процесу.

Стан висвітлення проблеми в сучасній науково-педагогічній літературі. Протягом останніх десятиліть з'явилися публікації, монографії, наукові праці О. Ростовського, О. Рудницької, Г. Падалки, Є. Назайкінського, Н. Рябухи, В. Цукермана, К. Зенкіна, Л. Масол, І. Бойчук та інших, присвячені визначенню суттєвих ознак та сутності музичних п'єс для дітей та їх педагогічного потенціалу.

Проблема музично - інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва привертала до себе пильну увагу представників різних наукових областей. Відомі науковці (О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, І. Бойчук та ін.) у своїх працях висвітлили концептуальні положення щодо фахової підготовки студентів в класі музично-інструментальної підготовки. Розробці методик для формування і вдосконалення виконавських, теоретико-аналітичних та інтерпретаторських умінь свої праці присвятили Л. Гончаренко, Л. Гусейнова, А. Омельченко, В. Лапченко, І. Мостова, М. Назаренко, І. Гринчук, В. Крицький та ін.

Актуальні зміни в системі сучасної мистецької освіти вимагають не лише адаптації, але і впровадження інноваційних методів, спрямованих на вирішення сучасних навчальних та виховних викликів. Зокрема, в музичній освіті виникає потреба у перегляді змісту та підвищенні якості підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Ця необхідність обумовлена не лише динамікою загальної системи освіти, але і специфічними програмними змінами у вищих мистецьких установах, що адаптуються до вимог сучасного українського суспільства.

Збагачення педагогічного досвіду використанням інновацій є ключовою темою у сучасній педагогічній науці. Вчені, такі як В. Бондар, С. Гончаренко, З. Курлянд, Ю. Бабанський, В. Беспалько, К. Платонов, О. Падалка, О.

Пехота, Г. Селевко, С. Сисоєва, М. Сорокін та інші, розглядають інноваційні технології як засіб зміни змісту навчання та виховання. Ці новаторські підходи спрямовані на підвищення ефективності навчання майбутніх учителів музичного мистецтва, особливо в контексті виконавської музично-інструментальної діяльності.

Педагогічна інноватика спрямована на створення важливих та системних організацій інновацій, які сприяють розвитку освіти і позитивно впливають на її еволюцію, особливо в умовах розширення полікультурного простору.

Теоретичні засади досліджень у сфері педагогічної інновації зазначені у працях ряду вчених, зокрема А. Деркача, Ш. Амонашвілі, Ю. Бабанського, П. Воловика, Б. Н. Кузьміна, О. Глузмана, А. Алексюка, І. Зязюна, В. Загвязінського, М. Кларіна, В. Курила, Є. Ляски, В. Полонського, В. Оконя, В. Беспалька, І. Підласого, М. Поташника, Л. Рибалка, В. Семиченко, С. Сисоєвої, О. Снісаренка, В. Сухомлинського, О. Шевнюка, М. Фулланта, П. Сенжа та інших.

Необхідність врахування вимог до використання інновацій у мистецькому навчальному середовищі вимагає комплексної переорієнтації підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Ця переорієнтація включає в себе інтеграцію передових технологій у навчальний процес, стимулювання творчого мислення та збагачення педагогічного досвіду.

Багато науковців приділяли увагу проблемі підготовки майбутніх учителів до інноваційної музично-педагогічної діяльності, активізації їх творчого потенціалу: О. Ростовський, О. Єременко, К. Завалко, Л. Коваль, В. Лабунець, Л. Надирова, О. Рудницька, І. Немикіна, О. Олексюк, Г. Падалка, Л. Паньків, В. Шульгіна, Д. Юника та ін.

У роботах науковців (І. Боднарук, В. Антонюк, Л. Дмитрієв, П. Ковалик, О. Комісаров, Л. Куненко, Т. Левшенко, Н. Гребенюк, Л. Ліхіцька, А. Болгарський, К. Матвєєва, А. Козир, А. Менабені, Л. Василенко, П.

Ніколаєнко, З. Софроній, І. Бойчук, Г. Стасько, А. Стахевич, Ю. Юцевич та ін.) розглядають питання підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до виконавської діяльності саме в аспекті педагогічної інноватики.

Проте, враховуючи вище сказане, виникає необхідність визначення шляхів розвитку інтересу до вивчення та демонстрації музично – тематичних добірок п'єс із залученням інноваційних технологій, які дають можливість з легкістю пізнавати та розкривати світ музики, розрізняти та виконувати музичні стилі та жанри різних епох.

Мета дослідження проаналізувати і експериментально перевірити особливості використання інноваційних технологій до вивчення музично-тематичних добірок у процесі музично-інструментальної підготовки.

На основі мети, можемо визначити ряд **завдань дослідження**:

- 1) проаналізувати науково-методичну літературу з даного дослідження; розкрити сутність та зміст структури музично-інструментальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва;
- 2) визначити практичне значення музично-тематичної добірки та означити її роль у процесі музично-інструментальної підготовки; дослідити важливість анотації як невід'ємного компоненту представлення музично-тематичної добірки п'єс;
- 3) розробити й теоретично обґрунтувати компонентну структуру, визначити критерії, показники та рівні розвитку інтересу у майбутніх фахівців у процесі музично-інструментальної підготовки;
- 4) визначити ступінь ефективності використання інноваційних технологій у процесі вивчення музично-тематичних добірок.

Об'єкт дослідження – процес музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Предмет дослідження – визначити особливості використання інноваційних технологій до вивчення музично-тематичних добірок у процесі музично-інструментальної підготовки.

Для досягнення наших цілей та успішного виконання завдань, ми застосовували такі **методи дослідження**:

- теоретичні – для аналізу та вивчення наукової літератури у галузі педагогіки, психології та методики, ми використовували методи порівняльного аналізу, синтезу, структурування, класифікації та узагальнення науково-теоретичних та практичних результатів;

- емпіричні – проведення спостереження за здобувачами освіти під час проходження професійно-педагогічної практики в різних навчальних закладах: загальноосвітніх школах, фаховому коледжі та на музичній кафедрі. Були проведені опитування, тестування та бесіди з учасниками навчального процесу, а також реалізовано педагогічний експеримент.

Наукова новизна та теоретична значущість дослідження полягають у встановленні теоретичних основ та методологічних аспектів вивчення та демонстрації музично-тематичної добірки з використанням інноваційних технологій (технологія створення відеоанотації). Уточнено зміст та сутність понять “інструментальна підготовка”, “музично-тематична добірка”.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання в навчальному процесі музичного та музично-педагогічного профілю, а також може слугувати додатковим матеріалом до навчальних програм з музично-інструментальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва. Отримані під час дослідження результати можуть знайти своє використання у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва як додатковий матеріал для розширення та поглиблення змісту навчальних курсів з індивідуальних та теоретичних дисциплін.

Експериментальна база дослідження: дослідження проводилися на базі кафедри музики факультету педагогіки, психології та соціальної

роботи ЧНУ імені Юрія Федьковича; Педагогічного фахового коледжу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Апробація результатів наукового дослідження. Основні положення і результати наукового дослідження апробувалися під час роботи зі студентами кафедри музики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича протягом 2022-2023 року; доповідалися на студентській конференції кафедри музики (15 квітня 2023 року) і увійшли до збірника матеріалів студентської науково-практичної конференції за 2022/2023 н.р., також доповідалися на II Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (14 травня 2021 року), Кривий Ріг; на I Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Мистецька освіта: традиції, сучасність, перспективи» (12 травня 2023 року) організована Криворізьким державним педагогічним університетом, факультетом мистецтв (кафедра музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки).

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загального висновку, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи 125 сторінок.

РОЗДІЛ I. НАУКОВІ ТА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНО-ТЕМАТИЧНИХ ДОБІРОК У ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У розділі обґрунтовано наукові та теоретико-методологічні засади використання музично-тематичних добірок у процесі інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Проаналізовано сутність та зміст поняття «музично-інструментальна підготовка», «музично-тематична добірка».

1.1. Сутність та зміст структури музично-інструментальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва

Спостерігаючи за сучасними тенденціями розвитку музично-педагогічної освіти, варто сказати, що велика увага приділяється професійному рівню та особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва, який вдається до саморозвитку, здатний захищати свої духовні цінності, пропагувати надбання світової та вітчизняної музичної культури, організовувати різні види музично-мистецької діяльності зі своїми учнями на музичних заняттях, що вимагає від вчителя не тільки систематичних та глибоких професійних знань, умінь та навичок, але й сформованої здібності до самовдосконалення.

Професійна підготовка вчителя музичного мистецтва включає вміння самостійно здобувати знання та вміння аналізувати інформацію, критично оцінювати інформацію, приймати рішення, визначати пріоритети нових важливих знань та ідей, розвивати їх, що має поєднуватися з умінням ефективно їх застосовувати на практиці.

Рівень професійної підготовки майбутніх учителів можна визначити по тому, як їм вдається:

- 1) самостійно вивчати і виконувати музичні твори;

- 2) усно тлумачити музичні образи; в ансамблі, творче музикування
- 3) застосування вище згаданих навичок, тобто художня подача музичних творів дитячій аудиторії (Гончаренко, 2016, с. 60-64).

У формуванні майбутнього вчителя музичного мистецтва, у його становленні як фахівця-професіонала основоположного значення набуває його музично – інструментальна підготовка.

Однією із важливих умов фахової підготовки вчителя музичного мистецтва є оволодіння музичним інструментом. Під час навчання в інструментальних класах потрібно приділяти особливу увагу інструментально-виконавської компетентності.

У програмах з музично – інструментальної підготовки зазначено, що курс «Музично-інструментальна підготовка» спрямований на набуття майбутнім вчителем музичного мистецтва виконавського досвіду.

Навчальна дисципліна спрямована на теоретичне і виконавське освоєння музичного твору та вивчення досвіду музично-виконавської діяльності. У процесі навчання та опанування дисципліни формуються навички вільного володіння музичним інструментом, здатність до аналізу та самоаналізу виконавської діяльності, робота над художньою та вербальною інтерпретаціями музичних творів, можливість на високому рівні розвивати пізнавальні можливості (Силабус навчальної дисципліни, 2021).

Відома науковиця у сфері мистецтва – Л. Гончаренко визначила основні компоненти виконавської діяльності вчителя музичного мистецтва і необхідних для неї знань, умінь і навичок: сольне виконання, самостійна робота вчителя над музичним твором, акомпонування, читання нот з аркуша, транспонування, гра.

Зазначені вище форми діяльності є невід’ємною складовою фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, які затверджуються і здійснюються відповідно до освітньо-професійної програми.

Викладачі музичного мистецтва повинні проявляти високий рівень інструментально-виконавських здібностей, які визначають їхню професійну підготовку для ефективної роботи у закладах загальної середньої освіти, виражену на відповідному рівні компетенціями:

- програмно-репертуарні: включають в себе глибоке розуміння інструментального репертуару, вміння вибирати та включати в програму уроків та позакласних заходів різноманітні інструментальні твори. Важливо також мати здатність проводити аналіз історико-стильового, художньо-педагогічного та технічно-виконавського характеру;

- технічно-виконавські: сюди входять формування техніки гри, індивідуальної виконавської манери, раціональний рух та координація функцій рук, аплікатурні прийоми, вправність пальців, точне виведення звуковисотної інтонації, штрихова техніка та культура звуку;

- інтерпретаційні вміння: суттєво важливо мати здатність інтерпретувати музичні твори, слідуючи авторському задуму композитора, розкриваючи художні образи через виразові засоби та виконавську техніку, такі як динаміка, агогіка, фразування тощо;

- інструментально-методичні: включають у себе володіння методикою навчання гри на інструменті учнів, здатність до дотримання вимог музичної педагогіки, організацію музикування на уроках та позакласній діяльності;

- концертмейстерські вміння: важливо мати навички гри в ансамблі, розуміння особливостей акомпанування, а також здатність ефективно керувати концертно-виконавською діяльністю школярів;

- сценічні навички: готовність до культурно-освітньої та концертно-виконавської діяльності, включаючи психоемоційне саморегулювання, керування публічним виступом та сценічну культуру (Пляченко, 2010, с. 428).

Як вже вище зазначалося, вагоме значення у становленні вчителя музичного мистецтва як фахівця – професіонала набуває виконавська діяльність. Усі фундаментальні знання, які студенти отримують з теорії

музики, історії музики, методів виконання та культурних сфер, застосовуються на практиці у процесі музично-інструментальної підготовки.

Вчитель музичного мистецтва повинен вільно грати на музичному інструменті твори різних епох, певних художніх напрямків, стилів і жанрів, підбирати на слух музичні мелодії з акомпанементом, читати музику з листа, транспонувати, імпровізувати, тощо.

Гра на музичному інструменті сприяє вдосконаленню виконавських навичок та набуттю досвіду роботи з психічними та мисленнєвими операціями, які необхідні для адекватного сприйняття, пізнання та творчої інтерпретації музичного мистецтва (Щербак, 2021).

Процес навчання є ефективним, коли структуроване отримання знань є ядром усього процесу навчання.

Дидактичний принцип системності передбачає засвоєння корисних блоків знань та ідей дій у певному порядку, що забезпечує логічність навчального процесу та максимальний розвиток пізнавальних здібностей особистості. Як показує практика з інструментального навчання майбутніх учителів музичного мистецтва, не у всіх студентів розвинута здатність осмислювати музичні стилі і форми. Й. Гете зазначив, що матеріал може бачити кожен, зміст може дізнатися лише той, з ким він має щось спільне, але форма для більшості залишається таємницею.

Сучасна музична освіта висуває тезу, що особистість музиканта розвивається, формується і реалізується в процесі «художньої інтерпретації художньою інтерпретацією» (О. Олексюк). Можна стверджувати, що художня інтерпретація є насамперед результатом інтелектуальної діяльності, адже суть виконавської інтерпретації полягає не тільки у розумінні змісту музичного твору, а й у втілення цього розуміння під час виконання. Але для того, щоб зрозуміти мету музичного твору, недостатньо опиратися лише на раціональне знання. Як зазначив Г. Нейгауз: виконавцю – інтерпретатора «потребують інтегрувати живе усвідомлення та розуміння». У цьому процесі

особливу роль відіграють емоції, воля, відчуття, інтуїція, натхнення і глибини підсвідомості. Водночас основою виконавської інтуїції, поетичного передчуття та емоцій при інтерпретації твору має бути серйозне аналітичне осмислення музичного матеріалу шляхом розуміння, глибоке усвідомлення основних стилістичних і формотворчих особливостей. Майбутній фахівець повинен володіти багатством технічних засобів і прийомів, бути обізнаним у стилістичних питаннях, досягти певного рівня інтелектуального розвитку та бути обізнаним з різними напрямками музичної теорії, історії та естетики (Гончаренко, 2016, с. 60-64).

Досягнення високого рівня інтелектуальних знань майбутніх учителів музичного мистецтва залежить від розширення їх знань. Це включає розуміння важливості музичної виразності для передачі художнього змісту твору, належне оволодіння теорією музики, широкий спектр мистецьких знань, розуміння законів та принципів музичної творчості, а також уміння розпізнавати смисл. Механізми сприйняття музики та формування художніх образів включають аналіз і синтез, здатність до порівняння та узагальнення. (Щербак, 2021).

Науковці припускають, що недостатньо розвинена художня свідомість музикантів може призвести до проблем і прогалин у музично-виконавській діяльності майбутніх фахівців. Крім того, такі чинники, як невеликий обсяг музично-навчального матеріалу, обмеженість загальної та спеціальної художньої інформації, яку респонденти сприймають, аналізують і розуміють у процесі музичної діяльності, а також недостатній рівень активності та самостійності тощо. Оскільки вузькоспеціалізований підхід до тренування виконавських умінь і навичок – це значно уповільнює процес художнього становлення музиканта (Пляченко, 2010, с. 428).

Важливо, щоб майбутній викладач музичного мистецтва власноруч відчував глибоке зацікавлення у музиці. Це означає не лише технічну освіченість, але й здатність активно слухати, розуміти та оцінювати

різноманітні музичні твори. Таке сприйняття дозволяє вчителю перебувати в атмосфері емоційного напруження, щоб краще передати учням не лише технічні аспекти, але й глибинне художнє значення музики. Зацікавленість у власному сприйнятті музики створює основу для ефективного викладання та надихає учнів на власне творче вдосконалення. Усвідомлення художнього змісту музики закладає основу системи первинних художніх знань, розвиває мислення.

Під час виконання музичного твору перед виконавцем стоїть завдання розкрити художньо – образний зміст, музичного твору за допомогою власного виконання. Під час виконавської інтерпретації зуміти передати емоційні переживання, почуття, розкрити та донести до слухача мету певної музичної композиції.

Виконавець, подібно митцю, що взаємодіє з кистями на полотні, має здатність настроюватися на унікальний емоційний світ композитора. Це включає в себе глибоке відчуття душевних вібрацій, якими пройнятий музичний твір. Виконавець, мовно кажучи, «вловлює» енергію, що наповнює кожен ноту та фразу, і трансформує цю емоційну сутність у власному виконанні.

Гліб Нейгауз, видатний музикант, володів унікальним талантом «вловлювати» емоційну сутність музичних творів. Він міг настроїтися на особливі душевні вібрації композитора та трансформувати цю енергію у власному виконанні. Своєю неперевершеною манерою він використовував стислі формули та виразні фрази, які, наче «крила», підсилювали ефект і допомагали розкрити характер музичного твору. Його погляди на красу та вміння передавати її через музику залишають невідомий слід в історії виконавського мистецтва (Гончаренко, 2016, с. 60-64).

Розвиток музичних і слухових ідей коливається від елементарних ідей до більш значущих і глибоких ідей, від фрагментованих і розрізнених ідей до більш масштабних і більш узагальнених ідей. У структуру даного явища,

таким чином, включаються елементи формоутворення, жанрового, стильового порядку, які дозволяють перейти від розуміння цього конкретного явища до загального розуміння стилів, естетики історичних періодів тощо. До нових понять.

Потрібно наголосити, що культурологічна спрямованість змісту музично-педагогічної освіти також відноситься до одних із важливих професійних компонентів майбутнього вчителя музичного мистецтва. О. Рудницька приділяла особливу увагу дану напрямку. Науковець виділила певні педагогічні принципи інтегрованого підходу, що має теоретичний рівень інтеграції знань та спрямоване на усвідомлення сутності таких понять як: художній зміст і форма, жанр і стиль, художня метафора, символу, алегорії. Для того, щоб отримати результат, потрібно використовувати такі методи роботи: проводити порівняльний аналіз між творами, які є близькими за темою, сюжетом, жанровою і структурною композицією, стилями, тощо (Рудницька, 2001, с. 10-13).

Перед майбутній фахівцем із галузі музичної педагогіки постає важливе завдання: формувати та розвивати образно-асоціативну сферу учнів, звертати особливу увагу на власний емоційний стан. За допомогою асоціацій створюється більша кількість варіантів розуміння музичних творів, розкривається їх зміст, з'являється можливість кількісної та якісної різноманітності інтерпретацій. Наголосимо, один і той самий твір впевнено можуть зіграти двадцять п'ять різних піаністів, але кожного разу рояль звучатиме по-іншому.

Майбутньому фахівцю важливо розвивати таку специфічну виконавську навичку як уміння слухати себе під час гри, контролювати взаємодію внутрішнього слухового уявлення з реальним звучанням інструмента. Так при виконанні музичного твору виконавець виконує «подвійну функцію слуху»: тобто, буде звук за ідеальним образом і водночас контролює власні звукові результати. Це включає активізацію

інтелектуальних, слухових, емоційно-вольових процесів музиканта-виконавця вибудовує звучання відповідно до ідеального образу й одночасно контролює власний звуковий результат (Гончаренко, 2016, с. 60-64).

Вивчення мистецтва гри на музичному інструменті вимагає розвитку різноманітних навичок, включаючи роботу з авторським текстом, ескізне та детальне опрацювання музичного матеріалу, використання виконавських прийомів і засобів для досягнення художньої виразності, а також адекватного сприйняття музики. Цей процес сприяє розвитку технічних і творчих аспектів в грі на інструменті.

Робота над музичним твором вимагає виконавського аналізу. Використовуючи такий вид роботи, здійснюється осмислення технічних труднощів твору, детальний огляд музичної тканини твору, проникнення в інтонаційно - образну сферу, виявлення основних теми та ідеї твору. Розуміння інтонації твору – це спроба «побачити людину в музиці», що охоплює весь образний зміст твору (Гончаренко, 2016, с. 60-64).

Співпереживання та участь є передумовами для творчого розуміння музичних творів. Ключову роль у цьому процесі відіграє емпатія. Це пояснюється тим, що рушійною силою інтерпретації є перенесення домінанти на «іншого» та ідентифікація з цим «іншим». При роботі з текстом музичних творів цим «іншим» є автор, його стиль, його ліричний герой (Пляченко, 2010, с. 428).

Зазначаємо, що особливість музичного твору в сучасній композиції проявляється через його існування у вигляді різноманітних альтернативних варіантів. У процесі знайомства із нотним текстом, уява музиканта зароджує звуковий образ». Виникає перше емоційне відображення в музичному виконанні у формі симультанного прояву, яке включає логіку розвитку музичного твору. З цього випливає гіпотеза, що виконавець, виходячи з загальних вражень про образний зміст твору, розпочинає формування художнього образу. Цей процес кристалізації, деталізації та збагачення

емоцій відбувається під час аналізу та інтерпретації, де виконавець активно шукає відповідні засоби виразності для більш точного передавання емоційного змісту музичного твору.

Процес роботи над музичним твором на високому рівні включає вирішення професійних і творчих завдань виконавцем, і це напряду пов'язано з визначенням логіки та інтеграцією роботи над музичними творами. Такий підхід враховує комплекс проблем, пов'язаних із суб'єктом виникнення, становлення та розвитку художніх образів під час художньої інтерпретації музики, як описано в праці О. Віцинського.

На початковому етапі розучування нового музичного твору проводиться робота над звуком. Навчитися гарному звуку – найскладніше, оскільки це стосується не тільки слуху, а й розумових якостей учня (практично все залежить від самого учня) (Гончаренко, 2016, с. 60-64).

Робота над звуком у фортепіанному творі сприяє не тільки удосконаленню його професійних якостей а й сприяє покращенню загальнолюдських. Важливо, не тільки контролювати звук, а й займатися підбором та організацією прийомів звуковидобування. Під час гри ставиться мета не переживати за свої емоції та психічний стан, а комплексно передати художній зміст музики та вирішити завдання музичного виховання та виконавства.

Крім того, під час цього етапу активуються слухові та емоційні області виконавця. Чим яскравішим і художньо неповторним є твір, тим енергійніше починається процес його творчої обробки музикантом, заснований на виникненні художніх асоціацій, музично-слухових ідей. Тобто, уява є основою здатності не тільки виразно відтворювати музику, а й «швидко розпізнавати її образний зміст і розкривати його за допомогою мовних ознак». Метою навчальної діяльності на цьому етапі є формування установки на формування початкового недиференційованого образу твору та

усвідомлення особистого досвіду музиканта, а також активізація художньої свідомості (Щербак, 2021).

На другому етапі ми розв'яжемо рухові та технічні завдання, вдосконалимо деякі елементи фактури та створимо остаточний варіант художньо-виконавської концепції.

Отже, кожен виконавець спочатку створюється в уяві музичний образ твору, а потім вже втілює його на музичному інструменті. Тільки в цьому випадку його гра стає актом творчості, який перетворює світлографічні символи та слухові уявлення в реальне звучання. Формування здатності внутрішнього слуху заздалегідь виявляти звуковий образ музики є дуже корисним щодо створення певного виконавського стану музиканта, розвитку його виконавської інтуїції тощо.

Мистецтво гри на музичному інструменті ґрунтується на принципі єдності художнього образу і технічної майстерності, що дозволяє учням через свою гру передати все те, що вони хочуть висловити і висловити. Робота над розширенням власних можливостей у втіленні художніх образів вважається удосконаленням технічної майстерності». Музичний досвід має не лише слуховий характер, а й кінетичний. Це означає, що завжди є різноманітні рухи, як під час створення музики, так і під час її сприйняття. Мимовільне погойдування, постукування ритму руками та ногами та підспівування — все це прояви моторики музичного досвіду. На нашу думку, вміння виконувати чіткі, художньо виразні та майстерні ігрові рухи є таким же важливим, як і досягнення музиканта, як і добре розвинений слух, хороша музична пам'ять тощо. Тому вчені завжди підкреслюють і звертають увагу на роль музики. Практичні дії та операції в навчанні, орієнтовані на вивчення взаємозв'язку між когнітивними процесами, творчістю, емоціями та моторикою учнів у рамках психологічних закономірностей, на психологічні закономірності поєднання процесів мислення, творчості, емоцій і роботи рук учнів (моторика).

Музичне переживання включає не лише аспекти слухового сприйняття, але й суттєво пов'язане з руховою природою. Під час виконання чи сприйняття музики людина нерідко виявляє моторні реакції, такі як відбивання ритму рукою чи ногою, похитування тілом чи навіть підспівування. Зазначено, що здатність до виконання точних, художньо виправданих рухів має такий же вагомий вплив на музичний розвиток, як і розвинений слух чи музична пам'ять. Вчені акцентують роль практичних дій та операцій у навчанні, звертаючи увагу на психологічні взаємозв'язки між процесами мислення, творчості, емоцій та роботи рук (моторики) учня. Це свідчить про важливість розуміння і взаємодії різних аспектів музичного сприйняття та виконання для повноцінного розвитку музиканта.

Виконавець завжди прагне повністю відчувати твір і пропустити його через себе, проявити своє відношення до музичного мистецтва і донести слухачам про власні переживання і відчуття. Підкреслимо, що зміст твору проявляється в різних формах, залежно від манери гри та творчої індивідуальності музиканта. Видатний композитор і виконавець А.Рубінштейн сказав, що справжні митці завжди грають сучасників, створюють музику, близьку до сучасників, знають їхній досвід.

У музичній освіті завжди наголошується наскільки важливим у професійній діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва є збереження та розвиток індивідуальної виконавської особистості. Це базується на низці ключових факторів, що визначаються як основа творчого процесу. Серед них важливе місце займає художня філософія особистості, особистісний світогляд, рівень розвиненості інтелектуальних здібностей та культурного багажу художника. Враховується також наявність в митецькій особистості сильної волі та необхідних професійних якостей педагога. До цих чинників додається великий досвід і вміння майстерно володіти технікою виконання музичних творів, а також професіоналізм, що проявляється в високому рівні артистизму та виразності в мистецтві (Щербак, 2021).

Майбутньому вчителю музичного мистецтва важливо звертати увагу на розвиток навичок та вмінь обирати музичний матеріал під час педагогічної підготовки та роботи над репертуаром, вміти знаходити цікавий, хороший музичний матеріал та працювати над досягненням високої професійної майстерності у виконанні. Також оволодіти методикою самостійної роботи над музичними творами (виконання окремих голосів, фраз, періодів, розвиток ритміки, артикуляції, динаміки, особливості жанрово-стильового оформлення музичного матеріалу, подолання виконавства та виконання); також важливо технічні питання тощо). Формування навичок підбору відомих мелодій на слух (з додаванням акомпанементу), гармонізації музичних уривків і перекладу їх в інструментальну музику, а також оволодіння технікою творчого музичного створення та імпровізації є важливими аспектами музики (Щербак, 2021).

Отже, можна зробити такі висновки, що музично – інструментальна підготовка відіграє важливу роль у професійному формуванні майбутніх учителів музичного мистецтва. Виявлення системних зв'язків у структурі музичного мистецтва, ступенева робота над розвитком виконавських навичок і художньої свідомості, застосування різних видів та методів роботи у комплексі можуть забезпечити значне зростання рівня підготовки майбутніх фахівців та ефективність їх професійної діяльності.

1.2. Музично-тематична добірка як складова програми з музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Якість підготовки майбутніх учителів музики, що є критерієм успішної діяльності вищої музичної школи, визначається не лише сукупністю знань про основи мистецької галузі та методики навчання, а й їхніми здібностями. Застосовувати ці знання в процесі живого, безпосереднього спілкування з учнями.

Майбутньому вчителю музичного мистецтва важливо володіти та використовувати у роботі зразки дитячої музики, які допоможуть бути в постійному «режимі спілкування» з дітьми, знайти до них власний підхід, створити дружню та творчу атмосферу спілкування.

Враховуючи вище сказане, виникає необхідність вивчення та виконання музично – тематичних добірок, які дають можливість з легкістю пізнавати та розкривати світ музики, розрізняти та виконувати музичні стилі та жанри різних епох.

Саме за такими критеріями у навчальну програму з музично – інструментальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва було включено роботу над музично-тематичними добірками дитячих п'єс, яка дозволяє знайомитися з дитячими альбомами композиторів як світової так і вітчизняної інструментальної музики, розвивати образне мислення, уяву, та виконавську майстерність музиканта.

Музично – тематична добірка складається з декількох не складних за виконанням п'єс, що об'єднані єдиною тематикою. В музичному мистецтві музично – тематичні добірки мають свої специфічні закони організації, що розкривають їх мистецьке значення, як своєрідний спосіб відображення «картини світу». П'єси різних жанрів концентрують в собі особливості епохи, світобачення автора, для якого притаманні характерні риси стильового відтворення образів, саме тому вони мають особливу педагогічну вагу у фаховій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва.

Однією із особливостей музично – тематичних добірок є їх тематика, що несе в собі художньо-образне значення даних п'єс. Тематика добірок є досить різноманітною: ліричні (кантиленні), рухливі, танцювальні, романтичні, події із життя, картини природи, емоційно – психологічні стани, побудовані на основі казок, фольклору, портрети людського характеру, відображення сучасності, тощо.

Варто зазначити, що тематичні п'єси (добірки), відповідно до специфіки жанру, також втілюють яскраво-образні характеристики чи динаміку їх розвитку, жанрово-побутові сцени, ілюстрації до відомих мистецьких творів (живопис, скульптура, архітектура, література та ін.).

У даному пункті ми розглянемо такі тематики п'єс: кантиленного та рухливого характеру.

Переважно вибирають п'єси ліричного характеру. Робота над такими п'єсами позитивно впливає на розвиток музикальності, художньо-виконавської ініціативи, особливо тих, які не володіють яскраво вираженим емоційним сприйняттям.

Завдяки різним елементам образності п'єси швидше розучуються і запам'ятовуються. Широка палітра мелодико-інтонаційних, ритмічних, поліфонічних, ладо-гармонічних, фактурних засобів, що розкриває жанрові подробиці п'єс, викликає необхідність виявлення у майбутніх учителів музичного мистецтва їх взаємодіючого впливу на виконавське розуміння авторського тексту (Бойчук, 2005, с. 38).

Насамперед, у роботі над кантиленими п'єсами ми повинні звертати свою увагу над гнучким проведенням мелодії як провідного голосу (фактурної лінії), що концентрує в собі художню думку та естетичну образність твору, підпорядковує собі інші компоненти фактури.

У відтворенні кантиленної мелодії на фортепіано основну увагу важливо зосередити на її «виспівуванні-приговорені», тобто, виразному інтонуванні мелодії, прослухавши її будову, драматургію, виразову специфіку, обравши відповідне туше (Грищенко, 2018, с. 119).

У педагогічно-виконавському лексиконі терміни «дихання в русі», «дихаючі руки» вказують на природний зв'язок піаністичної моторики з «вокальним» відтворенням мелодії.

Головними аспекти роботи над кантиленими п'єсами є :

- художньо-звукова специфіка освоєння кантиленної музики;

- відмінності в інтонуванні мелодії, зумовлені гармонічним і поліфонічним оточенням;
- гнучкість темпо-ритмічної та динамічної виразності;
- застосування педалізації як засобу в розкритті інтонаційно-ритмічного, гармонійного і синтаксичного складу музичного різних жанрів в інтонуванні мелодії, зумовлені тексту;
- витончене відчуття різних способів дотику до клавіатури, зумовлене глибоким усвідомленням художньо-звукового завдання (Бойчук, 2005, с. 38).

П'єси рухливого характеру відрізняються від ліричних п'єс своєю динамічною яскравістю, пульсацією ритму, задумом композитора, тощо. Характерною ознакою танцювальної музики є поєднання техніки виконання та метро-ритмічного малюнку твору.

Однією з типових ознак такої фактури є зв'язок технічних засобів виконання з метро-ритмом, що впливає на засвоєння як ритму, так і рухових «моторних» навичок. Прикладами даного зв'язку слугують такі музичні форми як: танці, марші, токати, різнопланові звукозображальні мініатюри, що пов'язані із пластичним рухом та перебувають в органічному синтезі технічних і художньо-образних виконавських завдань (Грищенко, 2018, с. 119).

У процесі роботи із зразками рухливої музики, варто звернути увагу на історію та походження твору, ознайомитися із його специфікою виконання.

У роботі над п'єсами рухливого характеру важливе значення має розвиток техніки, як одна з важливих сторін комплексного розвитку художніх і піаністичних здібностей.

Оволодіння руховими і звуковими особливостями техніки найрідше може бути досягнуте багаторазового програвання важких епізодів твору. Особливо ефективна така форма їх розучування, при якій застосовуються різноманітні прийоми тимчасової видозміни як фактурних так і

інтерпретаційних засобів. Серед них найчастіше використовуються темпові, динамічні, ритмічні, артикуляційні варіанти (Бойчук, 2005, с. 38).

У роботі над технічно складними епізодами твору потрібно поєднувати «робочий» темп з поступово прискорюючим і основним темпом твору, який допоможе краще концентруватися над виконавською увагою і дозволить активно виявити слухом і свідомістю інтонаційний зміст мелодії даного пасажу. Твір варто опрацьовувати в різних темпових характерах з поєднанням елементів звукової виразності.

Відпрацьовані моменти музичного твору не рекомендується часто програвати у основному темпі, адже це може призвести до втрати контролю над ними. Такі фрази музичного твору краще закріплювати у середньому (помірному) темпі.

Для подолання технічних складностей можна використовувати різноманітну роботу з динамічними відтінками: гра на *f*, гра чітким дотиком пальців до клавіатури із форсування динаміки, гра з акцентами на різні долі. У роботі над складними пасажами корисно пограти чергуючи спочатку в чіткому звучанні на *f* з легеньким пальцевим лігатним дотиком на *p* або при виробленні інтонаційної гнучкості звучання пасажу, застосувати чергування динамічних наростань і спадів звучання, що поєднується із збереженням змісту виконання, гра штрихом на *non legato* - дотику кожного пальця до клавіатури (Бойчук, 2005, с. 38).

Від уповільненого темпу і динамічного перебільшеного звучання майбутній фахівець поступово переходить до рухливої гри відчуваючи самостійність рухів пальців при близькому їх дотику до клавіатури.

Виходячи з викладеного, можна зробити такі висновки:

- при виборі засобів подолання труднощів фактурного викладу необхідно брати до уваги дві взаємопов'язані складові: уява звучання та формування піаністичного прийому;

- при усвідомленні причин появи труднощів необхідно виходити з розуміння об'єктивних показників структури піаністичного письма;
- у набутті професійних навичок віртуозного виконання особливе значення набуває розвиток різних елементів дрібної техніки;
- робота над звуковими якостями техніки повинна відбуватись за допомогою динамічних, ритмічних, темпових і артикуляційних засобів;
- погодження аплікатурних прийомів з мелодико-інтонаційною і синтетичною будовою пасажу - одна з передумов його рухливо-технічного засвоєння (Бойчук, 2005, с. 38).

Відомі західноєвропейські та українські композитори приділяли багато своєї уваги дітям, тому їх творча спадщина збагачена фортепіанною музикою для дітей та юнацтва, написаної у певні періоди й у різних авторських стилях і яка витримала випробування часом: Бахівський «Зошит Анни Магдалени Бах», «Дитячі сцени» і «Альбом для юнацтва» Р. Шумана, також дитячі альбоми Ж. Бізе, К. Дебюссі, А. Лур'є, С. Борткевича, В. Косенка, В. Барвінського, Н. Нижанківського, М. Скорика та ін.

Роберт Шуман створив свій «Дитячий альбом» як музичну колекцію, в якій кожний етюд чи мініатюра – це своєрідний музичний погляд на дитинство. Використовуючи різноманітні жанри, такі як марш, елегія, ноктюрн та інші, Шуман створив музичний світ, що відтіняє широкий спектр дитячих емоцій. Цей цикл також вражає своїм образно-художнім змістом, який максимально наближений до внутрішнього світу дитини. Кожен твір в альбомі надає слухачеві можливість уявити собі різноманітні сцени та епізоди дитячого життя. Ще однією цікавою рисою є укладання творів за принципом зростання ступеня складності, що відповідає процесу виростання та розвитку дитини. Такий підхід дозволяє відтворити не лише емоційний аспект, а й врахувати динаміку особистісного зростання. «Дитячий альбом» Роберта Шумана вражає не лише музичною різноманітністю, але й вмінням передати

глибокий емоційний та психологічний зміст, притаманний світу дитинства. (Бойчук, 2016, с. 84).

Роберт Шуман був глибоко захоплений темою дитинства, що відобразилося в його музичних творах. Цикл «Дитячі сцени» (1838 р.) відзначався складною фактурою та автобіографічним підтекстом, пов'язаним з його коханням до Клари Вік. Ці композиції, хоча присвячені дітям, були адресовані більше дорослому слухачеві через свою глибоку емоційність. З іншого боку, «Альбом для юнацтва» (1848 р.) створений конкретно для дітей, враховуючи їхні виконавські можливості та музичне виховання. Ця збірка включала різноманітні твори, від простих «легеньких п'єс» до етюдів та фуг, а також містила поради Шумана, як жити та вдосконалювати музичні навички. Такий підхід відображав не лише його талант композитора, але і педагога, що цінував важливість музичної освіти в дитинстві (Бойчук, 2016, с. 84).

Французькі композитори К. Дебюссі та М. Равель у своїх творчих доробках висвітлили принципи компонування дитячої музики. Їх твори вирізняються своєю неповторністю стилю та особливостями композиторського письма. Творчість К. Дебюссі суперечила канонам класики, а М. Равель, навпаки, працював над музичними зразками XVIII-XIX століть, наповнюючи їх новим змістом. Така відмінність простежується в циклах «Дитячий куточок» К. Дебюссі та «Моя матінка-гуска» М. Равеля, написані композиторами у 1908 році. «Дитячий куточок» - сюїта, яка пройнята авторською іронією та зображує чудовий і добрий світ дитинства. Даний цикл насичений своєю фактурою, із використанням композитора складних виконавських прийомів та осучасненої техніки педалізації, що не розраховані на маленького виконавця. Збірка сюїт М. Равеля «Моя матінка-гуска» являє собою яскраву серією музичних ілюстрацій до казок Ш. Перро з однойменною назвою (Бойчук, 2016, с. 84).

Серед різних явищ музичної культури українська фортепіанна музика для дітей виділяється своєю самобутністю і популярністю.

XIX століття стало періодом значущого розвитку української фортепіанної музики для дітей. Композитори цього часу, такі як Микола Лисенко та Анатолій Брюсов, створили багатий дитячий педагогічний репертуар, розкриваючи важливі аспекти музичного навчання через мініатюри та інші форми. Їхні твори внесли вагомий внесок у формування професійної фортепіанної традиції (Данілішина, 2016, с. 21-25).

У ранньому ХХ столітті українські композитори вже вносили значний внесок у розвиток дитячої фортепіанної музики. Михайло Степаненко створив цикл «Народні українські наспіви», а Валентин Заремба працював над «Маленьким Падеревським». Варто відзначити Володимира Присовського та Михайла Соколовського, які своїми творами залишили невимірний внесок в українську дитячу музичну спадщину. Ярослав Степовий, створивши «Перші кроки несміливого музиканта» та «Збірник українських творів для фортепіано», визначився як піонер, обробляючи народні зразки для дитячої фортепіанної музики. Його твори стали символом вітчизняного репертуару. Характерною для творень Я. Степового була романтичність, різноманітність та програмність, що додавало його творам унікальний характер у контексті розвитку дитячої музики в Україні того часу (Фрайт, 2010, с. 94).

Левко Ревуцький і Валентин Косенко представляють дві яскраві постаті у світі української музичної культури. Їхні внески у дитячу музичну літературу, особливо у написання п'єс для фортепіано, відзначаються гармонією, народним колоритом та оригінальністю. Л. Ревуцький, створюючи твори, такі як «Три дитячі п'єси», демонструє вміння поєднувати класичні традиції з народною музикою, надаючи дітям доступні та зрозумілі композиції. Також слід відзначити співпрацю із С. Шевченком та альбом «Дитячі п'єси», який вражає веселими замальовками, близькими за

стилістикою до творів В. Косенка. Валентин Косенко, у свою чергу, звертає увагу на інновації в творчому процесі. Його «24 дитячі п'єси» використовують принцип тонального розміщення за кварто-квінтовим колом, що надає його творам особливого звучання та свіжості. «За метеликом», «Дощик», «На узліссі», «Ранком у садочку» - ці п'єси стають втіленням оригінальності та вдалого використання підголосків (*додаток А*). Об'єднуючи традиції та новаторство, творчість Ревуцького та Косенка лишає невимірні сліди в розвитку дитячої музичної культури в Україні (Данілішина, 2016, с. 21-25).

У творах Н. Нижанківського виділяється об'єднання європейських музичних досягнень з багатством української милозвучності, що робить його унікальним серед західноукраїнських композиторів. Його фортепіанна творчість вражає філігранністю, вишуканістю та барвистістю художніх образів.

У своїх фортепіанних п'єсах для дітей композитор уникає прямого цитування фольклорних джерел, а замість цього переосмислює їх у новому музичному контексті. Його невелику збірку дитячих п'єс «Фортепіанні твори для молоді» можна розглядати в цьому світлі (*додаток Б*) (Данілішина, 2016, с. 21-25).

Слід зазначити, що провідні митці української діаспори США та Канади - В. Безкоровайний, М. Фоменко, І. Соневицький, М. Кравців-Барабаш, Р. Савицький, Г. Скупинський, передаючи свої знання та досвід молодому поколінню музикантів, сприяли розвитку фортепіанної школи в Україні та поза її межами, сприяючи розквіту та популяризації української музики.

Гамма Скупинський – український і американський композитор-новатор, талановитий виходець із Буковини. Його смілива музична мова, із поєднанням сучасних популярних музичних стилів, має на меті ознайомити

молоде покоління із мистецькими музичними канонами – все це у єдності приваблює і сприяє бажанню учнів та вчителів розучити якомога більше п'єс.

Відомий альбом фортепіанних п'єс «No Kid-ding Notebook» (2015) Гамми Скупинського присвячений найкращій події в його житті народження довгоочікуваної внучки Соландри (*додаток В*). У новаторській збірці (у двох томах) навчальних вправ для маленьких піаністів продовжуються традиції у відповідності з вимогами сучасності, започатковані ще Робертом Шуманом в його «Альбомі для юнацтва», ор. 68 (1848), які згодом розвинув Петро Чайковський у своєму альбомі з такою самою назвою ор. 39 (1878). Кожна з цих книжок, містить 24 короткі твори, написані на різноманітні теми у різних стилях, мета яких полягає у привертанні інтересу юних піаністів до «нової музики» під час оволодіння основними навичками гри на інструменті.

Смілива музична мова разом із тяжінням Г. Скупинського до використання популярних музичних стилів і бажанням ознайомити нове покоління піаністів із сучасними музичними канонами - все це у єдності надає привабливої естетики «No Kid-ding Notebook» (Бойчук, 2016, с. 84).

У роботі з музично – тематичними добірками потрібно наголосити, що при їх укладанні можна використовувати і виконувати повністю дитячі фортепіанні цикли, або ж вибрати 2-3 п'єси із репертуару композиторів, що будуть відповідати тематиці вибраної музично-тематичної добірки.

До укладання музичної добірки звернемо увагу на такі вимоги як осмислення основної ідеї добірки, вибір музичних творів, написання анотації, робота над виконавською інтерпретацією, шліфування художньо-педагогічної інтерпретації добірки.

Орієнтовними темами музичної добірки можуть бути: «Музика навколо нас», «Героїка в музиці»; «Ліричні сторінки в музиці», «Гумор і жарт у музиці», «Мажор і мінор», «Казкові образи в музиці», «Образи природи у музиці», «Звук й слово», «Музика та живопис», та інші. Танцювальна музика різних епох: «Звуки маршу», «Музичні моменти» тощо. Також, можна

обирати добірки, що пов'язані із дитячим світом захоплень – «Музичні іграшки». Улюблені образи дитячих мультфільмів», «Добрі і злі казкові герої», «Наші друзі звірята», «Давай змагатися». До добірок варто долучати не тільки оригінальні твори, а й перекладення, фрагменти оперної, балетної, симфонічної музики (Гринчук, 2001, с. 47-52).

Музична різноманітність для дітей вкладається в кольоровий спектр вражень, відзначаючись яскравістю, образністю та природністю. Композитор Дмитро Кабалевський правильно підкреслив, що діти здатні асимілювати складну музику, якщо вона приваблива, запальна та природна у своєму розвитку. Його слова підкреслюють важливість того, щоб музика для дітей не лише передавала звучання, а й мала емоційно насичений контекст, пов'язаний з народними традиціями, фольклорними мотивами та казковими елементами. Це сприяє не лише сприйняттю та запам'ятовуванню, але й взаємодії з музичним світом, впливаючи на емоційний розвиток та творчий потенціал дітей. У процесі дослідження даної теми магістерської роботи нам вдалося визначити практичне значення вивчення музично – тематичної добірки у процесі підготовки майбутнього учителя музичного мистецтва.

У процесі дослідження даної теми магістерської роботи нам вдалося визначити практичне значення вивчення музично – тематичної добірки у процесі підготовки майбутнього учителя музичного мистецтва.

Однією із важливих умов процесу становлення вчителя музичного мистецтва вважається виконавська майстерність, складна і різностороння за видами.

Виконавська діяльність є особливою формою роботи музиканта-виконавця, що має свої закономірності, які необхідно враховувати не тільки в період підготовки до виступу, а й протягом усього періоду вивчення музичного твору. Майбутнім вчителям музичного мистецтва потрібно знати про специфічні особливості мислення і поведінки на сцені, про створення особливої виконавської форми музичного твору саме для публічного виступу,

адже вони співпрацюють із особливою аудиторією – дітьми. Розуміння цих явищ сприяють успішному досягненню художніх цілей і для професійного становлення в цілому (Лабінцева, 2014, с. 297-303).

М. Давидов розглядав виконавську майстерність як теорію формування вчителя музичного мистецтва. Він вважав, що виконавська майстерність – це не лише володінням інструментом, але і вмінням виражати власну індивідуальність та емоції через музичний виконавський процес. Кожен виконавець повинен мати не лише високий технічний рівень майстерності, але й здатність передати глибокі почуття та власне бачення музичного твору. Артистичність і креативність також важливі, оскільки вони надають виконанню унікальний характер та виражають особистий стиль виконавця. Таке співтворче підход до виконання дозволяє створювати не лише технічно досконалі, але і емоційно насичені та неповторні інтерпретації музичних творів (Давидов, 1999, с. 44).

Тобто, варто зазначити, що виконавська майстерність є властивістю інтегральною. Вона має низку елементів, прояв яких є одночасним у процесі виконання твору та забезпечує високу музичну і естетичну якість гри.

Ми вважаємо, що виконавська сценічна практика є однією з основних закономірностей музично-інструментальної підготовки, що передбачає комплектацію всіх зусиль виконавця, застосування знань музичної теорії, практичних навичок і вмінь які у поєднанні являють собою складний музично-виконавський процес визначений як виконавська майстерність (Березовський, 2016, с. 197-202).

Такий вид діяльності можна прирівнювати із мистецтвом, яке добре обізнане виконавцем та характеризується неповторністю, індивідуальністю, унікальністю, оригінальністю вирішення творчих завдань. Визначні педагогі-піаністи минулого Б. Асаф'єв, А. Рубінштейн, Л. Оборін, Г. Нейгауз вбачають завдання виконавської підготовки піаніста у розвитку художності як основи виконавської майстерності. Сучасні науковці (В. Апатський, В. Сраджев, М.

Берлянчик, Б. Гутніков, Ю. Бай, та ін.) розглядають термін «виконавська майстерність» як платформу, на якій можна проявити різні види роботи, що опановуються під час музично-інструментальної підготовки, а саме: вивчення технічно-творчих можливостей ігрового апарату дозволяє підняти фізичну дію до рівня активного учасника формування інтонаційно-змістовної верстви музичної інтерпретації, розширюючи можливості творчого виразу.; орієнтація на уявлення культури мелодичного інтонування; взаємодія «художнього» і «технічного» виконань та багато інших (Березовська, 2016, с. 197-202).

В. Білоус визначає виконавську майстерність як сукупність різних компонентів. По-перше, теоретичний аспект включає музичну грамотність, яка є основою розуміння музичних концепцій. Технічний аспект охоплює точність, швидкість, пластичність, лабільність, пристосованість та енергійність виконуваних музично-ігрових рухів.

Другий аспект – художній – визначається передачею рухами, мімікою, жестами та позою художньої цінності музичного твору. Це означає, що виконавець не лише вірно відтворює ноти, але й передає емоційний та художній зміст.

Третій аспект – суспільно-психологічний – включає спілкування зі слухачем за допомогою «мови тіла». Це може бути виявлено через вищезазначені елементи, створюючи зв'язок із глядачем та надаючи виконанню глибину та зміст. Цей комплексний підхід дозволяє врахувати різноманітні аспекти виконавської майстерності, роблячи виконання музичного твору багатограним і виразним (Білоус, 2005, с.20).

Дана структури Вивчення виконавської майстерності включає аналіз чинників, що впливають на його майстерність. Розуміння цих факторів дозволяє спрямовувати зусилля на оптимальний розвиток. Різноманітні заходи, такі як конкурси, фестивалі та конференції, сприяють обміну

досвідом та формуванню вищого рівня музичної майстерності серед виконавців (Лабінцева, 2014, с. 297-303).

Для прояву виконавської діяльності майбутніх фахівців пропонується використати наступні тематичні проекти: концерти-лекції («Романтизм у мистецтві»; «Лірична музика сучасних композиторів» та ін.); тематичні концерти («Музика різних країн світу»; «Українська народна пісня у фортепіанній обробці»); концерти, що відзначають урочисті події та дати, а конкурси на краще виконання музичних творів композиторів різним епох, на краще виконання музично – тематичних добірок.

Такий підхід до організації музичних заходів ґрунтується на тезі, що запропоновані формулювання тематичних заходів є умовними, а порядок їх проведення може бути вільним. Основна мета таких музичних проєктів полягає в систематизації концертної діяльності музикантів-виконавців. Це стратегічне рішення впливає з усвідомлення того, що на певній стадії концертних виступів зайве хвилювання, характерне для початкових етапів виступів, поступово відступає на другий план. Суттєвий аспект полягає в тому, що під час публічного виступу виконавець, завдяки вже наявному досвіду та підготовці, менше відволікається на почуття, пов'язані з хвилюванням. Це відкриває можливість зосередитися на максимально ефективній реалізації художньо-образного змісту музичного твору. Гнучкість у виборі порядку проведення заходів відкриває простір для творчості та адаптації до конкретних умов та аудиторії, що сприяє створенню унікальної атмосфери на концертах. Це сприяє не лише розвитку творчого потенціалу виконавців, але і впровадженню новаторських елементів у концертну діяльність. Узгоджений баланс між систематизацією та творчістю дозволяє досягти глибшого взаєморозуміння з аудиторією та створити запам'ятовуючі враження від музичних виступів (Лабінцева, 2014, с. 297-303).

Виконавська майстерність дозволяє виконавцю проявити свій рівень професійного зростання, який проявляється у вмінні представити власну цікаву, оригінальну інтерпретацію певного музичного образу.

Виконавська підготовка майбутнього учителя музики включає в себе різноманітні аспекти, що сприяють якісному розвитку виконавських навичок та глибокому розумінню музичного мистецтва. Однією з ключових складових є вміння освоювати текст музичного твору, що передбачає не лише технічну вправність, але й розуміння художнього змісту. Також важливою частиною є вміння інтерпретувати ідеї художнього образу та глибоке проникнення у виразно-сміслову сутність музичної мови. Це вимагає від виконавця вибору виразальних засобів для точної передачі композиторського задуму та досягнення вищого рівня художньої цілісності виконання. З іншого боку, виконавець повинен осягати різноманітність видів музичної діяльності, активно взаємодіювати з виконавською практикою, проявляти творчу самостійність та мати психологічну готовність до професійної діяльності. Набуття власного професійного досвіду стає важливим елементом у формуванні компетентного та висококваліфікованого вчителя музики (Березовська, 2016, с. 197-202).

Так, виконавська діяльність у музичному мистецтві може бути розглянута як динамічна система, де композиторська творчість, виконавська майстерність та взаємодія з аудиторією взаємодіють. Специфіка концертної діяльності полягає в систематизації та публічних виступах, які відображають рівень виконавської майстерності музиканта та структуру його виступів (Лабінцева, 2014, с. 297-303).

Виключно на цьому багатогранному професійному ґрунті музично-виконавської діяльності розвивається, міцніє і вдосконалюється виконавська майстерність, як результат праці фізичних та інтелектуальних сил особистості музиканта.

На основі вище сказаного, ми хочемо продемонструвати одну із форм виконавської діяльності, що сприяє прояву всіх виділених чинників.

Нами було розроблено та проведено **онлайн-конкурс** на краще виконання музично-тематичної добірки серед студентів **Кафедри музики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича**. Здобувачі вищої освіти різних курсів спеціальності «014. Середня освіта (Музичне мистецтво)» продемонстрували виконавську майстерність, аналітичне мислення та творчі здібності.

За умовами конкурсу (*додаток Д*) учасники виконували 2–3 різнохарактерні інструментальні твори та представляли анотації-презентації з відомостями про композиторів, про жанри та музичні образи творів. Учасники творчо підійшли до оформлення і подачі конкурсного матеріалу, використовуючи сучасні технології роботи із відеоматеріалами, презентаціями та аудіо записами (*додаток Е*). Призерів та учасників конкурсу було нагороджено дипломами (*додаток Є*).

Ми поставили собі за мету висвітлити конкурс на більші арені, залучити до участі не тільки студентів кафедри музики, а й здобувачів музично-педагогічної освіти різних закладів.

Варто зазначити, що проведення конкурсу сприяло популяризації виконання музично-тематичних добірок серед молоді, прояву творчих та виконавських здібностей здобувачів, підтримка їх концертної діяльності, а також обмін творчим досвідом та мистецькими здобутками серед здобувачів вищої освіти.

1.3. Теоретико-методологічне значення підготовки музичної анотація до тематичної добірки п'єс

Процес підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва повинен включати глибокий синтез педагогічних та музичних аспектів. Навчання

повинно не лише розвивати у студентів уміння емоційно та художньо ілюструвати музичні твори, але і формувати навички надання образних словесних пояснень до музичних композицій. Важливим є вміння вчителя відібрати відповідний музичний матеріал для проведення бесід, дискусій і лекцій-концертів, що сприяє не лише поглибленню знань учнів, а й розвитку їхнього музичного смаку та естетичного сприйняття мистецтва. Такий підхід сприяє формуванню комплексного вчителя, здатного ефективно поєднувати теорію та практику музично-педагогічного процесу (Гончаренко, 2016, с. 60-64).

Використання музично-тематичних добірок є ефективним методом для поглибленого вивчення музичного мистецтва. Вчителі повинні враховувати вікові та культурні особливості учнів, а також їхній рівень музичної та загальної культури. Раціональне використання цих добірок допомагає учням краще розібратися у художніх засобах та специфіці музичної мови. Тлумачення образної ідеї композицій вимагає від майбутніх учителів вміння надавати художньо-педагогічний коментар, враховуючи особливості сприймання учнів різного віку та їхні фізіологічні особливості. Пояснювальне слово вчителя має спрямовуватися на характер сприймання учня, надаючи йому важливі орієнтири при ознайомленні з музичним твором. Аналіз окремих методів музичної виразності важливий для визначення їхньої ролі у формуванні конкретних музичних образів. Це сприяє глибшому розумінню мови музики та сприяє розвитку музичної чутливості учнів (Гончаренко, 2016, с. 60-64).

Звісно, важливо уникати деяких поширених помилок при викладанні музики. Зокрема, необхідно утримуватися від акцентування уваги на «буквальному» трактуванні смислу музичного образу. Також важливо уникати «перевантаження» учнів музичною термінологією, яка ще не відома їм, і ретельно підбирати музичний матеріал, враховуючи їхні знання та інтереси. Незнання особливостей сприймання школярів може вести до

неефективного викладання, тому важливо адаптувати методи до їхніх індивідуальних можливостей та рівня розвитку. Додатково, важливо розкривати виховний потенціал музичних творів і уникати перебільшення біографічного матеріалу, замість того, щоб акцентувати увагу на обговоренні суті музичних творів. Також важливо навчити учнів виділяти головне та суттєве, сприяючи їхньому розвитку в області музичного мислення (Гончаренко, 2016, с. 63).

Учитель музичного мистецтва повинен виявляти не лише глибоке розуміння теоретичних аспектів, але і проявляти високий рівень майстерності у власному мовленні та взаємодії з учнями. Важливо чітко та зрозуміло подавати інформацію про музичні твори, акцентуючи увагу на ключових елементах, таких як тема, ідея та мета. Також, наставник повинен створювати спокійну робочу атмосферу, що сприяє зосередженості та засвоєнню матеріалу.

Крім того, використання сучасних методів навчання дозволяє зробити уроки більш привабливими та ефективними для учнів. Це може включати в себе використання інтерактивних технологій, ігрові елементи чи практичні завдання. Залучення різноманітних методів сприяє кращому засвоєнню нового матеріалу та створює цікаве навчальне середовище.

Майбутньому фахівцю рекомендується створити систему дій, яка включатиме артистичне виконання музичного твору, підкреслене виразністю і емоційністю, а також доповнене привабливим та інформативним поясненням. Це поєднання дозволить не лише передати красу музики через виконання, але й взаємодіяти з аудиторією, розширюючи її розуміння та зацікавлення у музичному творі. Щоб покращити рівень спілкування професійною мовою, рекомендується ознайомлюватися із класичними зразками інтерпретації музики, створені майстрами художнього слова, обдарованих і літературно обізнаних музикантів-композиторів, виконавців.

Такий вид роботи допоможе вдосконалити власну «техніку» словесної інтерпретації музики, знайти індивідуальні прийоми спілкування. Потрібно, також, розуміти зміст музики, адже тоді з'являються «потрібні» слова і необхідна інтонація. Майбутні вчителі повинні розвивати навички зацікавлення учнів з самого початку та вміло вести бесіду. Проте, як тільки дитяча увага заспокоїться і вони розслабляться, слід відразу ж переходити до цікавих фактів.

Після того, як учні зроблять коротку перерву, ви можете повернутися до справжнього змісту, поки розмова не закінчиться. Також у структурі бесід про музичні твори використовуйте яскраві приклади історії створення твору, сприйняття його слухачами або окремі факти цікавих моментів музики, щоб привернути увагу учнів (Гончаренко, 2016, с. 63).

Отже, можна стверджувати, що поряд із самим виконанням музично – тематичної добірки важливу роль займає її «тлумачення», пояснення, яке сприяє утворенню цілісного уявлення про музичні твори. Цей засіб усної інтерпретації називається «анотація».

Анотація зосереджена на вивченні різних аспектів музичних творів, включаючи їхні художньо-стильові, технічні та виразні елементи. Для досягнення цієї мети використовуються методи діалогу, розмови та демонстрації.

В анотації подається розробка позакласного виховного заходу або фрагменту уроку музичного мистецтва, спрямованого на учнів різного шкільного віку. Надається докладний музикознавчо-методичний аналіз обраних творів, що допомагає поглибленому розумінню та оцінці їхнього характеру.

Як зазначено у програмі з музично-інструментальної підготовки, (*Силабус*) анотація повинна містити наступні складові:

- *Вступ*: назва музично-тематичної добірки, перелік інструментальних творів, які входять до добірки (перелік додаткового музичного матеріалу за

необхідністю), коротка характеристика вікової категорії слухачів, для якої призначені ці твори, відповідність творів тематичному змісту навчальної програми з музики, тема позакласного заняття (або уроку музичного мистецтва), в процесі якого будуть засвоюватися твори, мета позакласного заняття або фрагменту уроку (навчальна, виховна, розвиваюча), обладнання, методи роботи, перелік використаних джерел (включаючи джерела мережі Інтернет).

- *Художньо-педагогічний аналіз твору*: являє собою левступне слово (відповідно до теми заходу або фрагменту уроку), короткі відомості про авторів інструментальних творів, інформаційна установка перед прослуховуванням кожного твору (окрім словесного викладу вона може включати виконання окремих музичних інтонацій, тем тощо), аналіз прослуханої мелодії що базі навідних запитань аналітично-пошукового та проблемного характеру (до кожного із запитань у дужках додаються передбачувані відповіді дітей), інформаційна установка перед другим прослуховуванням кожного твору (якщо це передбачено у плані заняття) або сприйняття додаткового музичного матеріалу, пов'язаного з темою позакласного заходу чи уроку.

- *Висновки* (підсумкове слово відповідно до теми заняття, спрямоване на поглиблене сприйняття творів і визначення оцінного ставлення до них).

- *Додатки* (наочні засоби, які можна застосувати під час сприйняття музичних творів учнями: ілюстрації, портрети композиторів, відео та аудіо матеріали; нотний текст музичних творів).

Джерельною базою можуть бути підручники, статті, музикознавчі монографії, спеціальні музично-аналітичні, критичні розвідки, література з проблем суміжних видів мистецтва, культурології, тощо.

Зауважимо, що при подачі даних та оформленні анотації не потрібно вдаватися до переписування енциклопедичної інформації, до елементарного нагромадження імен, фактів і подій, зібрана інформація має бути точною і

лаконічною, щоб слугувати своєрідним емоційно - пізнавальним камертоном до звучання “живої музики”. У свою чергу, виконувані твори (2-3-х інструментальних творів або уривків з великих музичних форм) повинні бути логічно скомпоновані за певним принципом хронологічним, жанровим, схожості чи контрасту, відповідно до основної ідеї добірки (Гринчук, 2001, с. 50). Рекомендуємо дотримуватися поради про загальний час виступу – приблизно 10-15 хвилин. Орієнтовно одну третину цього часу слід витратити на коментарі, а дві треті – на звучання музики.

Оформлення анотації є досить важливим пунктом роботи із музично – тематичною добіркою. Від якості подачі нового матеріалу залежить успіх його сприйняття та засвоєння (Гринчук, 2001, с. 52).

Ми можемо подати анотацію у вигляді оформленого, за наведеною вище схемою, документа, а також до своєї роботи залучити сучасні технології: відео-демонстрація інструментальних творів; створення презентацій з використанням яскравих ілюстрацій, зацікавлюючих та інформативних відео, а також включення відеозаписів, які заздалегідь підготовлені та записані; формування короткометражного відеоролика, що відповідає тематиці музично-тематичної добірки.

Використання сучасних технологій, таких як комп’ютери, відео програвачі, проектори та аудіо- та медіа-технології, як у формі аудиторних занять, так і під час дистанційного навчання, має низку переваг. Ці методи допомагають студентам краще сприймати та засвоювати музичний матеріал, розвивають їхню музичну увагу та творче мислення.

Взаємодія із сучасною технікою створює можливості для іммерсивного вивчення музики. Вона дозволяє не лише слухати, але й бачити та відчувати різні аспекти музичних творів. Використання візуальних ефектів, відео та аудіо елементів допомагає створити захоплюючий навчальний досвід. Ці методи також сприяють поглибленому розумінню конкретного музичного

напрямку та епохи. Вони дозволяють відчутти характер і настрої музики, а також вивчити особливості та контекст, що оточує певний музичний матеріал.

У контексті дистанційного навчання ці методи стають особливо важливими, допомагаючи створити зацікавленість та бажання студентів пізнавати нове та невідоме, необхідне для їхнього музичного розвитку.

Прикладом такої роботи є відеопрезентація *“Кольорові настелі в музиці”*.

Висновки до першого розділу

Підсумовуючи вищесказане, варто зазначити, що у процесі підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва важливе значення приділяється професійному рівню та особистості майбутнього фахівця, спроможного до саморозвитку, здатного захищати духовні цінності, пропагувати здобутків світової та вітчизняної музичної культури, тощо.

Також основоположного значення набуває музично – інструментальна підготовка майбутнього фахівця. Навчаючись в інструментальних класах потрібно приділяти особливу увагу інструментально-виконавської компетентності, вдосконалювати власні виконавські вміння, працювати над художньо – образним змістом музичних творів.

Програма музично-інструментальної підготовки для майбутніх учителів музичного мистецтва визначає ряд ключових завдань. По-перше, вона націлена на формування високого рівня музично-педагогічної майстерності у студентів. Це включає в себе розвиток методичних навичок, педагогічної ефективності та вміння транслювати музичні знання. Друге важливе завдання – набуття студентами виконавської свободи, яка є основою для успішного проведення уроків музичного мистецтва. Це означає не лише технічну майстерність, але й здатність виражати власний художній підхід у виконанні музичних творів. Третє завдання – виховання творчих здібностей студентів. Програма спрямована на розвиток уяви, оригінальності та творчої самостійності, що є ключовими елементами в професійній діяльності вчителя

музичного мистецтва. Крім того, велика увага приділяється художньо-виконавському розвитку студентів у процесі вивчення різних стилів, епох і форм музики. Особливий акцент робиться на точному розумінні тексту твору та власному виконавському досвіді.

Інші завдання включають володіння різним художнім репертуаром, створення репертуарного фонду для майбутньої самостійної роботи, а також формування готовності до музично-педагогічної діяльності. Це охоплює навички роботи над музичним твором, опрацювання репертуару шкільної програми та опанування методики викладання музичного інструмента в загальноосвітніх навчальних закладах.

Проте, у підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва важливого значення набувають не тільки загальні професійні якості особистості, а й вміння комунікувати і використовувати сучасні освітні технології. Вивчення мистецьких зразків у музиці сприяє комплексному розвитку майбутніх фахівців. Аналіз художньої цінності репертуару не лише розкриває естетичні аспекти, але й сприяє формуванню критичного мислення студента під час теоретичного аналізу музичних шедеврів.

У процесі вивчення музики студенти активно залучаються до творчого аналізу, що сприяє розвитку навичок творчого спілкування. Вербальна та невербальна взаємодія, яка виникає при обговоренні музичних аспектів, розширює комунікативні здібності та сприяє формуванню глибокого розуміння мистецтва в контексті культурної спадщини. За плечима майбутнього фахівця має бути достатньо знань й умінь, які будуть сприяти якісному та плідному навчальному процесу роботи із учнями.

Проведене нами теоретичне дослідження, дає підстави стверджувати, що музично-інструментальна підготовка відіграє особливе значення у професійному формуванні майбутнього вчителя музичного мистецтва, а робота над музично-тематичними добірками сприяє розвитку інтересу до

шкільного репертуару учнів, вдосконаленню виконавських умінь та вербальних навичок.

РОЗДІЛ II. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ МУЗИЧНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

2.1. Компонентна структура готовності до використання інноваційних технологій щодо вивчення тематичних добірок у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва

Методична робота з музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва включає такі основні моменти: всебічний аналіз інструментальних творів; трансформацію навчального матеріалу та здійснення навчальних дій; можливість “перевтілення” з метою створювати виразні мистецькі образи; оцінювати власну впроваджувальну діяльність на основі глибокого розуміння змісту педагогічних і методичних матеріалів; розмірковує про розуміння та критичний аналіз власних продуктивних дій.

У процесі аналізу та узагальнення означеного процесу, компонентами інструментальної підготовки майбутніх фахівців означено-складові елементи її системи. Інтеграція підсистем призводить до створення організаційно-методичної системи формування інструментальної підготовки фахівців, яка виконує певну фундаментальну роль у мистецькій педагогіці та є основою для навчання фахівців новим технологіям.

Музично-інструментальна підготовка майбутніх вчителів музичного мистецтва є складною системою, що ґрунтується на розмаїтті механізмів та комплексі її складників. Ця система має багаторівневу структуру, яка враховує різноманітні аспекти функціонування. Важливим елементом в цьому контексті є використання інноваційних технологій. Системний підхід до цього педагогічного явища означає розгляд його як цілісної системи, розкриваючи взаємозв’язки та взаємовплив її складових частин.

Модифікація цього підходу дозволяє забезпечити адекватність методів дослідження предмету, що, в свою чергу, сприяє глибокому аналізу інноваційних процесів у контексті реалізації професійної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва. Такий системно-цілісний підхід допомагає не лише розкрити внутрішню структуру музично-інструментальної підготовки, але й створює можливість ефективного аналізу та впровадження інновацій у педагогічний процес, сприяючи комплексному розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва.

Розроблена структура використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх фахівців ґрунтується на теоретико-методичних основах. Вона включає в себе:

- *мотиваційно-спрямований компонент*, спрямований на задоволення стабільного інтересу студентів до виконавської інструментальної діяльності. Цей компонент також має на меті формування цілеспрямованості, активізації та підвищення ефективності їхнього навчання. Враховуючи ці аспекти, студенти отримують стимул для активної участі в навчальному процесі, що сприяє покращенню якості їхньої музично-інструментальної підготовки.

- *технологічно-компетентнісного*, що містить обсяг ерудиції у різних формах виконавської діяльності, забезпечує комплекс професійних знань необхідних для професійної (педагогічної) практики;

- *креативно-діяльнісного*, який передбачає розвиток творчих навичок учителів музичного мистецтва, спрямованих на інноваційне використання технологій у викладанні та демонстрацію креативності у практичних завданнях.

Відповідно до структури використання інноваційних технологій, визначено, що у процесі вивчення музично-тематичних добірок в класі інструментальної підготовки, *мотиваційно-спрямований* компонент задовольняє вимогу студентів у виконавській діяльності, цілеспрямованість,

ефективність та інтерес музичного навчання. Такий компонент виявляє зацікавленість студентів інструментальною діяльністю, орієнтація на вивчення виконавських традицій і сучасних інновацій з фокусом на власний розвиток у виконавській сфері..

Мотиваційно-спрямований компонент має забезпечувати цілісний характер інструментальної підготовки студентів до використання інноваційних технологій та підтримувати рівень розвитку властивих майбутньому спеціалісту мотивів діяльності у вирішенні завдань з формування основ виконавської культури, їх зацікавленість до музичної діяльності. Реалізація змісту мотиваційно-спрямованого компонента зумовлює якісні переваги естетики емоційно-чуттєвих реакцій майбутніх учителів музичного мистецтва, здатність налагоджувати комунікативний діалог, переживати й співпереживати прекрасне в мистецтві. Майбутньому фахівцю необхідно навчитися заряджати естетичними емоціями своїх вихованців, відчувати емоційний відгук на кожен високомистецький інструментальний шедевр.

Мотиваційно-спрямований компонент у вихованні майбутніх вчителів музичного мистецтва визначається їхньою спрямованістю на професійне самовдосконалення та творчу активність в музично-інструментальній сфері. Ця спрямованість виступає важливим стимулом для досягнення високого рівня майстерності та втілення творчих ідей у викладанні музики.

У цьому контексті передбачається, що майбутні вчителі музичного мистецтва повинні розвивати комплекс професійно значущих якостей. Серед них можуть бути глибокі знання музичної теорії, висока вміння володіння музичними інструментами, а також вміння ефективно комунікувати та творчо підходити до процесу викладання. Окрім того, важливим аспектом є формування індивідуального стилю викладацької діяльності. Це передбачає вміння кожного вчителя виокремитися та донести власні музичні цінності та

підхід до викладання, що робить їхню роботу неповторною та цікавою для учнів.

Адекватна самооцінка є також, важливою для розвитку вчителів. Це дозволяє їм об'єктивно оцінювати свої досягнення, виявляти слабкі сторони та постійно працювати над власним професійним зростанням. Узагальнюючи, мотиваційно-спрямований компонент включає розвиток професійних якостей, формування індивідуального стилю та здатність об'єктивно оцінювати власні досягнення, що є важливим для успішної майбутньої професійної діяльності вчителя музичного мистецтва.

Наше дослідження вказує на тісний зв'язок між самооцінкою студентів («Я-концепцією») і їхньою мотивацією обрати педагогічну професію. Здебільшого, це виявляється в цілеспрямованій діяльності в майбутньому, яка поєднує шанобливе ставлення до традицій і відкритість до новаторства. Важливо враховувати, що успішне викладання вимагає продуктивного використання мотивації, а художня діяльність є різновидом такої діяльності, що об'єднує як продуктивні, так і репродуктивні функції. При цьому ключовою передумовою є належна мотивація вчителя, особистісні цінності, особисті психологічні та професійно-освітні основи.

Професійні вміння, навички, вміння набувати нових алгоритмів і методів для творчих і нестандартних рішень. Професійні завдання є регуляторами досліджуваних процесів. Оскільки мислення являє собою вищий рівень знання, аналітичне мислення являє собою широку область знання, особливу форму життєвого досвіду людини, особливий світогляд і світовідчуття.

Слід зазначити, що при проектуванні цього компонента ми спиралися на висновки психолого-педагогічної науки щодо визначення ролі мотивації в художній діяльності особистості, зокрема спрямованості мотивації на реалізацію своїх здібностей у процесі є. Варто зазначити, що при розробці цієї функції ми використовували дані психологічних та педагогічних

досліджень, щоб визначити значення мотивації в мистецьких пошуках індивіда, зокрема його орієнтацію на досягнення особистих навичок.

Мотиваційна сфера в особистості визначається системою потреб і пов'язаними з ними мотивами. Мотивація, в термінах цілеспрямованої поведінки, виступає як пусковий механізм та внутрішня пружина, що визначає напрямок дій. За визначенням С. Сисоєвої, ця «внутрішня пружина» служить стабільним регулятором педагогічної діяльності (Сисоєва, 2006, с. 346)

Отже, мотивація впливає на весь спектр життєвої діяльності людини, а її розуміння стає ключовим елементом в педагогічній практиці. Розкриття мотиваційної сфери дозволяє краще розуміти і впливати на цілеспрямовану поведінку, сприяючи стабільності та ефективності педагогічної взаємодії.

Мотивація проникає в усі аспекти особистості вчителя, включаючи цілі, потреби, здібності, спрямованість, смаки, характер, переконання, ідеали, емоції та діяльність. Справжня мотивація викликає активність особистості і призводить до конкретних дій. Особливу увагу слід звернути на поняття «особистісне зростання», що асоціюється із К. Роджерсом. Це підкреслює процес становлення особистості «самою по собі». За його думкою, особистісне зростання означає виявлення себе, відчуття вільності, самоактуалізацію та прокладання власного життєвого шляху. Ці аспекти є ключовими для розвитку вчителя та його готовності до постійного самовдосконалення та самореалізації в освітньому процесі (Роджерс, 1994, с. 1).

Процес особистісно-професійного зростання є послідовним та цілеспрямованим шляхом самовдосконалення. Це розпочинається з вибором значущої цілі, яка може бути пов'язана як з особистим розвитком, так і з професійними досягненнями. Після визначення мети наступним етапом є прийняття рішення про досягнення цієї цілі. Далі процес реалізується через послідовні етапи, що можуть включати в себе вивчення нових навичок,

розвиток особистісних якостей, здобуття знань та практичний досвід. Важливою частиною є встановлення високих стандартів для себе та постійне прагнення до досягнення найвищого рівня виконання в обраній галузі. Такий підхід вимагає від людини логічно-конструктивного мислення, систематичності та впевненості в своїх можливостях. Поступовий прогрес на кожному етапі сприяє глибшому розумінню себе, розширенню горизонтів та досягненню стабільної особистісно-професійної зрілості.

Технологічно-компетентнісний компонент у контексті навчання музичного мистецтва включає в себе різні аспекти, спрямовані на розвиток ерудиції та педагогічних навичок студентів. Цей компонент передбачає, що майбутні вчителі музичного мистецтва повинні мати комплексне розуміння своєї професії, охоплюючи як загальні, так і специфічні аспекти. Мистецтвознавчі знання, особливо у галузі інструментального мистецтва, визначаються як ключовий елемент. Студентам необхідно вивчати та розуміти не лише теоретичні аспекти музичних творів, але й специфічні особливості їх виконання на інструменті.

Технологічно-компетентнісний компонент також включає музичний тезаурус, який визначається рівнем розвитку виконавських та інтерпретаційно-аналітичних умінь студентів. Це дозволяє вчителю ефективно передавати музичні концепції та розвивати у студентів навички виразного виконання. Крім того, технологічно-компетентнісний компонент формує методологічну культуру учителя, орієнтовану на використання наукових методів у вивченні музичного процесу. Це включає наукове осмислення естетико-музичного виховання та теоретичне обґрунтування музичного процесу, спрямованого на залучення студентів до цінностей музично-інструментальної культури. Такий підхід сприяє глибокому розумінню та творчому застосуванню музичних концепцій у навчальному процесі.

Мистецька компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва, згідно з нашою позицією, є інтегративною якістю, що охоплює кілька аспектів. По-перше, це високий ступінь мотивації особистості, яка проявляється у глибокому інтересі до мистецької галузі знань. Далі, вона виявляється через досягнутий рівень музичної освіти, що включає не лише теоретичні знання, але й практичні уміння. Однак важливою складовою є також прагнення до реалізації особистісного потенціалу під час творчої викладацької діяльності. Це відображає не лише професійну, але і особистісну зрілість майбутнього вчителя, його здатність допомагати студентам розвивати та реалізовувати свої творчі можливості. Фахова компетентність, за вашим визначенням, стає фундаментом професійної майстерності. Це не просто сукупність знань у галузі мистецької освіти, але і вміння творчо використовувати ці знання в педагогічній практиці. Вона включає в себе ефективне застосування психолого-педагогічних та мистецтвознавчих аспектів, а також глибоке розуміння закономірностей особистісного розвитку учнів на різних вікових етапах. Отже, ваш підхід підкреслює необхідність активного інтересу до мистецької сфери, якісного викладання предмету та глибокого розуміння акмеологічних процесів, які визначають специфіку розвитку фахівця (Козир, 2008, с. 380).

Когнітивна складова технологічно-компетентісного компонента визначається не лише обсягом знань, але й їхнім функціональним використанням у різноманітних ситуаціях. У випадку майбутніх вчителів музичного мистецтва, це означає, що їх знання повинні відображати не лише теоретичний багаж, а й уміння практично застосовувати їх у навчальному та педагогічному процесі. Знання формуються під час освоєння спеціальних теоретичних, музичних і гуманітарних дисциплін, розширюючи не лише глибину в обраній області, але й горизонтально – у суміжних галузях мистецтва й культури. Такий підхід сприяє формуванню широкого кругозору та естетичних уявлень студента. Суттєво, що важливість фахівця

визначається не лише обсягом набутих знань, а й його здатністю функціонально використовувати ці знання в різних ситуаціях. Таким чином, розвиток самостійності та здатності адаптувати та направляти свою професійну діяльність стає ключовим аспектом формування цінностей майбутнього вчителя музичного мистецтва.

У структурі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва технологічно-компетентнісний компонент виступає основним, активно використовуючи інновації. Методично-організаційна система визначається значущим елементом – педагогічною технологією, яка спрямовує діяльність всіх учасників навчально-виховного процесу. Використання педагогічної технології сприяє досягненню цілей системи та підвищує її ефективність.

Комунікативні стратегії в мистецькій підготовці включають інноваційні технологічні підходи, такі як широкий партнерський діалог між студентами та викладачем, створення толерантних навчальних відносин та використання конкретно-ситуаційних засобів навчання. Це сприяє активній взаємодії та підвищенню результативності мистецької освіти (Падалка, 2008, с. 1).

Вчені, такі як В. Писаренко, І. Дичківська, Л. Даниленко, Г. Селевко, А. Сологуб, І. Якиманська, ретельно розробили психолого-педагогічні засади впровадження інновацій у сферу освіти. Вони не лише визначили перспективи розвитку освіти з використанням новаторських методів та підходів, але й розробили алгоритм для інноваційних педагогічних нововведень. Специфічно визначивши принципи розробки психолого-педагогічних проєктів для впровадження інноваційних методів навчання. Вони також виявили ступінь готовності майбутніх вчителів до впровадження інновацій.

Крім того, вони провели аналіз класифікації та впровадження нововведень у галузі освіти, дослідили механізми та інструментарій

впровадження інновацій у навчальний процес вищих навчальних закладів. Також, вони глибоко дослідили аспекти інноваційного менеджменту, створення інноваційного мислення та виявили взаємозв'язок інновацій з синергетикою і була визначена шкала оцінювання педагогічних новацій та виявлено взаємозв'язок між креативністю та інноваціями.

У їхніх дослідженнях ключовими аспектами при визначенні поняття "технологія" були гарантованість досягнення кінцевого результату та планування для досягнення поставленої мети. Ці фундаментальні фактори визначають характер сукупності методів, спрямованих на створення конкретного продукту в освітній діяльності.

Цілепокладання у використанні інноваційних технологій у мистецькій діяльності, за словами Н. Самохіної, відіграє ключову роль. Цілі, що виникають з потреб та можливостей людини, стають драйверами творчого процесу. Аспект співвідношення між можливістю та дійсністю розглядається через призму цілепокладання – процесу перетворення можливостей у конкретні вчинки або результати за допомогою діяльності, яку здійснює вчитель за допомогою інноваційних засобів.

Особистісні цінності, необхідні для успішної інноваційної діяльності, включають наполегливість, вихованість, цілеспрямованість, терпимість, а також вміння прислухатися і чути інших людей. Ці характеристики стимулюють процес досягнення мети, сприяють усвідомленню та розкриттю його значущості, надаючи інноваційній діяльності стійкий фундамент у відношенні до потреб та можливостей особистості (Самохіна, 2013, с. 356).

Можливість досягнення визначених цілей у мистецькому процесі визначається ефективністю його технологічних аспектів, які виявляються через наступні ознаки:

- концептуальність: означає базову спрямованість на конкретну наукову ідею, що визначає основний концепт або тематику мистецького процесу.

- системність: передбачає врахування та актуалізацію ознак системи, де всі елементи взаємодіють для досягнення цілі, забезпечуючи комплексний погляд на творчий процес.
- керованість: спроможність планування, проектування та етапного управління досліджуваним процесом, включаючи діагностику, цілепокладання і коригування за результатами.
- результативність: визначає оптимальне співвідношення затрат та результатів, а також досягнення поставленої мети в художньому творі.
- відтворюваність: можливість застосування розробленої технології в інших соціальних інститутах або іншими суб'єктами, що дозволяє реалізувати творчий підхід в різних контекстах (Лабунець, 2014, с. 20, 46).

Навчально-методичне та науково-методичне забезпечення в музично-інструментальній освіті є основою для формування технологічної та компетентісної складових. Це охоплює розробку методик, які сприяють практичному застосуванню знань студентів у музичній сфері. Планування науково-дослідницької та творчої роботи розвиває їхні аналітичні та творчі здібності. Крім того, створення бази даних навчально-методичного забезпечення сприяє ефективному впровадженню інновацій та вдосконаленню процесу навчання.

Технологічно-компетентнісний компонент у навчальному процесі передбачає використання різноманітних форм і методів організації навчальної діяльності студентів. Серед них особливо важливі інтерактивні технології та методики, спрямовані на активізацію студентської участі і мотивацію до продуктивної навчальної діяльності. Оскільки технологія є процесом якісного перетворення вихідного матеріалу, ключовими складовими її елементів є постановка завдань, визначення цілей, вибір методів, форм та змісту

навчання. Ці компоненти спільно сприяють ефективному засвоєнню матеріалу та розвитку необхідних компетенцій у майбутніх вчителів.

В процесі розробки технологічно-компетентнісного компонента враховувалися не лише загальний та музично-естетичний досвід студентів, але й їх попередні навички та методичний досвід, які можуть бути застосовані в подальшій творчій музично-інструментальній діяльності з учнями. Мета технологічно-компетентнісного компонента полягає в усвідомленні студентами комплексу методичних засобів для вдосконалення їх музично-інструментальної діяльності. Особлива увага приділяється індивідуальним спеціальним здібностям, таким як ритм, музична пам'ять, вокальний слух, тембр голосу, слуховий самоконтроль і інші, щоб підготувати майбутніх вчителів музики до ефективного викладання.

Інноваційні технології в галузі навчання музичного мистецтва відіграють ключову роль у перетворенні традиційного процесу засвоєння знань. Їх кваліфіковане використання сприяє створенню захопливих творчих подій, які, в свою чергу, призводять до суттєвої модернізації інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Цей підхід не лише піднімає рівень професійної компетентності вчителів і учнів, але й сприяє вдосконаленню професійної майстерності майбутніх фахівців. Розвиток їх здатності до творчого розв'язання професійних завдань, пов'язаних із стратегічними цілями освіти, стає результатом використання інновацій у навчальному процесі.

У цьому контексті створюються сприятливі умови для роботи у творчому режимі, що визначено не лише як засіб підвищення ефективності навчання, але і як шлях до розвитку глибокої професійної експертизи у майбутніх фахівців музичної освіти.

Креативно-діяльнісний компонент у навчанні майбутніх учителів музичного мистецтва виявляє їхнє бажання застосовувати творчі методи та інноваційні технології в процесі вивчення інструментальних творів. Цей

підхід спрямований на розвиток яскравого художньо-образного виконання та ініціативи у власній виконавській діяльності. Важливо враховувати, що найбільш ефективним шляхом формування виконавської навиченості є використання творчого підходу, який об'єднує художній розвиток і технічні навички у виконанні музичних композицій. Сполучення евристичного методу та синтезу голосу і гри на інструменті дозволяє студентам створювати унікальні та цілісні виконання музичних творів.

Згідно з В. Семиченко, діяльність постійно впливає на особистість, враховуючи як внутрішнє, так і зовнішнє середовище, і є ключовим чинником у її розвитку. Дослідники, такі як Л. Виготський, І. Зязюн, М. Каган, О. Олексюк, В. Семиченко, Г. Меднікова, В. Муляр, О. Спіркін, визначають діяльність як процес виявлення творчих можливостей особистості, що відбувається через взаємодію з оточенням.

О. Олексюк підкреслює, що діяльність виступає одночасно як умова, мета і сам процес актуалізації та розвитку особистості. Через діяльність особистість організовує надходження досвіду, а його накопичення веде до впорядкування і структурування відповідно до власних потреб і активності. Таким чином, діяльність визначає та формує не лише зовнішні взаємодії, але й внутрішні можливості та розвиток особистості. (Олексюк, 2004, с. 246; Гончаренко, 2008, с. 208).

Оскільки діяльність включає не лише зовнішні впливи (детерміновані чинники), але й внутрішні мотивації та вибір особистості (самодетерміновані чинники), цілеспрямоване «втілення самореалізації особистості» (висловлено В. Муляром) може відбуватися лише у сфері діяльності, де ключову роль відіграють процеси самодетермінації особистості. Це означає, що вибір та напрямок дій особистості визначаються не лише зовнішніми обставинами, але й її власними внутрішніми цілями, цінностями та мотивацією.

У ході нашого дослідження ми виявили, що креативна особистість розвивається внаслідок взаємодії внутрішніх факторів, таких як внутрішня мотивація та особистісні риси, з зовнішніми впливами, як соціокультурне оточення та освітня система. Ця взаємодія стимулює появу додаткових здібностей, формування нових мотивів та утворення особистісних якостей, що сприяють творчій активності.

Розглядаючи процес музично-інструментальної підготовки, ми визначаємо ключову роль інтелекту та накопичених знань у творчо-креативній діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Ці фактори виступають як основа для розвитку уявлення, мислення та фантазії, що є необхідними для виконання інноваційних завдань. Ми підкреслюємо, що інтелект взаємодіє з творчістю, роблячи творчу діяльність можливою.

Також, акцентуємо увагу на тому, що творча особистість є ключовим суб'єктом у творчості, вона прагне до самовдосконалення, саморозвитку та самореалізації у власній сфері, включаючи професійну сферу. Ця особистість є не просто виконавцем, але активним агентом, здатним до новаторства та впливу на соціальне оточення. За словами Є. Климова, образ «творча особистість – зряча серед сліпих», використовується, щоб підкреслити її унікальність та здатність вирішувати завдання, що залишаються непоміченими іншими. Це дає уявлення про важливість та унікальність творчого мислення у вчителя музичного мистецтва.

Творчі особистості, зазначав І. Підласний, проявляють вражаючу здатність розпізнавати проблеми, які можуть залишатися непоміченими для більшості. Вони вирізняються нестандартним підходом до вирішення завдань, часто відкладаючи знайдені рішення, аби відкрити нові можливості (Підласний, 1998, с. 3-17).

Їй притаманні інформованість, ґрунтовні знання. Творча особистість переважно надзвичайно працьовита, самокритична, для неї характерний низький щабель соціального конформізму. У процесі креативної діяльності

особистість самостійно визначає для себе цілі й критерії досягнення. Творча особистість поєднує у собі внутрішню потребу творити, розуміння сутності справи, знання, вміння, навички й обдарованість.

Так, саморозвиток учасників музичного мистецтва відіграє важливу роль у творенні креативних виявів, допомагаючи їм досягати нових висот і виражати свою індивідуальність у виконавській діяльності. Початковий період навчання становить процес занурення у простір музичного мистецтва; кінцевий – бажання усіх його учасників до використання інноваційних технологій. Звертаємо увагу на те, що саме творча музична діяльність формує прагнення фахівця до саморозвитку через опанування інноваційними технологіями, в реальних умовах життя й професійної діяльності, навіть без педагогічного супроводу (Підласний, 1998, с. 3-17; Самохіна, 2013, с. 370).

Хочемо зазначати, що талант і майстерність є визначальними для застосування творчих методів, як саме їм треба робити, куди йти, який життєвий матеріал відібрати, яким напрямком його перетворювати, з якою ціллю направляти свої зусилля у творчості та заради чого створювати. Дослідження креативної діяльності дало можливість визначити, що творчий метод утворюється завдяки сполученню п'яти основних складових, які мають функціональний характер, а саме:

- пізнавальна: визначає спрямування художнього пізнання і його внутрішню структуру;
- ціннісна: передбачає систему цінностей та засоби їх реалізації творами мистецтва;
- моделююча: окреслює принципи побудови обраних моделей життя (алегоричний, символічний, життєвоподібний, фантастичний тощо);
- конструктивна: встановлює методи створення матеріальної основи музичної композиції;
- мовна і комунікативна: розкриває засоби перетворення матеріальної структура твору перетворюється на систему символів, які використовуються

для спрямування змін та визначення стилю та особливостей художнього виразу (ступінь загальної зрозумілості її, традиційності, тощо).

Кожна з цих складових відображає різні аспекти та підходи до мистецтва, розкриваючи його різноманітність та багатогранність.

Активізація креативно-діяльнісного аспекту вивчення музично – тематичної добірки у ході інструментальної підготовки здійснюється завдяки усвідомленню майтнім вчителем музичного мистецтва соціальної значущості даного різновиду діяльності. Такий творчий підхід до організації музичних подій дозволяє вчителю не лише передавати знання, а й виражати власну музичну ідентичність, надаючи неповторний характер навчальному процесу. Студенти, через участь у різноманітних заходах (концертні виступи, музично-літературні програми, музичні лекції, лекції-концерти, та ін.), можуть розвивати свої виконавські здібності та глибше занурюватися у світ музики.

Структурне взаємовідношення мотиваційно-спрямованого, технологічно-компетентнісного та креативно-діяльнісного компонентів формування інноваційної інструментальної підготовленості передбачають критерій розвитку у майбутніх учителів музичного мистецтва: професійної компетентності, яка говорить про знання ключових музичних стилів і жанрів, фіксувати методики музично – інструментальної роботи з школярами, орієнтація на цінності національної та світової культури, орієнтація на осмислення та усвідомлення культурних цінностей відображає глибоку духовність особистості, її моральність, вміння використовувати виконавські засоби для втілення художніх образів та опанування широкого спектру професійних знань, необхідних для практики в школі. Це також включає вміння неочікувано та швидко вирішувати педагогічні ситуації, спілкуватися з дітьми, шукаючи творчі підходи до роботи, а також збагачувати творчі можливості та швидко реагувати на зміни у музично-педагогічній сфері. Це також виявлення здатності до

виконання імпровізаційних завдань, використання інноваційних технологій у музичній діяльності та здібності до творчих трактовок музичних творів, тощо.

На основі концептуальних підходів, які підкріплені позиціями вчених, ми залучили ряд показників для розкриття критеріїв організації інструментальної підготовки майбутніх вчителів.

Під терміном «критерій» як одним із важливих способів оцінки до освітніх явищ розуміється об'єктивна характеристика, на основі якої відбувається порівняльне оцінювання або класифікація розглянутих процесів і факторів, які вивчаються (Гончаренко, 1997, с.374). У процесі визначення показників, які характеризують музично-інструментальну підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва до активного вдосконалення своїх навичок у використанні передових технологій під час навчання, передбачається вивчення внутрішніх (суб'єктивно-особистісних), і зовнішніх (об'єктивно-предметних) аспектів його діяльності.

Ми визначили критерії компонентів (мотиваційно-спрямованого, технологічно-компетентнісного та креативно-діяльнісного) прагненню до використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва:

- *міра мотиваційного спрямування студентів до використання інноваційних технологій у музично-інструментальній діяльності (показники: вияв постійного бажання до творчих видів виконавської діяльності; наявність інтересу до інноваційних технологій; мати фахове спрямування на виконавсько-педагогічну діяльність);*
- *ступінь сформованих знань майбутніх фахівців щодо вивчення інноваційних технологій і готовність їх впровадження у практичну роботу (показники: необхідність у знаходженні інноваційних методів вирішенні*

творчих завдань,; виявлення інтересу до застосування новітніх технологій в інструментальній сфері; бажання набути фахові умінь, знань та навичок);

- *міра самостійності й оригінального вирішення майбутніми вчителями музичного мистецтва інструментальних інноваційних завдань* (показники: сформованість умінь самоконтролю і самооцінки під час виконання інструментальних творів, здатність здобувачів до вирішення творчих завдань за допомогою осмисленого застосування інноваційних засобів; залучення майбутніх фахівців до осмислення, самостійного вибору інноваційних засобів навчання гри на інструменті;).

Таблиця 2.1

Критерії та показники використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва

Компоненти	Критерії	Показники
Мотиваційно-спрямований	Міра мотиваційного спрямування студентів до використання інноваційних технологій у музично-інструментальній діяльності	<ul style="list-style-type: none"> • вияв постійного бажання до творчих видів виконавської діяльності; • наявність інтересу до інноваційних технологій; • мати фахове спрямування на виконавсько-педагогічну діяльність.

Технологічно-компетентнісний	Ступінь сформованих знань майбутніх фахівців щодо вивчення інноваційних технологій і готовність їх впровадження у практичну роботу	<ul style="list-style-type: none"> • потреба у виборі інноваційних методів вирішення творчих завдань; • прагнення набуття фахових знань, умінь та навичок; • прояв зацікавленості до використання інноваційних технологій у інструментальній діяльності.
Креативно-діяльнісний	Міра самостійності та оригінального вирішення майбутніми вчителями музичного мистецтва інноваційних завдань	<ul style="list-style-type: none"> • спроможність студентів вирішити творчі завдання за допомогою свідомого застосування інноваційних засобів; • залучення майбутніх фахівців до осмислення, самостійного вибору інноваційних засобів навчання гри на інструменті; • сформованість умінь самоконтролю і самооцінки під час виконання інструментальних творів

Отже, взаємозалежність і взаємодія мотиваційно-спрямованого, технологічно-компетентнісного та креативно-діялісного компонентів формують основу структури до використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва.

2.2. Педагогічні умови ефективного використання інноваційних технологій у процесі вивчення музично-тематичної добірки п'єс в класі музично-інструментальної підготовки майбутніх фахівців

Інноваційна діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва полягає у початковому проектуванні такого педагогічно-мистецького процесу, ключовим завданням якого є цілісність навчально-виховного процесу, об'єднання в ньому ролі інтелекту та емоцій (йдеться про поєднання принципів), особисте дослідження особистості, її темпераменту та характеру. З позицій розуміння вищої освіти як процесу управління, що забезпечує врахування змісту категорій, навчання, шляхів досягнення поставлених цілей, можна розглядати проектування інструментальної підготовки майбутніх фахівців з педагогічної позиції, управляючи цим процесом.

Проблемі підготовки майбутніх музичного мистецтва щодо результативної інноваційної музично-педагогічної діяльності, посилення їх мистецького потенціалу багато науковців приділяли увагу, а саме: О. Рудницька, Г. Падалка, О. Олексюк, О. Щолокова та інші. Їм вдалося окреслити один із найголовніших поглядів фахової підготовки майбутніх фахівців, а саме художньо-творчий.

У роботах науковців (П. Ковалика, А. Козир, Л. Куненко та ін.), з точки зору педагогічної інноватики, розглядається підготовка майбутнього фахівця до інструментальної діяльності. Важливим аспектом розвитку навчальної діяльності є сучасні інноваційні тенденції, які вважаються новизною у викладацьку сферу, яка збільшує її дієвість. Інноваційні технології орієнтуються на розвиток творчого мислення майбутніх фахівців, на досягнення визначених завдань. Крім того, опрацьовано питання оволодіння інструментальною виконавською технікою (К. Матвєєва, Л. Дмитрієв, В. Антонюк, А. Менабені, Н. Гребенюк, А. Саркісян, а також Вей Лімін, Гу Юй

Мей, Чуньпен, Чжен Сяо Ін, Лінь Хай, Чжоу Чжен Сун, Цзінь Нань Лі У Лін Фень, та ін.), опрацьовані методи і методи формування виконавських умінь та навичок.

З позиції вищезазначеного, *мета констатувального експерименту* полягає у визначенні напрямів впровадження методичної моделі з використання інноваційних технологій у підготовці музично-тематичних добірок п'єс у процесі музично-інструментальної підготовки згідно розробленої нами критеріальної визначеності і поєднанні кількісного та якісного аналізу шарів сформованості визначеного феномена у здобувачів кафедри музики факультету педагогіки, психології та соціальної роботи та педагогічного коледжу.

Маючи за мету вивчити реальний стан досліджуваної проблеми під час педагогічної практики нами зазначено певні завдання діагностичного етапу експерименту: підведення підсумків досвіду формування музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі застосування інноваційних технологій; вивчення досвіду роботи учителів з введення інновацій; формування цінного взаємовідноше знань та умінь студентів педагогічного факультету та педагогічного коледжу, необхідних для ефективної виконавської діяльності; розроблення і контроль методики формування рівнів сформованості ефективного застосування інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки студентів під час групових й індивідуальних занять з фаху за означеними критеріями, тощо.

Для того, щоб провести серії діагностичних експериментів, нами було розроблено методику пізнання ситуації досліджуваної проблеми, що включає: спеціальні і тривалі за часом огляди змісту й ходів освітнього процесу на практичних і лекційних заняттях по методиці вивчення гри на музичних інструментах, індивідуальних заняттях за фахом (фортепіано), анкетування, бесіди та інтерв'ю, експертні судження та оцінки фахівців даного профілю;

тестування, які проводились серед студентів; Аналіз проводився на базі означених критеріїв та показників музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до використання інноваційних технологій та виховання у студентів навичок методичного аналізу виконавського процесу, тощо.

Експериментальні завдання на констатувальному етапі досліджуваної роботи, для виявлення ґрунтовності підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, нами були поділені за визначеними критеріями музично-інструментальної підготовки:

- *мірою мотиваційного спрямування студентів на використання інноваційних технологій у виконавсько-педагогічній діяльності* – як однією з основних сфер діяльності вчителя, системоутворюючого фактору ефективної фахової підготовки, який є обов'язковою умовою у становлення вчителя музичного мистецтва як творчої особистості. Цей критерій дає змогу оцінити розвиток пізнавальної діяльності, самостійність у художньо-творчій діяльності, наявність професійної спрямованості на виконавську та навчальну діяльність, а також вираженість інтересу майбутніх фахівців до інноваційних технологій. Формування емпатії, гнучкості та ступеня вираженості емоційного ставлення учня до соціального середовища, заснованого на особистісно-особистісному підході до розуміння музичних творів.

- *ступенем сформованих знань майбутніх фахівців до вивчення інноваційних технологій і готовністю їх впровадження у практичну роботу* – як засіб виконання виконавської діяльності, що дає змогу оволодіти комплексом спеціальних знань і умінь, а також уміння розуміти (спостерігати, розуміти) процес спілкування, прогнозувати ситуацію спілкування та сприймати ситуацію спілкування. Цей критерій дає змогу майбутнім фахівцям оцінити прагнення до здобуття спеціальних знань, умінь і навичок, прояв інтересів, потребу у виборі інноваційних шляхів

вирішення творчих завдань. Розуміння суспільної музично-виховної діяльності, що дає можливість і допомагає підтримувати власний творчий потенціал. Благополуччя в процесі, а також інтерес до спілкування, розвиток комунікативних навичок і навичок взаємопідтримки.

- *мірою самостійності й оригінального вирішення майбутніми фахівцями інноваційних завдань* – як активної творчої діяльності, спрямованої на самоусвідомлення та самовдосконалення, що знаходиться у процесі розвитку творчих умінь майбутнього фахівця, як ставлення, його художнє та інтуїтивне передбачення. самоконтроль над власним процесом прийняття рішень і його здатність бути самосвідомим. Цей стандарт гарантує, що студенти здатні розуміти та самостійно обирати інноваційні засоби навчання гри на інструменті, розвивати навички самоконтролю та самооцінки під час виконання дій, а також розробляти творчі завдання за підтримки.

З метою вирішення конкретно визначених завдань ми застосували такі методи: детальне ознайомлення із нормативними документами, педагогічне спостереження; обговорення навчальних програмний аналіз практичного досвіду майбутніх вчителів, вільне і стандартне інтерв'ювання, опитування (письмове та усне), здобувачів закладів фахової перед вищої освіти та факультетів педагогічних університетів, викладачів ВНЗ й вчителів музичного мистецтва загальноосвітніх шкіл, метод експертної оцінки у процесі виконання фахових завдань, метод статистичної обробки експериментальних даних, проведення вибіркового бесід з респондентом, анкетування; моделювання педагогічних ситуацій, тощо.

У процесі опитування ми намагалися відштовхуватися від багатогранності потрібних вчителю музичного мистецтва якостей із метою спрощення анкет-тестів, які сприяли досягненню чіткої точності у відповідях здобувачів.

Ефективність формування музично-інструментальної підготовки майбутніх фахівців щодо застосування інноваційних технологій було нами перевірено у ході проведеного дослідно-експериментального дослідження, яке здійснювалось на базі кафедри музики факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Педагогічного фахового коледжу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича з 2020 по 2023 рік. Кількість респондентів (студентів і викладачів), що взяли участь у дослідженні, становила 120 осіб.

Щоб провести експеримент з інструментальної підготовки до виконавської діяльності майбутніх фахівці способів інноваційних технологій та успішного вирішення дослідно-експериментальних задач, а також, практичного доведення виявлених теоретичних припущень, розглянуто розв'язання таких наступних завдань:

- визначити рівень зацікавленості сприйняття музично-тематичної добірки;
- проаналізувати сучасний рівень готовності до використання новітніх технологій у процесі підготовки фахівців до виконавської діяльності (оцінювання стану проблеми);
- використати спеціальні методи діагностики, щоб перевірити, чи є у кожного студента необхідна мотивація для виявлення інтересу до застосування інноваційних технологій.
- оволодіти результатами констатувального етапу дослідно-експериментальної роботи.

В експериментальній групі музично-інструментальне навчання проводилось згідно до розробленої методики із використанням інноваційних технологій. У контрольній групі – відповідно традиційної системи навчання без застосування інноваційних проєктів. Навчальний процес і в контрольній, і в експериментальній групах відбувався згідно до

навчальних вимог і планів спеціальності «014 Середня освіта (Музичне мистецтво)», де у ході експериментальної роботи, нами було передбачено визначення відповідних рівнів готовності до використання інноваційних технологій майбутніми учителями музичного мистецтва у класі музично-інструментальної підготовки із детальним описом змісту визначених адекватних ознак на основі розроблених показників і критеріїв.

Враховуючи потребу означених структурних компонентів готовності до застосування інноваційних технологій майбутніми учителями музичного мистецтва у класі музично-інструментальної підготовки (*мотиваційно-спрямований, технологічно-компетентісний, креативно-діяльнісний*) для постановки експериментального завдання нами були використані необхідні діагностичні методи визначення сформованості виконавської підготовленості майбутніх фахівців до використання музично-тематичних добірок.

У ході експериментальної роботи ми з'ясували, що для ефективного використання інноваційних технологій майбутньому фахівцю необхідно набувати «інноваційного потенціалу» - як комплекс соціокультурних й творчих ознак особистості, що показує сформованість до вдосконалення своєї інструментально-педагогічну діяльність, вияв внутрішніх методів і засобів, спроможних забезпечити готовність. Існуючий інноваційний потенціал майбутнього вчителя музичного мистецтва визначає наступні показники:

- творчий підхід до використанні нових ідей у музичній освіті.
- інтелектуальна глибина, високий культурно-естетичний рівень, освіченість, різноманітність інтересів.
- відкритість характеру вчителя до нового та визнання розмаїття поглядів, думок, ідей та концепцій, засноване на широті, толерантності і гнучкості та думки.

Слід зазначити, що інноваційний процес переважно відбувається за такою поведінковою логікою:

1) виникнення – на цьому етапі відбувається теоретична розробка інновації та організовується інформаційно-роз'яснювальна робота.

2) засвоєння – інновація апробується в одному або кількох навчальних закладах і проводиться діагностика отриманих результатів.

3) насиченість - якщо результати інноваційного проекту позитивні, інноваційна технологія буде широко впроваджена в популярну освітню практику.

4) рутинізація - інновація набуває статусу звичайної норми, традиції;

5) криза - інновація повністю вичерпала свій потенціал і її наслідки можуть погіршитися.

6) фініш – інновація припиняє своє існування та замінюється іншою інновацією.

У діагностичній роботі особлива увага приділялась системності методичної роботи, яка передбачає постановку цілей і конкретних завдань та визначення напрямку дій щодо їх досягнення. Забезпечити таке цілеспрямоване спрямування художнього процесу може кожен, хто вже має певні методичні знання. Ефективне здійснення цього процесу передбачає єдність і взаємозв'язок усіх компонентів методичного забезпечення. Це орієнтує студентів на складні методичні засоби та форми, сприяючи розумінню методологічної актуальності предмета та орієнтації в них, що веде до цінностей. Сприяє формуванню у студентів майбутньої професійної діяльності як високого рівня інтелектуальної праці та розвитку позитивної навчальної мотивації до використання інноваційних технологій в процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх фахівців *(додаток Ж)*.

Розкриття взаємозв'язку компонентів у цілісній структурі використання інноваційних технологій у виконавській діяльності вчителів

музичного мистецтва дало можливість конкретизації наведених критеріїв і відповідних показників, що можуть визначити рівень його. Згідно зазначених і проаналізованих критеріїв і показників нами виділено три рівні готовності музично-інструментальної підготовки здобувачів педагогічних університетів та коледжів щодо застосування інноваційних технологій.

За допомогою компонента мотиваційної спрямованості вдалося визначити ступінь мотиваційного спрямування здобувачів на використання інноваційних технологій. Змістовними ядрами мотиваційної сфери ми визначили їх бажання до досконалення особистості та формування схвального ставлення до використання інноваційних технологій у майбутній професійній діяльності. Тому для визначення мотивації до використання інноваційних технологій ми визначили наступні показники:

- вираження постійного бажання майбутніх фахівців до творчих видів виконавської діяльності;
- підтвердження інтересу до використання інноваційних технологій;
- існування фахової спрямованості, активізуючи виконавсько-педагогічну діяльність.

Аналіз даних параметрів показав, що високому рівню підготовленості студентів до користування інноваційних технологій в класі музично-інструментальної підготовки відповідають постійні прояви вподобанню обраною сферою діяльності, прагненню до саморозвитку, відчуття позитивної вмотивованості до застосування сучасних технологій у професійній діяльності. Середньому рівню підготовленості характерний періодичне бажання до самостійного розвитку і досконалення, перевага супровідних причин відбору тих чи інших сучасних технологій. Низькому рівню готовності до використання інноваційних технологій майбутніми

вчителями музичного мистецтва у класі музично-інструментальної підготовки притаманно байдуже відношення до професійної сфери, не бажанням застосовувати новітніх технологій у виконавській та навчальній діяльності.

Технологічно-компетентнісний компонент дав можливість розкрити когнітивно-технологічний напрям, який вважаємо, є одним із найважливіших, оцінюючи рівень сформованості використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва, так як цей компонент є системоутворюючим в структурі інноваційної компетентності студентів педагогічних факультетів та коледжів. Ми розглянули застосування сучасних технологій у виконавсько-педагогічній сфері як доступну систему, тому важливо визнати не тільки знання, які відповідальні за появу певного явища, а й те, які знання ще відсутні або погано представлені. Вказаний напрям музично-інструментальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва ми оцінюємо за визначеними показниками:

- проявляти бажання до набуття фахових навичок, умінь і знань;
- зацікавленість у використанні інноваційних технологій у музично-інструментальній підготовці;
- вибір інноваційних методів вирішення творчих завдань у процесі музично-інструментальної підготовки.

Діагностування даних показників дозволило виявити, що високому рівню готовності до використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва підходять системні, глибокі та стійкі знання, що постійно проявляється із різноманітних сторін. Середній рівень сформованості готовності майбутніх учителів до використання інноваційних технологій відзначає системні знання, проте їх глибина проявляється тільки періодами, та з-за окремих параметрів. Низькому рівні готовності при використанні

новітніх технологій у процесі музично-інструментальної підготовки у респондентів проявляються поверхові, неусвідомлені і майже безсистематичні знання, що виявляються тільки періодично.

Креативно-діяльнісний компонент дозволи в нам встановити міру оригінальності, творчості й інтересу здобувачів педагогічних факультетів та коледжів. Це дало нам можливість виявити міру самостійності майбутніх фахівців, пізнаючи звичаї і реальні факти інструментального мистецтва і характерні риси музично-інноваційної діяльності.

Завдяки подальшим показникам, ми розкриваємо специфіку феномена:

- здатність майбутніх вчителів музичного мистецтва до засвоєння, самостійного вибору інноваційних засобів музично-інструментального навчання, які розкривають художній зміст музично-тематичної добірки, яка вивчається;
- готовність вмінь самостійно контролювати і оцінювати виконання інструментальних шедеврів;
- вміння вирішувати творчу задачу із сприянням усвідомленого використання сучасних технологій.

Аналізуючи отримані дані , дало нам можливість виявити, що на високому рівню готовності до використання новітніх технологій у процесі музично-інструментальної підготовки у студентів педагогічних факультетів і коледжів відповідають позитивні яскраві емоції, симпатія. Середній рівень готовності – має характерні самооцінка, хороші прояви творчості, самостійний контроль, проте у деяких випадках губиться або зменшується контроль над ними. Низькому рівню готовності до використання новітніх технологій у процесі музично-інструментальної підготовки в опитуваних визначається проживанням поганих емоцій, майже цілою відсутністю творчих проявів (*додаток 3*).

Отже, вищезазначені показники і критерії вагомою мірою узагальненні і одночасно конкретизовані, щоб схарактеризувати рівні

готовності до залучення сучасних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Маючи на меті всебічного аналізу існуючих рівнів готовності та діагностування до використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, запропоновано експериментальні методи дослідження за показниками і критеріями, пов'язаними з появою тих чи інших явищ. Найбільш поширеними методами дослідження стали анкетування, інтерв'ювання, тестування, аналіз діагностичних фрагментів і тести прояву самостійності в набутті необхідних умінь і навичок, інструментально-творчі завдання, реконструктивні та варіативні творчі завдання, рефлексивні методи, тощо.

На всіх етапах експериментальної роботи ми розглядаємо унікальне визначення інноваційних заходів та їх активне впровадження як наскрізні принципи ефективності кожного виду діяльності. Цей процес теоретично базується на науково-теоретичних напрямках дослідження, якими ми керуємося, і на цій основі можна визначити ступінь розкриття власних потенційних творчих лідерських здібностей кожного студента та їх унікальне застосування в складних сучасних умовах навчання. Щодо перебудови змісту та організації освіти в Україні, то ми розглядаємо це як самосвідомість власного вибору. Це вимагає від кожного здобувача визначення адекватних способів дій щодо врахування:

- різноманітних методик навчання гри на музичному інструменті;
- необхідності пристосування до різних виконавсько-педагогічних аспектів діяльності;
- адекватного сприйняття спілкування з педагогами різних мистецьких шкіл, які активізують навчальну роботу й інші складові процесу формування музично-інструментальної підготовки майбутніх фахівців з використанням інноваційних технологій.

На констатувальному етапі дослідження передбачається за допомогою інноваційних методик діагностувати освітній рівень кожного виявленого елемента музично-інструментальної освіти майбутніх фахівців, для чого будуть використані зазначені методики, що дасть попереднє уявлення про етапи формування того чи іншого явища.

Ми використали п'ятибальну шкалу оцінювання отриманих даних, за участю студентів кафедри музики та педагогічного фахового коледжу, які взяли участь в дослідно-експериментальній роботі. Після кожного завдання виставлялася оцінка за якість виконання відповідно до встановленого рівня інструментальної підготовки здобувачів з використанням інноваційних технологій. Оцінки виставлялися у відповідні картки, узагальнювались та підсумовувались у кінці кожного етапу.

До одних із способів діагностування було проведення анкетування, де питання розподіленні на такі блоки:

- прояв мотиваційного усвідомлення щодо необхідності демонстрації вивчення музики та добору тем у підготовці інструментів та в самостійній роботі учнів.
- винахід якостей себе, які сприяють розвитку професійної спрямованості як особистісних характеристик.
- аналіз існуючої спрямованості на використання інноваційних технологій в освітній діяльності.

Метою експериментальної роботи на констатувальному етапі є бажання розкрити стан вибраної проблеми в практичній підготовці майбутніх фахівців. Змістом головного завдання було провести дослідження, яке відповідало б розробленим нами компонентам готовності до використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

На початковому етапі проекту дослідження студентам були надані тестові завдання, проаналізовано відповіді та зроблено проміжні висновки щодо вибору подальших шляхів дослідження (*додаток II*).

Тому запропонований в анкеті перший блок тестових запитань, завдяки отриманим очікуваним відповідям, послужив для якісного спрямування формування першоелементів цього явища. З метою визначення сприйняття мотиваційного спрямування щодо використання інноваційних технологій у навчальному процесі та необхідності виявлення інтересу до інструментального навчання з самостійною роботою майбутніх фахівців ми вирішили наступне:

- достатній рівень усвідомлення студентом професійної діяльності, адаптації до максимального засвоєння знань щодо зразків фортепіанної музики;
- вияв постійного бажання до творчих видів виконавської діяльності;
- бажання вивчати культурне надбання світових зразків музичної спадщини;
- прояв інтересу до виконання інструментальної музики, яка більше подобається студентам, чи прислухатися до порад вчителя і обирати твори, які вони ще не знають, але визначаються однією яскравою ознакою.
- прояв інтересу до інноваційних технологій у виконавсько-педагогічній діяльності.

Таким чином студенти продемонстрували рівень усвідомлення власних мотивацій до музичної та інструментальної музичної освіти із застосуванням сучасних технологій та висловити свою думку щодо свого «бажання донести до інших», як я відчуваю один із творів музично-тематичної добірки», або «хочеться виконувати нову, сучасну інструментальну музику виконавців рідного краю чи регіону» та ін. Особливо сподобалося майбутнім фахівцям слухати об'єднані за тематикою музичні твори, «слідкувати за перебігом навіюваних нею образів» (*додаток I*).

При діагностиці другого блоку відповідей ми орієнтувалися на наявність у респондентів напряму інструментальної підготовки та її складової технічної компетентності. В ході експерименту виявилось, що учням було цікаво сучасна інструментальна музика, вони із спеціальною зацікавленістю вслуховувались у музику В. Косенка, В. Гіллока, Г. Скупинського, О. Герасименко, тощо. Висловлювались про неї так: «Ця музика нам подобається; притаманна за образом та стилем виконання». На жаль, серед опитаних було незначна кількість студентів фахового коледжу та університету, які б були детально знайомі із зразками інструментальних творів композиторів ХХ-ХХІ століття. Щоб компенсувати цей недолік, необхідно розширити навчальний зміст, зокрема, історії музики, що вивчається студентами у вищих та передвищих закладах, в процесі експериментальної роботи з використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Для вирішення питань готовності до пошуку сучасних технологій спеціалістів, ми запропонували питання, які б розкривали їх вміння чи бажання створювати музично-тематичні добірки, спробувати пристосуватися до власних шансів виконання різних інструментальних творів та розвивати власне аналітичне та художньо-образне мислення, вибрати інноваційні методи у вирішенні творчих завдань. З'ясовано, що студенти мало приділяють увагу інноваційним видам творчої виконавської діяльності. Вказані компоненти було виявлено недостатньо сформованими, які спонукали до подальшої дослідницької роботи у її формувальній частині.

Третім блоком питань анкети нами з'ясовано міру сформованості *креативно-діяльного компонента* інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. На питання анкети щодо бажання виконувати творчі завдання більшість з респондентів обрали відповідь «так». Студенти, висловили бажання виконати творчі завдання, проявити

власний індивідуальний підхід до подачі сформованої музично-тематичної добірки п'єс. Це пояснюється тим, що студенти мають бажання виконувати ту інструментальну музику, яка їм більше до вподоби, та буде викликати бажання розвивати їх творче мислення, креативність (додаток І).

В процесі проведення констатувального експерименту було зазначено, що більшість студентів мають бажання демонструвати свою виконавську творчість із залученням інноваційних технологій (опитаних осіб - 68 %). Крім того вони висловлюють власну ініціативу вибираючи форму представлення (презентація, відео, документ, тощо) (майже 71 % особа).

Вирішальним значенням нашого дослідження є період адаптації студентів до нових умов під час звітних випробувань, демонструючи музично-тематичну добірку під час модульних форм здачі та інших відкритих виступах. Заради цього було проведено усне опитування. Більшість студентів зазначили, що їм подобається залучати інноваційні технології у роботі з музично-тематичними добірками (87 % респондентів), адже такі форми роботи є цікавими, їх можна використовувати під час проходження практики.

У процесі проведеної дослідно-діагностичної роботи, ми зробили висновок, що третій блок відповідей на поставлені питання, показав бажання студентів використовувати інноваційні технології у виконавській діяльності. Загалом 73% респондентів надали позитивні відповіді на поставлені запитання. Зауважимо, що відсоток відповідей на всі запитання в опитуванні не може дорівнювати 100 відсоткам, тому що опитувальники відповіли на кілька запитань, і кількість може перевищувати 100-відсотковий ліміт.

В результаті обчислення результатів опитуваних на діагностичному етапі згідно методів тестування, анкетування та інтерв'ювання, нами розподілено їх за рівнями прояву готовності до використання інноваційних

технологій. На високому рівні опинилося 75 % опитуваних, на середньому - 17 % осіб, низький рівень показав – близько 8 % студентів.

Згідно до зазначених та проаналізованих критеріїв і показників сформованого мотиваційно-спрямованого, технологічно-компетентнісного та креативно-діяльнісного компонентів ми виділили три рівні готовності використання інноваційних технологій у процесі інструментальної підготовки студентів педагогічних факультетів та фахових коледжів: *високий, середній і низький*. Варто підкреслити, що на констатувальному етапі експерименту аналіз експериментальних даних діагностичного зрізу показав такі показники сформованості: високого рівня готовності до використання інноваційних технологій під час інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва 70% - високий рівень, середній - 27,5 %, низького рівня набули 2,5%.

Високого рівня готовності інструментальної підготовки із застосування інноваційної технології досягнуто здобувачами, які отримали високі оціночні бали (від 5 до 4 балів) і продемонстрували такі результати: відповідність художньому сенсу музичних образів в інструментальних творах; уміння самостійно добирати новаторські засоби, знання популярних інструментальних творів (та їх виконавців); продемонстрували адекватну самооцінку в процесі їх виконання; виявили сформованість імпровізаційного бачення в опануванні інструментальних творів.

Студенти, у яких діагностовано стійкий інтерес до оволодіння виконавськими знаннями та вміннями, що супроводжувався позитивними емоціями, показали високий рівень. Цей рівень характеризується свідомою та раціональною мотивацією до оволодіння інноваційними техніками та ґрунтовною теоретичною підготовкою щодо сутності, особливостей та вимог, які інноваційна діяльність висуває до вчителя музичного мистецтва. Такі учні мають розвинену здатність створювати та впроваджувати

інновації в музично-навчальну діяльність та характеризуються творчою активністю та креативністю (70% респондентів).

На цьому рівні майбутні фахівці із зацікавленням знаходять інформацію, самостійно здійснюють пошукову роботу нотного матеріалу в музичній бібліотеці, у бібліотеках друзів або викладачів, інтернеті, пропонують власні пропозиції до інноваційних поглядів, підказують різноманітні способи власної інтерпретації (темп, тембр, динаміка, тощо) інструментальних творів для музично-тематичної добірки, подаючи різні варіанти їх порівняння. Без допомоги викладачів, демонструють вміння пристосуватися до нових умов виконання, навчальних ситуаціях, самостійно можуть подолати свої страхи перед і під час концертного виступу, та адаптувати свій досвід виступу до нового мистецького напрямку. Майбутні вчителі музичного мистецтва, яких ми віднесли до цього рівня, дадуть досить повні та точні описи музичних творів у різних стилях.

Середній рівень готовності до застосування новітніх технологій у процесі інструментальної підготовки досягнуто учнями, які отримали загальну хорошу та середню оцінку (4-3 бали кожен) принаймні за п'ятьма ознаками і продемонстрували такі результати: опанування художнього змісту під наглядом вчителя; також, вміння самостійно вирішити, які сучасні технології застосовувати у створенні музичного образу обраного інструментального твору; відповідним критерієм з'ясували рівень знань популярних світових шедеврів (та їх виконавців); показують правильну самооцінку у процесі виконання творів музично-тематичної добірки, в опанованій інструментальній музиці; іноді представляють власну концепцію виконання твору, а драматургічний задум обговорюють із викладачем, чи відповідає він образно-емоційному змісту запропонованого до виконання твору.

Здобувачі, яких ми класифікуємо до середнього рівня, зацікавлені в отриманні знань і навичок навчання, щоб мати позитивну оцінку від своїх викладачів. Діяльність мотивується необхідністю відповідати вимогам програми, бути зацікавленими в інноваційних техніках і мати достатню теоретичну підготовку щодо характеру, характеристик і вимог, які інноваційна діяльність висуває до особистості вчителя музичного мистецтва. Під керівництвом викладачів студенти можуть використовувати інноваційні засоби для виконання конкретних творчих завдань (27,5% від загальної кількості респондентів).

Студенти, класифіковані нами до середнього рівня, самостійно знаходять необхідну музичну інформацію, шукаючи партитури в нотних бібліотеках, інтернеті та бібліотеках своїх друзів чи вчителів, вносячи власні інноваційні пропозиції та оригінальні інтерпретації (вибірково-темпо, динаміка, агогіка тощо) музично-тематичної добірки і пропонує різноманітні варіанти порівняння. Вони адаптуються до нових умов виконання та навчальних ситуацій без допомоги викладачів, самостійно справляються зі страхами перед і під час концертних чи академічних виступів, перетворюють свій виконавський досвід у нові мистецькі напрямки.

Низький рівень готовності до використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва досягли ті студенти, що в сумі мали середні і низькі оцінки (за кожний 3-1 б.) щонайменш за чотирима показниками і виявили такі досягнення як: тільки під керівництвом викладача вирішують, які інноваційні засоби краще використовувати в процесі оволодіння художнім змістом музичних образів інструментальних творів; знають один-два з числа популярних світових шедеврів, показують схожу з традиційною художньо-емоційною реакцію на звучання невідомих творів; у розучуванні інструментальній музиці, у розмові з педагогами вони відгукуються на

образно-емоційний зміст або окремі власні емоційні реакції, зафіксовані в програмній назві твору.

До низького рівня ми віднесли студентів, які характеризуються слабким пізнавальним інтересом до оволодіння управлінськими знаннями, уміннями та навичками, малим бажанням і мотивацією до користування новітніми технологіями. Залежно від обставин, будуть окремі випадки, коли така зацікавленість виражається в опанованій інструментальній музиці, радять окремі елементи власної емоційної реакції під час обговорення із вчителем, що збігаються за образно-емоційним змістом або ж занотовані у назвах обраної програми творів. Це, у свою чергу, унеможлиблює формування установки на довгострокове освітньо-професійне зростання в інструментальному навчанні, що порушує поетапність формування всього мотиваційного процесу (2,5 % від загальної кількості опитуваних).

Студенти, яких ми класифікуємо на цьому рівні, за допомогою своїх учителів знаходять музичну інформацію в музичних бібліотеках, інтернеті та бібліотеках своїх друзів і починають боязко та приватно робити інноваційні пропозиції (іноді разом з однокласниками). Частково беруть участь в інтерпретації музичних творів без варіантів порівняння (темп, динаміка). За допомогою своїх викладачів вони намагаються адаптуватися до нових умов гри та навчання до та під час концертних виступів, а також намагаються впоратися з хвилюванням адаптації попереднього досвіду виступів до нових творчих завдань. Відкривють для себе характеристики різних стилів музичних творів під час спілкування з вчителем.

Отже, підрахувавши отримані дані та обчислення середнього арифметичного, враховуючи всі показники, ми одержали такі результати констатувального етапу дослідження: високий рівень показав 70 % осіб, на середньому – 27,5 %, на низькому рівні – 2,5 % осіб. Сумарне відображення відповідних результатів за середнім арифметичним надаємо у гістограмі (рис. 3.2).

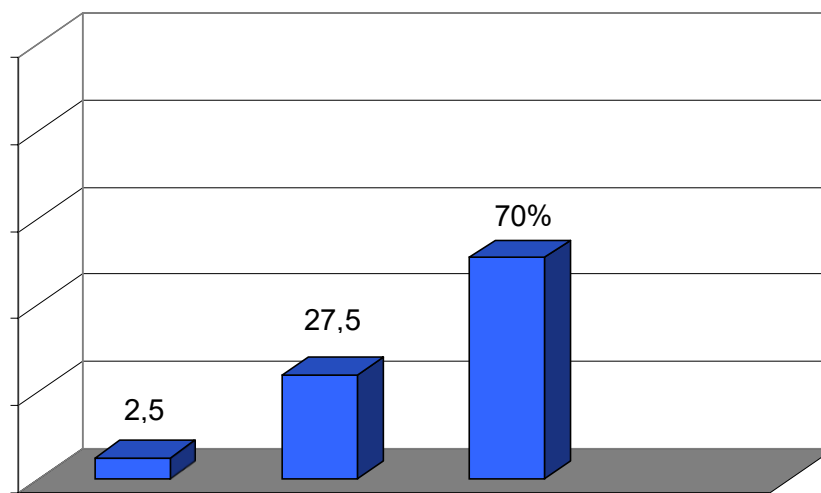

Рис. 2.2. Гістограма узагальнених результатів готовності до використанням інноваційних технологій майбутніми учителями музики у процесі вивчення музично-тематичної добірки в класі інструментальної підготовки.

За результатами аналізу експериментального дослідження ми встановили, що група респондентів поділилась за визначеними рівнями готовності до використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва по показниках з різних діагностичних заходів по-різному. Приблизно однакова кількість респондентів досягла найвищого рівня для усіх запропонованих заходів. Середній рівень – притаманний кількості студентів, які показують велику різницю в різних показниках. Це пояснюється високою самооцінкою студентів до своєї інноваційної діяльності, і свідчить про те, що студенти недостатньо обізнані про цю новітню технологію.. Для цього потрібна серйозна проектна робота. Суттєві відмінності в результатах також спостерігалися при виявленні низького рівня виконання студентом підсумкового практичного завдання. Це означає, що недостатньо враховуються професійні навички студентів порівняно з їхніми власними ідеями.

Дослідно-діагностичний експеримент на етапі констатування дає спосіб усвідомити стан готовності використання інноваційних технологій в

процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва і проектувати здійснення наступного, формувального етапу експериментальної роботи, результати яких будуть описані в наступному підрозділі.

2.3. Методичні рекомендації з використання інноваційних технологій у підготовці музично-тематичної добірки інструментальних п'єс

XXI століття – це період становлення високотехнологічного та інформаційного соціуму, де якість людського потенціалу, рівень освіти та загальна культура населення стають надзвичайно важливими для економічного і соціального прогресу країни (Курбатов О.П., 2005). Інтеграція та глобалізація соціально-економічних і культурних процесів, що відбуваються у світі, а також перспективи розвитку Української держави у найближчі двадцять років потребують ґрунтовного оновлення системи освіти з урахуванням її активного характеру.

У кожній сфері діяльності людини сенс інформації і знань зріс у рази. Знання набули статусу самостійної продуктивної сили і основного товару, а технологічною основою розвитку сучасних економік стала індустрія, яка створює і використовує знання. У цьому контексті швидкий розвиток новітніх технологій, процес глобалізації, становлення знань економіки, тощо, модифікують якісного підвищення завдань інтелектуального потенціалу людей, завдяки чому, серед інших факторів, сфера освіти розвивається. Це породило об'єктивну потребу адаптації освітньої системи до нових реалій. Серед інших важливих завдань важливою стала, по-перше, підготовка суб'єкта до абсолютно незалежного функціонування в майбутніх технологічних умовах, де комп'ютерна грамотність була б обов'язковою; по-друге, ефективно використовувати в освітньому процесі всі можливості сучасних інформаційних технологій та

педагогічний потенціал всесвітнього електронного інформаційного простору (Тарасенко В.П., Сніжко М.В., Михайлик А.Ю., Бігун Л.М., 2009). Науковці зазначають, що використання педагогічних та методичних відеоматеріалів сприяє формуванню та розвитку комунікативних здібностей, підвищує мотивацію до навчання у цій сфері, є невичерпним джерелом навчальних матеріалів. На жаль, якість відеопродукції не завжди на високому рівні, тому розробка науково-обґрунтованих підходів до створення освітніх роликів залишається актуальною та необхідною.

Глобалізація освітнього простору передбачає індивідуалізацію кожної особистості. Сучасні освітні парадигми можна аналізувати як передачу інформації, яка формує здатність розуміти та інтерпретувати дане освітнє завдання. Навчання стає процесом постійного спілкування, в якому відбувається самореалізація та самозростання кожного учасника індивідуальної освітньої практики.

До одних із важливих методів спілкування між викладачами та студентами належить відео. Відеоролики не тільки інформативні, сучасні та зручні, але й допомагають персоніфікувати навчальний процес. Освіта має змінюватися, тому що сучасні здобувачі відносяться до групи інтернет-покоління (Z), яке сформувалося і виросло в середовищі цифр. Нині те, що тогочасні нащадки відкривали «нові технології» вже стало реальністю для покоління Z. Це, серед іншого, те, що виділе їх від покоління Y. Покоління Z «пов'язане» одне з одним загальною через Інтернет, YouTube, мобільні телефони, SMS, MP3-плеєри тощо (Мітчелл Девід, 2008, Ніл Хоу, 2000). Покоління Z є незалежним, впевненим у своїх силах і готовим до самовираження.

Велику роль у формуванні успішної, творчої та соціально активної особистості відіграють вчителі, вихователі, наставники. Щоб побудувати успішну націю, яка є конкурентоспроможною, активною, творчою та орієнтованою на майбутнє, нам потрібно змінити парадигму освітньої

науки, щоб вона врахувала прагнення, потреби та можливості майбутніх поколінь. Щоб забезпечити якісний освітній процес, який задовольняє сучасне покоління учнів, вчителі повинні озброїти та сформувати в учнів компетентності XXI століття: педагогічні та інноваційні (креативність, інноваційність, матеріальність, навички мислення, навички вирішення проблем, навички спілкування та навички співпраці); життєві і кар'єрні (гнучкість та адаптивність, ініціатива та самовизначення, соціальні та міжкультурні навички, продуктивність, лідерство та відповідальність); здатність працювати з даними, медіа та комп'ютерними навичками (інформаційна грамотність, медіаграмотність, ІКТ-грамотність) (Intel «Шляхи до успіху», 2009). Важливим засобом у навчальній діяльності є інформаційно-комунікаційні технології. Запроваджено дистанційну освіту, видано електронні освітні ресурси, почастишало використання змішаної (гібридної) освіти. Сфера застосування інформаційних, медіа та комунікаційних технологій постійно розширюється. Цифрові навички стають все більш важливими. Вчителі повинні навчитися використовувати медіаресурси та інструменти класу для створення ефективних комунікаційних продуктів (відео/аудіо, веб-лекції, вебінари тощо).

Проведене дослідження показує доцільність використання навчальних відео в навчальному процесі, оскільки основними каналами сприйняття навчального матеріалу є засоби слухового та зорового аналізу. Використання відеоматеріалів значно підвищує ефективність навчального процесу, полегшує комунікативну діяльність і дає можливість засвоїти до 65% матеріалу. Існує багато сучасних програмних продуктів для створення відеороликів, які дозволяють урізноманітнити подачу матеріалу анімованими презентаціями, оригінальними сценаріями, різними сюжетними лініями.

У багатьох країнах світу відеоролики вважаються ефективним засобом організації освітньої діяльності. У Великобританії та США

цифрове відео для навчання вчителів почали використовувати ще в 2006 році. У 2007 році було оголошено статтю «Майбутні вчителі можуть створювати відео» про те, як вчителі можуть подолати свій страх перед новими технологіями та мати можливість використовувати їх у навчальному процесі (Hernandez-Ramos, P., 2007).

З кожним роком у світі зростає кількість навчальних відео. Це пов'язано з розвитком технологій, безкоштовних програм і сервісів (YouTube, сервіси Google Apps, TED-Ed, MOOS та ін.), які дозволяють публікувати будь-яке відео. Сучасні та майбутні студенти дуже відрізняються від своїх попередників. Молодь народжується і росте в цифровому суспільстві. Спосіб збору, обробки та передачі даних дуже відрізняється від способу вчителів поколінь «X» і «U». Це відео є мультимодальним, звертається до різних органів чуття та покращує усвідомлення та засвоєння матеріалу. Об'єктивна суспільна значущість цього відеоролика сприяє його використанню в освітньому процесі.

Основними завданнями сучасного освітнього інноваційного процесу є:
– перехід на динамічну рівневу систему підготовки фахівців художнього профілю. Це дозволяє нам задовольнити здатність людини досягти певного рівня освіти та кваліфікації, ведучи її до наступної сфери; забезпечення бажаного спрямування відповідно до своїх здібностей та мобільності на ринку праці:

– формування мережі закладів вищої освіти, що відповідає індивідуальним і загальнодержавним потребам за форматом, програмами, умовами навчання та джерелами фінансування;

– підвищення культурного та освітнього рівнів соціуму, підготовка відповідних вимог для навчання протягом життя;

– впровадження передового досвіду розвинутих країн у систему вищої освіти України та інтеграція їх у міжнародну науково-освітню спільноту;

– пошук балансу між базовою та елітною масовою освітою з одного боку, та вузько-спеціалізованою і професійною досконалістю з іншого.

Сучасна мистецька освіта покликана формувати та розвивати творчі здібності майбутнього фахівця шляхом впровадження інноваційних технологій. У процесі музично-інструментальної підготовки, а саме: вивченні музично-тематичної добірки, розвиваються всі пізнавальні процеси: сприйняття, музичне мислення, пам'ять й уява.

Використовуючи інноваційні технології у процесі навчання, здобувач має можливість взяти участь у пошуковій роботі, створювати творчі проекти, музичні композиції, познайомитися із зразками творчих надбань митців рідного краю, регіону або України.

Музично-тематична добірка є важливою складовою навчальної програми з музично - інструментальної підготовки здобувачів за освітньою програмою Середня освіта (Музичне мистецтво). Такий «інструмент» роботи дозволяє ознайомитися з дитячими альбомами композиторів як світової так і вітчизняної інструментальної музики, сприяє всебічному та гармонійному розвитку здібностей: фантазії, художньої уяви, асоціативного сприйняття й мислення на основі художнього та музичного матеріалів.

У процесі вивчення музично-тематичної добірки, потрібно приділяти увагу невід'ємній їй складовій - створенню анотації. Такий вид діяльності дає можливість проаналізувати та цілісно сприйняти музичні твори. Оформлення анотації є не менш важливим процесом, що дозволяє здобувачу проявити свою творчість і креативність. Це може бути письмова робота із детальною музично-образною характеристикою творів, а також використання таких сучасних технологій як: відео-демонстрація інструментальних творів; створення презентацій із використанням яскравих ілюстрацій, цікавих та інформаційних відео, а також із додаванням відеозаписів, заздалегідь підготовлених та записаних здобувачем; створення короткометражного відеоролика на тематику музично-тематичної добірки.

Одним зі варіантів подання тематичних п'єс з музично-інструментальної підготовки є мультимедійна презентація. Результати багатьох досліджень свідчать про позитивний вплив застосування мультимедіа в навчанні: підвищується інтерес та поліпшується розуміння предмета; самопочуття, активність та настрої учнів залишаються стабільними протягом усього заняття; виникає додаткова можливість керування та підтримування уваги дітей тощо.

Вміле використання інноваційних технологій вимагає високого рівня педагогічної та інформативної підготовки вчителів. Необхідно ретельно підібрати змістовну частину мультимедійного матеріалу, враховуючи індивідуально-типологічні характеристики та особливості сприйняття інформації учнями; дотримуватися ергономічних вимог тощо. (Пелепюк, 2021, с. 224-228).

Сучасні технології дозволяють легко знімати відео за допомогою смартфона. Якщо воно буде цікавим чи інформаційно збагаченим, то можна його оприлюднити на якийсь ресурс і стати зіркою, наприклад всесвітньо відомого YouTube. Все, що потрібно для – смартфон, бажано із гарною камерою, якщо важлива якість відео.

Більшість телефонів за рахунок потужної начинки та якісної камери можуть створити якісне відео, яке можна обробити та видати на огляд мільйонів людей ефектні ролики.

Такі види роботи впливають на краще сприйняття та засвоєння нового матеріалу, розвивають музичну увагу та аналітичне мислення, допомагають пізнати особливості відповідного музичного напрямку, викликають зацікавленість і бажання пізнати щось нове й невідоме.

Такі методи роботи, напрацьовані здобувачем у процесі музично-інструментальної підготовки, можна реалізувати під час проходження педагогічної практики.

Під час проходження професійної педагогічної практики, серед студентів першого курсу Педагогічного фахового коледжу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, нами було проведено анкетування на тему: «Розвиток інтересу до вивчення і створення відеоанотації музично-тематичної добірки». Результати, підтверджують необхідність використання та створення відеоанотації в навчальному процесі. Нами було визначено, що у студентів значно підвищився інтерес до прослуховування творів українських композиторів, творів інструментальної музики, вивчення творчості сучасних композиторів. Після опитування, здобувачі зазначили також, що музично-тематична добірка п'єс сприймається краще у формі відеоанотації, а 60% навіть виявило бажання вивчати технологію створення відеоанотації. Такий вид діяльності спонукає їх до дослідницької пошукової роботи, прояву творчих здібностей, вдосконаленню виконавських навичок, розвитку пізнавальних інтересів.

Цей вид діяльності є досить ефективним, оскільки здобувачі можуть як в очному, так і дистанційному режимі розвивати інтерес до інноваційних технологій створення відеоанотації музично-тематичної добірки п'єс, до пізнання творчості митців рідного краю, композиторів світової інструментальної музики.

Вивчення та виконання музично-тематичних добірок дають можливість з легкістю пізнавати та розкривати світ музики, розрізняти й виконувати музичні стилі, жанри різних епох.

Зважаючи на нинішні події в нашій країні, цей вид діяльності буде мати ефективний результат не тільки під час аудиторного навчання здобувачів, але і у дистанційному режимі, що допоможе сформувати інтерес та зацікавити їх до вивчення мистецтва рідного краю і творчості композиторів світу.

В педагогічній практиці відмічено, що сучасні інноваційні освітні процеси мають три основні напрями:

- зміни суб'єкта як особистості, що проявляються як за зовнішніми ознаками (моторика, музичність мови, емоційність тощо), так і за внутрішніми ознаками – в утворенні належних компонентів професійної свідомості (пам'яті, мислення тощо);

- зміни відповідних елементів ставлення суб'єкта до об'єкта діяльності. У когнітивній сфері це проявляється як підвищення рівня свідомості суб'єкта, а в емоційній – як інтерес до взаємодії з суб'єктом;

- у практичній – як визнання реального потенціалу об'єкта змін.

Інноваційні принципи музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва полягають в розробці і впровадженні прийомів активного використання медіа в процесі інструментально-виконавської підготовки здобувачів. Аналіз технологічних засобів інформації та освіти є основою для роздумів про поняття «мультимедіа», яке включає засоби масової комунікації в сучасному розумінні, тобто такі технічні засоби, як відеоматеріали, аудіопродукція, запис даних та їх копіювання, тиражування, зберігання, розповсюдження та обмін між суб'єктом (творцем медіатексту) та об'єктом (масовою аудиторією). Розумінню сутності того чи іншого явища сприяє врахування його можливостей «об'єднати текст, звук, відеозображення, графічні зображення та анімацію в одній комп'ютерній системі».

Функціональність мультимедійних телекомунікаційних послуг включає надсилання та отримання даних у будь-якому форматі, зберігання та обробку різних типів даних на одному носії. Мультимедійні системи дослідники розглядають як блоки, що містять різноманітні інформаційні компоненти, якими керує одна або декілька спеціальних програм.

У документах ЮНЕСКО під медіаосвітою розуміють навчання теоретичним і практичним навичкам, оволодіння сучасними засобами масової комунікації. Мультимедійні технології – це потужна можливість для сучасних інновацій, яка створює нові умови для стимуляції, запису, нашарування,

масштабування, композиції тощо, вселяючи оптимізм. Це пояснюється потенціалом мультимедіа як засобу, який постає як інструментальна основа екранного мистецтва для зміни передачі даних відповідно до сучасного мислення студентів та молоді.

Вчені О. Болдюк, Р. Гуревич, В. Дем'яненко, Д. Дубровський, М. Залдак, Н. Морзе, Ю. Рамський та інші одностайно вважають це явище ефективним засобом досягнення виховних цілей:

- проведення розрахунків у рамках навчального процесу у вищих навчальних закладах;
- педагогічна робота з даними художнього спрямування;
- імітація та моделювання процесів художнього дослідження;
- художня подача навчальних матеріалів.

У зв'язку з цим багато навчальних закладів запровадили в навчальний процес інноваційні технологічні засоби (інтерактивні дошки, дошки з різнокольоровими маркерами, проектори, DVD, відеокамери, диктофони тощо).

Оптимізувати навчальний процес можна за рахунок використання комп'ютера, інтернет-ресурсів та спеціальних навчальних мультимедійних програм. Тому дослідники М. Гаценко та З. Сулейманова, розглядаючи процес впровадження мультимедійних засобів у навчальний процес вищих навчальних закладів, вважають, що це допоможе студентам як у нерегульованому, так і в багатоваріантному середовищі, створює сприятливі умови для розвитку творчих і пізнавальних здібностей. Крім того, він формує і розвиває різнобічне мислення учнів як здатність пропонувати багато неординарних ідей, одночасно і швидко, конкретно, гнучко і творчо вирішувати навчальні проблеми. Цьому сприяє автоматизована система навчання, яка є освітньо-програмованим інструментом, призначеним для:

- допомоги студентів у практичній роботі за конкретною освітньою програмою;

- для відображення інформації;
- для практичної роботи, спрямованої на набуття професійних умінь і навичок.

Основним завданням інформаційно-насиченої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва за допомогою мультимедіа є емоційна інтеграція внутрішнього світу студента із зовнішнім світом. Саме мультимедіа як форма мистецтва впливає на людей за допомогою динамічних засобів виразності, таких як розмір зображення, висота, колір, артикуляція, тривалість темпу та гучність (Лабунець В.М.).

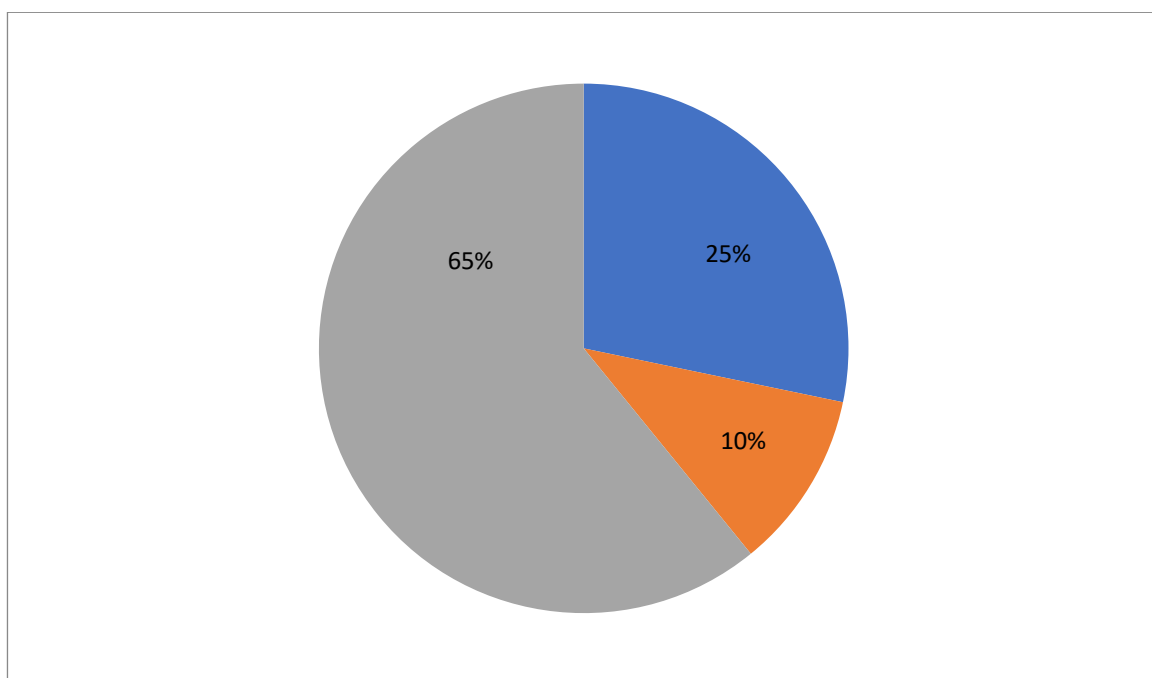

Рисунок 1. Бажання студентів відносно створення і використання відеоанотації музично-тематичної добірки п'єс

Серед різних видів навчальної діяльності студенти найбільше очікують застосування відеоанотації для дистанційного навчання, тематичних мистецьких заходів, у процесі проходження практики.

Студенти стверджують, що матеріал, оформлений у вигляді відео-матеріалів та яскравих зображеннях, краще сприймається і засвоюється. Текстовий матеріал добре засвоюють тільки 6,3% студентів.

Також, у процесі опитування здобувачів було запропоновано визначити переваги і недоліки використання відеоанотації в освітній сфері. Найтипівіші відповіді студентів:

Переваги використання відеоанотації:

- зручність у використанні та сприйнятті;
- унаочнення матеріалу, тому простіше для розуміння;
- оживляє навчальний процес;
- полегшує процес навчання;
- зараз молодь набагато краще сприймає відео;
- легкість у запам'ятовуванні;
- підвищує пізнавальну активність;
- може підвищити інтерес до певної дисципліни;
- цікаво, тривалий час не втомлюєшся;
- демонструє сучасність навчального процесу;
- задовольняє індивідуалізацію навчального процесу;
- активізує мисленнєву діяльність;
- забезпечує виникнення стійких образів;
- створює краще емоційне сприйняття матеріалу;
- надає акумульовано великий обсяг наукової інформації із врахуванням новітніх досягнень науки;
- виділяється своєю економічністю. Здобувач має нагоду за порівняно короткий час отримати важливу інформацію насичену найновішим матеріалом;
- направляє інтереси та роботу здобувачів на подальший розвиток обраної теми;

- демонстрацію навчальних відеоматеріалів можна використовувати декілька разів, безпосередньо на уроці, а також - вдома;

- підвищується рівень самостійності у виконанні практичних робіт, і значно покращується якість виконання.

Недоліки:

- відеоанотацію гарно сприймають тільки люди із розвиненою зоровою пам'яттю;

- демонстрація відеоанотації в аудиторії при великій кількості людей може бути погана видимість і відтворення відео;

- покрокова відео-інструкція потребує постійних пауз для кращого засвоєння чи відтворення вказівок, дій з інструкції;

- надмірна кількість використаних ефектів у відеоанотації можуть відволікати;

- відеоанотація музично-тематичної добірки, тривалість якої перевищує 10 хвилин, може надокучити;

- створення відеоанотації вимагає часу для її створення.

Аналізуючи відповіді на питання «Скільки Вам потрібно часу, для того, щоб зрозуміти, що відеоанотація не зацікавила Вас?» показав, що сучасні здобувачі є дуже мобільні і хочуть бачити результат швидко. Викладач повинен зацікавити своєю працею. Відеоробота повинна не лише розкривати навчальний матеріал, а ще й тримати увагу глядача від початку до кінця. У випадку, коли відеоробота не справила на студента враження упродовж 10 секунд, то 90% - припинять перегляд.

Аналіз результатів анкетування показують, що здобувачі готові до засвоєння основного освітнього матеріалу у вигляді відеоанотації, та проявляють бажання у цьому. Щоб створити якісної відеоанотації музично- тематичної добірки доцільно дотримуватись таких рекомендацій:

1. Зацікавлення має розпочинатися з емоції заохочення, радості, сюрпризу, вмотивувати до продовження перегляду.

2. Емоційні злети та падіння. У відеоанотації музично-тематичної добірки потрібно використовувати передбаченні переходи від спокійного стану спостерігача до емоційного стрибка.

3. Дикція. Слід звертати свою увагу на чіткість вимови звуків згідно фонетичних норм. . Слідкуйте за диханням, паузами і темпоритмом. Робіть логічний та психологічний наголоси. Пам'ятайте про динаміку подачі продукту, уникайте крику.

4. Жести. Потрібно пам'ятати, що жести мають бути недовільні, проте безперервні. Гіперболізація у жестикуляції відволікає від основного змістовного навантаження.

5. Сюжет. Будь-яка відеоанотація повинна містити такі елементи: зав'язку, розвиток, кульмінацію, розв'язку. Для посилення ефекту від перегляду можна додати епілог і пролог.

6. Стиль. Рекомендуємо дотримуватися одного стилю подачі. Анімаційні ефекти, повинні не відволікати, а навпаки, розкривати основну ідею.

7. Тривалість. Відеоанотація музично-тематичної добірки не повинна тривати більше 10-15 хвилин. Якщо визначена норма буде перевищено, то глядач може втомлюватися від великого обсягу інформації, а також, може знизитися рівень засвоювання, не буде бажання продовжувати перегляд. Бажано довготривалий відеоролик поділити на декілька частин.

Отже, застосування інноваційних технологій мають практичне значення під час вивчення музично-тематичної добірки, оскільки сприяють підвищенню ефективності у навчанні майбутніх учителів музичного мистецтва й мотивують до прояву набутих навичок, умінь та знань.

Висновки до другого розділу

У другому розділі методичні рекомендації формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки.

«Нові» студенти характеризуються, як ті, що кардинально змінюють традиційний освітній процес. Усвідомлюючи такі ознаки, вчитель має можливість полегшити хід навчального процесу, вмотивувати здобувачів, спонукати їхню навчальну та пізнавальну роботу, і в результаті, удосконалити результати навчання.

Вплив вчителя повинен спрямовуватися на успіх у досягненні освітніх цілей, які визначаються тими, кого навчають, – майбутніми представниками соціуму. Новий вчитель повинен уміти вчасно реагувати на виклики сьогодення та буди спеціалістом у обраній сфері знань і не боятися впроваджувати інновації у освітній процес. Вважаємо, що відеоанотація є хорошим засобом для використання і відтворення у різноманітних ситуаціях життя, чи то аудиторія, парк чи домівка.

Тенденційні зміни у суспільстві показують готовність сучасної молоді до вдосконалення свого інтелектуального резерву, і ми, майбутні викладачі музичного мистецтва маємо допомогти їм. Інформаційні технології володіють усіма галузями життя людини. Нехай освіта підтримає інтереси молоді до відео і направить їх у правильне русло. Освітянам слід навчитися створювати й використовувати якісний, інформаційний контент для забезпечення навчальної діяльності у повсякденному житті.

На основі вище сказаного нами були визначені основні компоненти, критерії та показники даного дослідження. Обґрунтовано значення мотиваційно-спрямованого, технологічно-компетентнісного і креативно-діяльнісного компонентів застосування сучасних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх фахівців. Серед критеріїв визначено:

- міра мотиваційного спрямування студентів на використання інноваційних технологій у музично-інструментальній діяльності. Показниками виступають: прояв зацікавленості до творчих видів інструментальної діяльності; існування фахової спрямованості на виконавсько-педагогічну діяльність; вияв інтересу до інноваційних технологій.

- ступінь сформованих знань майбутніх фахівців стосовно дослідження сучасних технологій та бажання впроваджувати їх у практичну роботу, прагнення набувати фахових навичок, умінь і знань. . Зазначений компонент обумовлений показниками: вияв інтересу до залучення новітніх технологій у музично-інструментальній діяльності; розв'язання творчих завдань; необхідність у виборі новітніх прийомів.

- міра самостійності та оригінального вирішення учителями музичного мистецтва сучасних завдань. Результати критерію: спроможність майбутніх фахівців до переосмислення, незалежноговибору сучасних засобів інструментального навчання; вміння вирішувати творчі завдання, свідомо використовуючи сучасні технології; уміння витримки і самооцінки під час виконання інструментальних творів;

Згідно визначених й продіагностованих критеріїв і показників розвитку мотиваційно-спрямованого, технологічно-компетентнісного і креативно-діяльнісного компонентів, ми виділили три рівні готовності до застосування сучасних технологій у процесі музично-інструментальної інструментальної підготовки студентів педагогічних факультетів та фахових коледжів: високий, середній та низький. Варто підкреслити те, що оцінка отриманих даних експерименту діагностичного зрізу експерименту на констатувальному етапі показала такі дані готовності: високий рівень інструментальної підготовки майбутніх фахівців із застосуванням сучасних технологій 70%, середній – 27,5 %, низький рівень зафіксовано у 2,5%.

За результатами аналізу експериментального дослідження нами встановлено, що група респондентів розподілилась за визначеними рівнями готовності застосування новітніх технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва по показниках із різних діагностичних заходів по-різному. По всіх запропонованих заходах, майже однакова кількість респондентів опинилися на вищому рівні. Кількість студентів з великою розбіжністю по різних заходах спостерігається на середньому рівні, що пояснюється нами високою самооцінкою студентів стосовно своєї інноваційної активності, яку ми вбачаємо як результат їх недостатнього усвідомлення цього феномена. Це потребує серйозної формувальної роботи. Потрібно також зазначити, що велика розбіжність у результатах була зафіксована під час визначення низького рівня у процесі виконання студентами практичного підсумкового завдання, що означає недостатнє врахування своїх фахових можливостей в порівнянні із власними уявленнями.

Дослідно-діагностичний експеримент дав можливість усвідомити стан готовності до застосування сучасних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх фахівців.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі подано теоретичні узагальнення та нові шляхи вирішення проблеми розвитку інтересу вивчення майбутніми вчителями музичного мистецтва музично-тематичної добірки із використанням інноваційних технологій, що знайшло відображення у теоретико-методологічному обґрунтуванні і представленні конкретних особливостей визначеного явища, перевірці шляхом експерименту та складанні покрокової методики, розробленої від її загальної кількості. Проведене дослідження і виконання всіх поставлених завдань дали підставу зробити наступні висновки.

Проаналізувавши наукову літературу, нами проведено ретроспективний аналіз психолого-педагогічної й мистецтвознавчої літератури із проблеми дослідження. Виділено зміст і специфіку музично-інструментальної підготовки майбутніх фахівців у використанні інноваційних технологій. Ми виявили, що новітні інноваційні освітні процеси прогнозують зміну особи суб'єкта, що виявляється як за внутрішніми, так і за зовнішніми ознаками – у формування професійного світогляду, зміни сприятливих елементів ставлення об'єкта до суб'єкта діяльності та становленні компонентів професійної свідомості, які виражаються у практичній сфері – розуміння можливостей зміни визначеного об'єкта, когнітивній підвищення якості обізнаності об'єкту, в емоційній – інтерес взаємодії із об'єктом. У процесі підготовки майбутніх фахівців до музично-виконавської діяльності із залученням інноваційних технологій за основу впровадженні компетентнісний, творчий, системно-цілісний, аксіологічний та акмеологічний підходи.

Здійснений аналіз дозволив розглянути та обґрунтувати сутність інноваційної діяльності фахівця, який виявляється у задалегідь розробленому плануванні навчально-освітнього процесу, у розкритті змісту, завдань, мети і цілепокладанні, у конкретних технологіях інноваційного навчання мистецтва. Можемо зазначити, що мистецька інноваційна діяльність

є віддзеркаленням не лише властивостей поновлення загально-прийнятої системи освіти раціональним шляхом, запровадженням сучасного досвіду, чи оновленні, але й показує творчий індивідуальний стиль роботи фахівця. Період становлення майбутнього вчителя музичного мистецтва як фахівця до роботи із сучасними технологіями у процесі вивчення музично-тематичної добірки забезпечується низкою принципово важливих функцій: комунікативної, ціннісної, творчо-спонукальної, діагностичної, інформаційно-пізнавальної, конструктивної і гедоністичної.

Відповідно теоретико-методичним основам означеного дослідження розроблена структура інструментальної підготовки фахівців у використанні інноваційних технологій, які становлять взаємозв'язок наступних компонентів: мотиваційно-спрямованого, що забезпечує активізацію, цілеспрямованість і ефективність їх навчання, стабільний інтерес студентів до виконавської діяльності; технологічно-компетентнісного, який охоплює обсяг ерудиції в різних видах виконавської діяльності та забезпечує комплекс професійних знань необхідних майбутнім вчителям музичного мистецтва для педагогічної практики; креативно-діяльнісного, котрий передбачає готовність майбутнього фахівця до творчого застосування новітніх технологій вивчаючи музично-тематичні добірки, виявлення творчої активності у практичній роботі.

Нами виявлено такі критерії вище уточнених компонентів: міра мотиваційного спрямування здобувачів до застосування новітніх технологій у процесі виконавської діяльності; ступінь набутого досвіду майбутніх фахівців до вивчення сучасних технологій та бажання застосування їх під час практичної роботи; міра самостійності й оригінального вирішення інноваційних завдань і сформовані їхні дані. Дієве застосування вищезазначених технологій у даного явища підтвердили результати, де 97, 2% респонденти стверджують, що при підготовці здобувачів потрібно застосовувати новітні технології.

Процес підготовки вчителів музичного мистецтва до застосування новітніх технологій у виконавській діяльності (вивчення музично-тематичної добірки) забезпечують такі принципи: свідомо опора на художньо-особистісний діалог, що забезпечує активізацію психічних процесів, необхідних для розуміння отриманої навчальної інформації та створення сприятливого середовища для творчої роботи; вдосконалення, що передбачає оновлення внутрішніх резервів навчально-виховного процесу шляхом використання високоефективних виховних прийомів; соціокультурна відповідність, у тому числі зміни у професійній підготовці студентів; проєктивність, що сприяє орієнтації навчального процесу на впровадження інноваційних технологій; рефлексивне усвідомлення художнього образу музичного твору на основі глибокого самоусвідомлення, оцінювання власних дій крізь призму змісту художніх і музичних творів; вибрані принципи ґрунтуються на загальних закономірностях музичної освіти та педагогічної освіти, відображають внутрішню сутність професійної підготовки студента та визначають основні стратегії творчого саморозвитку.

Констатувальний етап експерименту дав можливість розкрити справжнє становище готовності означеного феномена. Характерними особливостями формування готовності до використання інноваційних технологій у процесі музично-інструментальної підготовки студентів, виявлених під час констатувального експерименту, дозволили виявити ряд найбільш ефективних, з нашої точки зору, прийомів вирішення проблеми дослідження. До цього ряду відносяться як емпіричні, так і теоретичні прийоми, в тому числі інноваційні: евристичні, інтерактивні, тощо. Так, базуючись на вище обговорених прийомах підготовлено методичне забезпечення організації інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до використання інноваційних технологій, вивчаючи музично-тематичні добірки. Згідно результатів констатувального експерименту, ми розробили і виявили рівні сформованості означеного

феномена: високий, середній та низький. Поетапна методика формування інструментальної підготовки майбутніх фахівців до застосування новітніх технологій відбувалася у перебігу пізнавально-адаптаційного, рефлексивно-поглибленого і аналітико-творчого етапів.

Музично-тематичні добірки – це хороший «інструмент» роботи. В процесі дослідження ми детально ознайомилися із структурою добірок, на основі чого, можемо стверджувати, що робота із ними допомагає розвивати музичну увагу, слух та пам'ять, а виконання на музичному інструменті образних п'єс сприяє всебічному розвитку, дає можливість не тільки покращувати свої виконавські здібності, а й працювати над художньою і словесною інтерпретацією музичних творів. Такий вид діяльності дозволяє майбутньому вчителю музичного мистецтва стати не тільки керівником та режисером, але й учасником процесу роботи з дітьми.

Підтвердження цьому є проведений аналіз над практичним значенням музично – тематичної добірки. У ході конкурсу, ми дійшли висновків, що такий вид діяльності дозволяє розповсюджувати музично-тематичні добірки серед слухачів різного віку, сприяє прояву творчих та виконавських здібностей, дає можливість проявити виконавську майстерність, а також – отримати досвід.

Проведене дослідження можна вважати перспективним у науково-пошуковій діяльності, а саме - області вищої музично-педагогічної освіти, тому що результативність моделювання музично-інструментальної підготовки здобувачів використовуючи інноваційні технології у процесі вивчення музично-тематичної добірки та доведена результатами експериментального дослідження.

Доведено практичну доцільність запровадження визначеної поетапної методики в освітній процес вищих шкіл мистецької освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Березовська О. (2012). До проблеми музично – виконавської діяльності у фортепіанній підготовці майбутніх учителів музики. Проблеми підготовки сучасного вчителя.6 (2). 197-202.
2. Білоус В.П. (2005). Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності : автореф. Дис. На здобуття наук. Ступеня канд. Мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». Київ. 20-22.
3. Боднарук Ірина Миколаївна. (2006). Педагогічні умови оптимізації методичної підготовки майбутніх вчителів музики в процесі педагогічної практики. Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. Київ. 199-226.
4. Бойчук І. І. (2016). Альбом фортепіанних п'єс «No Kid-ding Notebook» Г.Скупинського: навчально-методичний посібник. Чернівці: Букрек. 84: іл.
5. Бойчук І.І. (2005). Робота над творами різних жанрів у класі додаткового музичного інструменту (фортепіано): методичні рекомендації. Чернівці: Рута, 38-50.
6. Бойчук І.І. (2018). Психологічні передумови концертного виступу музиканта-інструменталіста Актуальні питання психотерапії та психології : Збірник матеріалів XXIV науково-практичної конференції з міжнародною участю. Чернівці. 30-33.
7. Бойчук І.І. (2022). Розвиток творчого потенціалу студентів у процесі музично- виконавської діяльності. Програма XX Міжнародних педагогічно-мистецькі читань пам'яті професора О.П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта XXI століття: досвід, інновації, тенденції» . Київ.

8. Бондаренко М.О. Інноваційні технології навчання на уроках музичного мистецтва. URL: <https://books.google.com.ua/books?h>
9. Бордюк О.М. (2009). Використання комп'ютерних технологій у сучасній мистецькій освіті. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.Драгоманова. Теорія і методика мистецької освіти. Київ: НПУ. 7 (12). 75-79.
10. Бордюк О.М. (2009). Використання комп'ютерних технологій у сучасній мистецькій освіті: Теорія і методика мистецької освіти. Київ: НПУ. 7(12). 75–79.
11. Буркова Л. (2010). Механізм та інструментарій упровадження інноваційної технології у навчальний процес ВНЗ. Наука і освіта: наук.-практ. Журн. Півд. Наук. Центру АПН України. 2. 142-146.
12. Власова А.М. (1997). Інноваційний менеджмент. Київ: КНЕУ. 192.
13. Воронова Н.С. Мультимедійні технології в освіті. 2018. URL: https://fitu.kubg.edu.ua/images/stories/Departments/kitmd/Internet_conf_17.05.18/s1/1_Voronova.pdf (дата звернення: 25.07.2023).
14. Відео-анотація. О.Герасименко “Кольорові пастелі природи в музиці” виконує студентка 5 курсу Пелепюк Тетяна (клас доцента Ірини Бойчук) URL: https://drive.google.com/file/d/1Xj7ivZqliaYb0QSKO_mlEa5hQ5p_Y7BU/view?usp=drivesdk
15. Гончаренко С.У. (2008). Педагогічні дослідження: методичні поради молодим. Київ-Вінниця: ДОВ«Вінниця». 278.
16. Гончаренко Л. (2016). Проблеми професійної підготовки музиканта-педагога. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград. 91.60-64.
17. Гончаренко С.У. 1997. Український педагогічний словник. Київ: Либідь. 374.

18. Гринчук І. (2001). Інтерпретація музики (виконавсько-педагогічний аспект). Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Тернопіль. 2. 47 -52.
19. Грищенко Т. (2018). Програмні цикли для дітей у класі фортепіано: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна. 119.
20. Давидов М. (1999). Інтерпретаційні аспекти виконавської майстерності. Київ: Науковий вісник Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського. 2. 44.
21. Данілішина М.Ф. (2016). Українська дитяча фортепіанна музика та її дидактично-виховні можливості. Актуальні питання мистецької педагогіки. Хмельницький. 5. 21-25.
22. Дичківська І.М. (2004). Інноваційні педагогічні технології. Київ:Академвидав. 352.
23. Жаворонкова Г.В. (2012). Інноваційні педагогічні технології у вищій освіті України. Хмельницький:ХНУ, ФОПСторожукО.В. 82-85.
24. Завалко К.В. (2012). Інноваційні аспекти професійно-педагогічної діяльності вчителя музики. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Теорія і методика мистецької освіти: Зб. Наук праць. 13 (18). Київ: НПУ. 42-49.
25. Закон України «Про інноваційну діяльність»: Верховна Рада України. (2006). Освіта України: нормативна база. Київ: КНТ. 231-266.
26. Інноваційні технології навчання: (2017). Навч. Посібн. Для студ. Вищих технічних навчальних закладів. Кол. Авторів; відп. Ред. Бахтіярова Х.Ш. наук. Ред. Арістова А.В. упорядн. Словника Волобуєва С.В.Київ : НТУ.172 с.
27. Кабалевський Д. (1982). Як розповідати дітям про музику. Київ: Музична Україна. 320 с.

28. Калашник (Mei) Л.С. (2004). Давньокитайська міфологія як засіб родинного виховання. Наукова монографія. Запоріжжя: Поліграф. 259.
29. Качур М.М. (2017). Методика музичного виховання: Урок музичного мистецтва в сучасній українській школі: методичні рекомендації до змісту, організації та проведення уроків музичного мистецтва в ЗОШ для студентів денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6020204 «Музичне мистецтво», 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Мукачево : МДУ,4.
30. Козир А.В. (2012). Вступ до акмеології мистецької освіти: навч.-метод. Посіб. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова. 263.
31. Козир А.В. (2008). Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти. НПУ. Київ. 380.
32. Лабінцева Л.П. (2014). Концертна діяльність як показник виконавської майстерності музикантів. Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ століття. Київ. 16-17. 297-303. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4841/1/L_Labinceva_16_10_14_konf_IM.pdf
33. Лабунець В.М. (2014). Інноваційні технології інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики : теорія та методика. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г. 352
34. Листопад О.В. (2011). Інноваційний розвиток освіти й освітні інновації. Понятійно-термінологічний аналіз проблеми. Суми: Видавництво «МакДен». 43-60.
35. Масол Л. (2004). Концепція загальної мистецької освіти. Мистецтво та освіта. 1. 2–5.
36. Меднікова Г.С. (2006). Адаптаційна функція мистецтва в умовах техногенної цивілізації. Науковий часопис НПУ імені М.Драгоманова. 7. Київ: НПУ. 123-131.

37. Музыка в системі мистецької освіти: взаємини та протидії (2021): матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації у галузі мистецтвознавства, музикознавства, музичної педагогіки. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 183–186.
38. Олексюк О.М. (2006). Музична педагогіка: навчальний посібник. Київ: КНУКіМ. 188.
39. Олексюк О.М., Ткач М.М. (2004). Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: навч. Посібник. Київ: Знання України. 264.
40. Падалка Г.М. (2008). Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ: Освіта України. 272.
41. Падалка Г.М. (2004). Пріоритетні напрямки розвитку сучасної мистецької освіти. Теорія і методика мистецької освіти: зб. Наук. Пр. Нац. Пед. Ун-т імені М.Драгоманова. Київ. 1 (6). 15-20.
42. Пелешук Т. (2021). Значення музично-тематичної добірки у процесі становлення вчителя музичного мистецтва. Мистецька освіта: традиції, сучасність, перспективи : Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених. Кривий Ріг : ФО-П Маринченко С. В. 224–228.
43. Пехота О. (2004). Освітні технології : навч.-метод. Посіб. Київ: А.С.К. 256.
44. Підварко Т. (2020). Роль інноваційних технологій у формуванні артистичних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва. Педагогічні науки. 90. 142-146.
45. Підласий І. (1998). Педагогічні інновації. 12. 3-17.
46. Пінчук В.М. (1999). Психолого-педагогічні засади впровадження інноваційних технологій у вищій школі. Сучасна вища школа: Психолого-педагогічний аспект: монографія АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. Освіти АПН України. За ред. Н.Г. Ничкало. Київ. 246-256.

47. Пляченко Т.М. (2010). Підготовка майбутнього вчителя музики до роботи з учнівськими оркестрами та інструментальними ансамблями : монографія. Кіровоград: Імекс-ЛТД. 428
48. Пляченко Т.М. (2014). Формування інструментально – виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі фахової підготовки. Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття: матер. Міжнарод. Наук.-практ.конференції. Київ. 61-69.
49. Пометун, О. І. (2004). Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: Видавництво АСК.
50. Попович Н.М. (2013). Проблема інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у систему професійної підготовки майбутнього вчителя музики. Інформаційні технології і засоби навчання. 1 (33). URL: <http://journal.iitta.gov.ua> (дата звернення: 26.07.2020).
51. Ратовська, С. В. (2013). Теоретичні засади впровадження освітніх інновацій у вищих педагогічних навчальних закладах. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. 38(2), 235-246.
52. Рибалка В.В. (1996). Психологія розвитку творчої особистості: навч. Посіб. Для студ. Вищ. Навч. Закл. Київ: ІЗМН. 235 (1).
- К. Роджерс. (1994). Погляд на психотерапію. Становлення людини. 1-50.
53. Ростовський О.Я. (2011). Теорія і методика музичної освіти: навч.-метод. Посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 640.
54. Рудницька О.П. (1998). Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти: навч. Посіб. Київ: ІЗМН. 248.
55. Рудницька О.П. (2001). Світоглядна функція мистецтва. Мистецтво та освіта. Київ: КДП. 3. 10-13.

56. Савченко, О. Я. (2011). Професійна підготовка вчителя: погляд польського вченого: про книжку пол. Вченого Т. Левовицького «Професійна підготовка і праця вчителів». Рідна школа, 11, 45–47.
57. Самохіна Н.М. Професійно-творча самореалізація майбутніх учителів музики в освітньо-виховному середовищі вишу (монографія).
58. Наталія Миколаївна Самохіна. – Луганськ: Держ. Закл. «Луган. Нац. Ун-т імені Тараса Шевченка», 2013. – 370 с.
59. Сисоєва С.О. (2006). Основи педагогічної творчості: підруч. Для студ. Вищ. Пед. Навч. Закл. Київ.346.
60. Силабус навчальної дисципліни (музично-інструментальна підготовка). [URL:http://www.music.chnu.edu.ua](http://www.music.chnu.edu.ua) (дата звернення: 03.03.2021).
61. Філіппенко Н. (2012). Іноформаційно-комунікаційні технології навчання музичного мистецтва: досвід Польщі. Порівняльно-педагогічні студії. 2(12).
62. Фрайт О. (2010). Фортепіанні альбоми та цикли українських композицій для дітей: історія і сучасність. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького ДПУ ім. І.Франка. 94.
63. Хижна О.П. (2010). Інноваційний розвиток мистецької освіти: суспільна потреба та суперечності її реалізації. Наука і освіта: наук.- практи. Журн. Півд. Наук. Центру АПН України. 278-283.
64. Шевченко Л.М. (2000). Формування готовності музиканта-педагога до інновацій у професійній діяльності. (Автореф. Дис. На здобуття наук. Ступеня канд. Пед. Наук).
65. Щербак І. Інструментально-виконавська підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва як психолого-педагогічна проблема. [URL: https://www.cuspu.edu.ua/](https://www.cuspu.edu.ua/) (Дата звернення: 17.03.2021).
66. Юник Д. Г. (2011). Виконавська надійність митців музичного мистецтва: концептуальний аспект. Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г. М. Падалки. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова. 121–150.

67. Ягупов В.В. (2003). Педагогіка : навч. Посіб. Київ: Либідь. 560.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анотація до творів із альбому «24 дитячі п'єси для фортепіано»

В. Косенка: «За метеликом», «Колискова пісня» (фото слайдів презентації)

II. Стилiстичнi та жанровi особливостi твору

Хто з дiтей не бiгав влiтку за метеликами, не стежив за ними, коли вони весело перелiтають з кiвтки на кiвтку. Композитор Косенко змалював цю веселу розвагу у фортепiаннiй п'єсi «За метеликом».

«Колискова пісня»

Кожен із нас, напевне, пам'ятає (а може й не пам'ятає, адже дитяча пам'ять – слабка) як мама сідала ввечері біля ліжка в дитячій кімнаті й співала колискову. В її голосі завжди було стільки теплоти, ніжності, любові, що по тілу розливалася солодка втома, очі самі заплющувалися й ми поринали в країну снів. Так було з давніх-давен і так буде завжди, бо материні почуття найсильніші й найширші в світі, бо ніхто нас ніколи так не пригорне, не любитиме так, як мама. І звичайно, голос матері дитина може впізнати з безлічі інших, бо тільки в ньому відчувається справжня турбота, тільки з мамою малюк почувається захищеним.

Посилання на роботу:

https://docs.google.com/presentation/d/1ebwgUyWpoDCknnxrzZnXzf1Nk4d9MAG/edit?usp=drive_link&oid=117285187600973661616&rtf=true&sd=true

Додаток Б

Анотація до творів із альбому «Фортепiаннi твори для молодi»

Н.Нижанкiвського (фото слайдiв презентацiї)

II. Стилiстичнi та жанровi особливостi твору

«Марш горобчикiв»

- Що таке «Марш»?

(Марш - музичний жанр, мелодiя, що має енергiйний, чiткий ритм i такт, призначений для супроводження пересування людей в чiткому, синхронному темпi).

- Перший твiр iз творчого доробку Н.

Нижанкiвського «Фортепiаннi твори для молодi».

- Присвячений Лiдi Нижанкiвськiй

(дрiбнiй дiвчинцi, яка любила ходити, пiдстрибувати;

Композитор прирiвняв юну дiвчину iз птахом – горобцем).

«Староукраїнська пісня»

- Що таке «Пісня»?

(словесно-музичний твір, призначений для співу).

- Присвячений Степанові Ярославичу – двоюрідному брату Нестора.

Посилання на роботу:

https://docs.google.com/presentation/d/1ROxALKmgwf3U20MxoVB29mGXd8RVD99/edit?usp=drive_link&oid=117285187600973661616&rtf=true&sd=true

Додаток В

Анотація до творів із альбому « No Kid-Ding Notebook» Гамми Скупинського (фото слайдів презентації)

Посилання на роботу:

https://docs.google.com/presentation/d/1zh3xmyeR5d3P7RAIPiVFWexOpc7cxeOj/edit?usp=drive_link&oid=117285187600973661616&rtpof=true&sd=true

Додаток Г

Анотація до творів із альбому В.Гіллока (фото слайдів презентації)

Посилання на роботу:

https://docs.google.com/presentation/d/13PnnVpcobSROxM0jxAk0LnYKB7jxqRz/edit?usp=drive_link&oid=117285187600973661616&rtpof=true&sd=true

Додаток Д

*Положення конкурсу на краще виконання музично – тематичної
добірки*

1. Загальні положення

1.1 Мета і завдання конкурсу:

Конкурс проводиться з метою:

- популяризації інструментальної музики добірки (музично – тематичної), її інтеграції у світовий мистецький простір;
- підвищення рівня виконавської майстерності студентів;
- розширення культурних зв'язків,
- розвиток інтелектуального та творчого мислення у студентів – інструменталістів.

Основними завданнями конкурсу є:

- популяризація музично – тематичних добірок серед молоді;
- виявлення найбільш обдарованих виконавців, розкриття їх творчої індивідуальності та потенціалу, їх подальша підтримка і заохочення до професійної концертної та творчої діяльності;
- обмін творчим досвідом та мистецькими здобутками.

1.1. Засновники конкурсу:

- Засновник та організатор конкурсу – Кафедра музики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
Організатор: Секція музично – інструментальної підготовки
керівник доцент Бойчук Ірина Ігорівна
студентка III курсу Пелепюк Тетянна

2. Умови проведення конкурсу

2.1. Конкурс є закритим. До участі у конкурсі запрошуються студенти кафедри музики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича різних спеціальностей.

Дата проведення конкурсу: 15-19 березня 2021 року.(кожен учасник конкурсу буде мати чітко визначений день для демонстрування своєї конкурсної програми – див. пункт 4).

2.2.1. Конкурс проводиться за номінацією:

- виконання та презентація музично – тематичної добірки.

2.2.2. Категорії:

- учасники різних спеціальностей (025 – музичне мистецтво/014 – середня освіта (музичне мистецтво).
- учасники I – V курсів.

2.3. Номінація «виконання та презентація музично – тематичної добірки»

- передбачає:
  - виконання 2-3 різнохарактерних музичних творів;
  - наявність презентації з відомостями про композитора (-ів), інформації про жанри та музичні образи творів.
  - оформлення і подача конкурсного матеріалу учасника є не обмеженою.
- Тривалість виступу до 10 хвилин. Послідовність виконання програми встановлюється виконавцем.

2.4. Усі конкурсні прослуховування проводяться дистанційно – на платформі «Google meet» (кожному конкурсанту буде надіслано запрошення). Порядок виступів учасників визначається за алфавітом і зберігається впродовж конкурсу.

2.5. Оргкомітет залишає за собою право вести фото- і відеозапис та розповсюджувати ці матеріали.

3. Порядок організації конкурсу

3.1. Для участі у конкурсі учасником подається заявка (за формою згідно з додатком 1) у електронному вигляді на електронну адресу: peleruk.tetiana@chnu.edu.ua до 12 березня 2021р. Інформація надається з урахуванням вимог Закону України «Про захист персональних даних».

4. Порядок проведення конкурсу

15 березня 2021 рік

13.00	Перевірка наявності учасників 1 курсу за поданими заявками
13.15	Встановлення списку по черговості конкурсантів
13.30	Прослуховування конкурсних виступів
14.30	Обговорення та оцінення членами журі конкурсних виступів
15.00	Завершення першого конкурсного дня

16 березня 2021 рік (вівторок)

13.00	Перевірка наявності учасників 2 курсу за поданими заявками
13.15	Встановлення списку по черговості конкурсантів
13.30	Прослуховування конкурсних виступів
14.30	Обговорення та оцінення членами журі конкурсних виступів
15.00	Завершення першого конкурсного дня

17 березня 2021 рік (середа)

- 13.00** Перевірка наявності учасників 3 курсів за поданими заявками
13.15 Встановлення списку по черговості конкурсантів
13.30 Прослуховування конкурсних виступів
14.30 Обговорення та оцінення членами журі конкурсних виступів
15.00 Завершення першого конкурсного дня

18 березня 2021 рік (четвер)

- 13.00** Перевірка наявності учасників 4 курсів за поданими заявками
13.15 Встановлення списку по черговості конкурсантів
13.30 Прослуховування конкурсних виступів
14.30 Обговорення та оцінення членами журі конкурсних виступів
15.00 Завершення першого конкурсного дня

19 березня 2021 рік (п'ятниця)

Онлайн - зустріч всіх учасників конкурсу для оголошення результатів конкурсу:

- 13.00** вступне слово організатора конкурсу;
надання слова членам журі для оголошення результатів конкурсу (відповідно до секції)
14.00 Нагородження
14.30 Заключне слово організатора конкурсу
15.00 Завершення онлайн – конкурсу «Чарівні мелодії»

5. Журі конкурсу

5.1. До складу журі входять викладачі секції музично-інструментальної підготовки.

5.2. Журі має право: присуджувати не всі місця, розподіляти місця між учасниками, присуджувати сертифікати за краще виконання окремих номерів конкурсної програми, або зупиняти виступ учасника, який вийшов за межі регламенту.

5.3. Рішення журі є остаточним і оскарженню не підлягає.

5.4. Оцінка конкурсних виступів здійснюється за 10-бальною шкалою за наступними критеріями:

- художня виразність, виконавська майстерність, розкриття задуму;
- сценічна культура виконання;
- відповідність стилю, жанру;
- технічна досконалість;
- самобутність індивідуального трактування та його переконливість;
- теоретична та технічна наповненість презентації музично – тематичної добірки.

5.5. За результатами виступів переможці нагороджуються сертифікатами за участь у конкурсі.

додаток 1

*Заявка для участі в онлайн конкурс інструментально-виконавської
майстерності
«Чарівні мелодії»*

Номінація	
Категорія	
Прізвище та ім'я	
Дата народження	
Назва курсу, групи, спеціальності	
Фамілія, ім'я та по батькові викладача (керівника)	
Повна назва учбового закладу/організації, що представляє учасник	
Місто, область	
E-mail	
Телефон	
Побажання учасників щодо проведення Конкурсу	

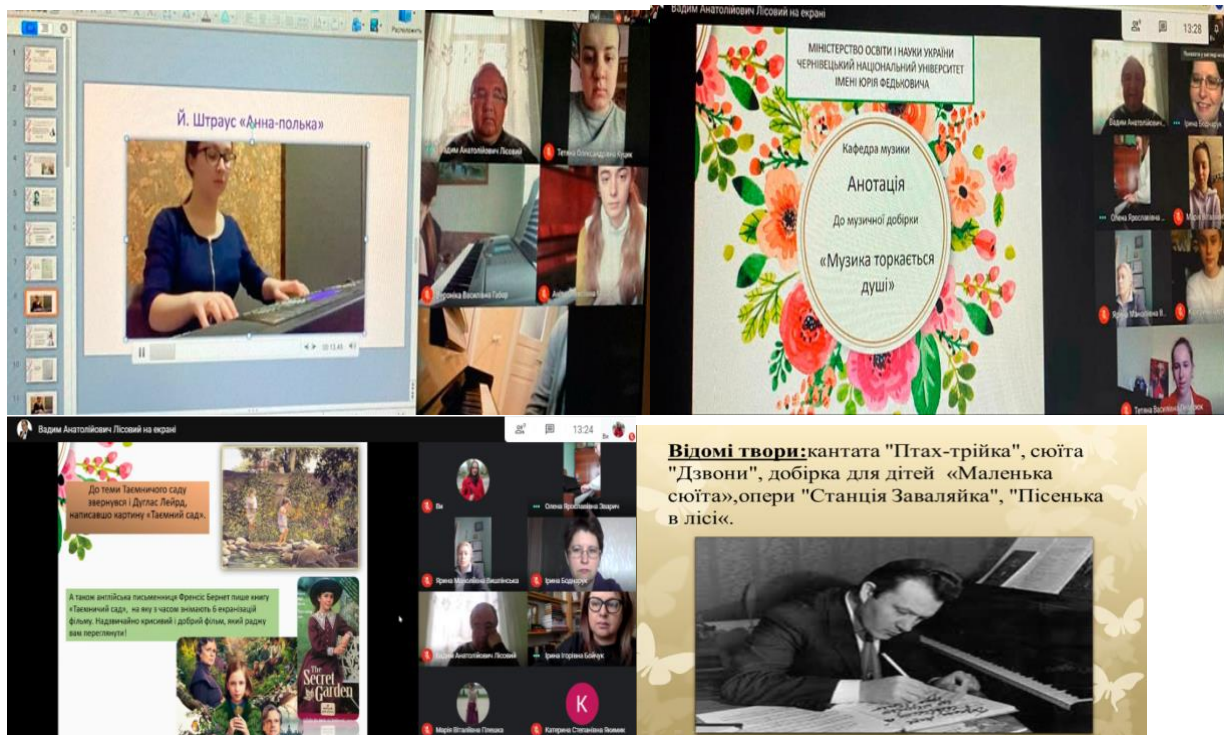
Програма виступу:

№	Назва твору	Композитор		
1.				
2.				

“ _____ ” _____ 2021р

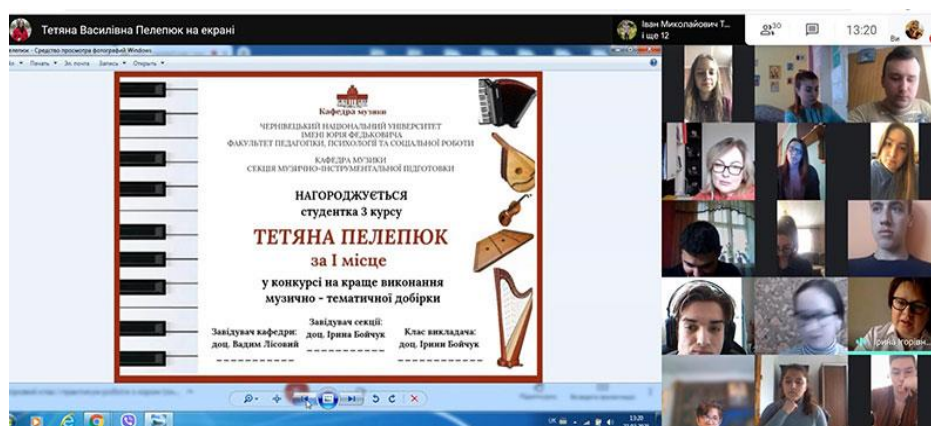
Додаток Е

Фотоматеріали із конкурсу на краще виконання музично – тематичної добірки

Зразок диплома

Додаток Є

Тест на визначення ставлення студентів до музично- педагогічної діяльності

Ключ

1. Психологія відносин людей дуже цікавить мене
2. Я рідко пропускаю заняття й страждаю від змушених пропусків
3. Мені подобається демонструвати вміння володіти грою на інструменті на педагогічній практиці, як найкраще виконати твори музично-тематичної добірки
4. Мені подобається переводити мої життєві враження у музичні образи доступні дітям і самому складати до них художній опис
5. У порівнянні з іншими я займаюся багато професійним самовдосконалення.
6. Вивчаючи тематичні п'єси, я намагаюся прочитати про них музикознавчу літературу та особливо методичного характеру
7. Я пропускаю заняття за фахом частіше інших.
8. Мене мало цікавлять книги з методики викладання гри на музичних інструментах
9. На заняття за фахом я приходжу невідготовленим частіше інших
10. Я намагаюся виступати в семестрі, з добре вивченою програмою
11. Крім настанов педагога я прагну знайти свої власні прийоми подолання виконавських труднощів
12. Мені подобається обговорювати з товаришами прийоми й способи виконання різних музичних творів
13. Мені більше подобається розучувати з дітьми музичні твори ніж самому виконувати музику на концертній площадці
14. Мені подобається працювати ривками, щоб потім приємно розслабитися
15. Я пропускаю заняття з методики гри на музичних інструментах рідше інших
16. Мені подобається бути присутнім на заняттях інших педагогів і слухати їхні зауваження з приводу інструментальної підготовки моїх товаришів
17. Виступаючи на сцені, я стурбований тим, яке враження справляю на слухачів
18. До своєї майбутньої професії викладача ставлюся із захватом
19. Зі своїми друзями й близькими я мало говорю про свою майбутню професію

20. З теоретичних дисциплін більш за всі мені подобається музична психологія і методика гри на музичних інструментах .

21. Я розглядаю свою майбутню професію як хорошу можливість навчання дітей гри на музичному інструменті

22. Мої друзі цінують мої зауваження щодо якості виконання програмного матеріалу

23. У роботі над музичним твором мені більше подобається краса художнього образу й переживання, пов'язані з музикою, ніж ретельна робота над окремими деталями

24. Мені подобається обговорювати з друзями особливості виконавського стилю різних музикантів

25. Звичайно я виступаю на сцені один раз у семестр, хотілося б більше

26. Я відповідально ставлюся до будь-якого виду музично-педагогічної діяльності особливо хвилююся під час публічних виступів перед дітьми

27. Під час педпрактики в школі я сам люблю ілюструвати музичні твори учням, а не підключати технічні засоби

Додаток 3

ТЕСТ РЕФЛЕКСИВНО-ТВОРЧА АДАПТАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

(модифікований тест за В.Соніним)

Шкали: тип адаптації - адаптивний, конформний, інтерактивний, депресивний, ностальгічний, відчужений

ПРИЗНАЧЕННЯ ТЕСТУ: Опитувальник дозволяє виявити рівень і тип адаптації особистості до проявів творчої рефлексії. У цьому варіанті він призначений для майбутніх учителів музичного мистецтва, оскільки тут відбита специфіка їхнього минулого творчого досвіду, набутого до вступу до університету.

Інструкція до тесту

Перед вами ряд тверджень, які допоможуть визначити ступінь успішності вашої адаптації до рефлексивно-творчої діяльності. "+" ("Так"), якщо ні - знак "-" ("ні"), якщо яке-небудь твердження до вас не відноситься, поставте знак "0".

ТЕСТ

1. Мені подобається інструментальне мистецтво.
2. Мені подобається знайомитися з новими творами.
3. По-моєму, я набагато здібніший і кмітливіший, ніж був раніше.
4. У мене є друзі серед одногрупників.
5. У першокурсників виявляється невпевненість в собі.

6. Я сам винен у своїх невдачах.
7. Я із задоволенням вивчаю дисципліни з методики гри ні інструменті.
8. Якщо я щось не розумію, я завжди можу розраховувати на допомогу.
9. Я знаю ази інструментального мистецтва.
10. Коли я помиляюся у грі, то боюся осуду.
11. Я хотів би працювати за фахом.
12. Я ходжу на концерти інструментальної музики.
13. У групі добра, дружня атмосфера.
14. Я розраховую тільки на власні сили.
15. Я проводжу свій вільний час так, як мені хочеться.
16. Мені достатньо тих занять, які я відвідую.
17. У мене є бажання перевестися на інший факультет.
18. Я вірю в майбутнє.
19. Я постійно стурбований своїм матеріальним становищем.
20. Я частіше буваю задоволений, ніж навпаки.
21. Тут мені чогось не вистачає.
22. Тут я вчуся за бажаною спеціальністю.
23. Я вибитий з колії.
24. У нашій групі багато проблем.
25. Мені подобається тутешня атмосфера.
26. Я уявляв собі навчання тут таким, яким воно і виявилось.
27. Люди часто розчаровують мене.
28. Мені подобається бувати на фестивалях, де я раніше ніколи не був.
29. Я ходжу на всі пари.
30. Часом я не поважаю себе.
31. Я із задоволенням працюватиму на будь-якому місці, аби робота була високооплачуваною.
32. Протягом останнього часу я відчуваю себе гірше.
33. Я думаю, що кожен повинен піклуватися про інше.
34. Іноді ми з однокурсниками проводимо вільний час разом.
35. Мені не хочеться, щоб знали, де я навчаюся.
36. Я добре себе почуваю на виступах.
37. Я не відчуваю матеріальних труднощів.
38. Інші вчаться гірше, ніж могли б.
39. Краще нікому не довіряти.
40. Тут у мене є відчуття скутості, внутрішньої несвободи.
41. У мене мало вільного часу.
42. Я завжди дотримуюся почуття боргу, вихованому в дитинстві.
43. Я віддаю перевагу їздити на фестивалі з друзями.

44. Я буду працювати по бажаній спеціальності, навіть якщо для цього знадобиться багато часу.
45. Мої очікування з вибором спеціальності виправдалися.
46. Я проти випрошування оцінок.
47. Матеріальна забезпеченість - найголовніше в житті.
48. Я цікавлюся подіями, які тут відбуваються.
49. Я рідко втомлююся на репетиціях.
50. Я байдужий до концертних виступів.
51. Я люблю згадувати про минуле.
52. Люди, як правило, подобаються мені.
53. Я добре був проінформований перед вступом на дану спеціальність.
54. У школі я був більш успішним і популярним.
55. У музиканта більш тонка душевна організація ..
56. Майбутнє не залежить від мене.
57. Я охоче знайомлюся з людьми.
58. Світом править справедливість.
59. Я люблю свята.
60. Якщо ти хороший фахівець, то роботу тобі знайти - немає проблем.
61. Мої однокурсники талановиті.
62. На цьому факультеті вчилися мої старші друзі.
63. Я діяльний, енергійний, ініціативний.
64. Мені не вистачає знань, щоб працювати за бажаною спеціальністю.
65. Мої друзі поступили на інші факультети.
66. Тут я відчуваю себе захищеним.
67. Я вважаю, що мистецтво має бути без кордонів.
68. Часом я відчуваю себе нікому не потрібним.
69. Моє повсякденне життя зайняте цікавими справами.
70. Мені допомагають мої близькі.
71. Наша родина завжди любила музику.
72. За певних обставин я готовий змінити спеціальність.
73. Я ніколи не починаю розмову першим.
74. Часом я сумую за школою.
75. Я порадив би своїм друзям поступати сюди.
76. Я роблю те, що мені подобається.
77. Мої почуття і ставлення до оточуючих стають більш зрілими.
78. Якщо я відчуваю якісь труднощі, я з легкістю питаю ради.
79. Я контролюю свою поведінку відповідно до норм
80. Я відчуваю неприязнь до того, що мене оточує.
81. Я цікавлюся музичними подіями, що відбуваються в світі.
82. У мене немає тут близької по духу людини.

83. Я хотів би змінити місце навчання.
84. Ще в школі я планував, за якою спеціальністю буду навчатися тут.
85. Часом я думаю про моє шкільне дитинство.
86. Я закінчив би раніше, якби у мене була така можливість.
87. Я думав, що тут мені буде краще.
88. Невдахи повинні звинувачувати насамперед себе.
89. Тут я відчуваю себе вдома.
90. Мене не хвилює, хто на якій спеціальності.
91. Мої знання і досвід, набуті тут, вищі, ніж необхідно для школи.
92. Часом мені не вистачає спілкування.
93. Мені подобається хоровий спів.
94. Іноді мені нічим зайняти себе.
95. Колектив студентів стане для мене в майбутньому рідним.
96. Всі мають однакові можливості домогтися матеріального благополуччя.

Обробка та інтерпретація результатів тесту:

Ключ до тесту *Шкала адаптивності*

+ : 22, 25, 52, 57, 59, 60, 69, 79, 89.

- : 35, 40, 50, 56, 64, 80, 87.

Шкала конформності

+ : 1, 5, 13, 38, 53, 55, 61, 66, 71, 75, 78, 96.

- : 14, 67, 73, 76.

Шкала інтерактивності

+ : 2, 3, 6, 7, 8, 15, 28, 43, 44, 46, 47, 77, 88.

- : 54, 62, 90

Шкала депресивності

+ : 10, 19, 23, 27, 32, 39, 68, 81, 84.

- : 16, 18, 20, 58, 63, 70, 86.

Шкала ностальгії

+ : 17, 30, 51, 65, 72, 74, 85, 94.

- : 4, 12, 26, 41, 42, 45, 49, 93.

Шкала відчуженості

+ : 11, 21, 24, 31, 33, 82, 83, 91, 92.

- : 9, 29, 34, 36, 37, 48, 95.

При збігу з ключем за кожне твердження нараховується 1 бал, при розбіжності - 0 балів (відповідь «це мене не стосується» не враховується). По кожній шкалою бали сумуються і визначається рівень адаптації:

- високий - сума балів перевищує 12,
- середній - від 6 до 12,
- низький - менше 6 балів.

Далі визначається переважаючий тип адаптації з шести можливих варіантів: адаптивний, конформний, інтерактивний, депресивний, ностальгичний і відчужений.

Інтерпретація результатів тесту

Шкала адаптивності: Високі оцінки свідчать про особисту задоволеність; позитивне ставлення до музичного мистецтва і творчої роботи; почуття комфортності на публічних виступах; почуття приналежності до даного виду мистецтва і причетності до нього. Для музикантів характерні: прагнення до самореалізації; високий рівень активності; впевненість у відносинах з іншими; планування свого майбутнього, засноване на власних можливостях і минулому досвіді.

Шкала конформності: Високі оцінки означають: прагнення за будь-яких умов підтримувати відносини з людьми; орієнтацію на соціальне схвалення; залежність від групи; потребу в прихильності і емоційних відносинах з людьми; прийняття системи цінностей і норм поведінки даного середовища. Поведінка студентів формується під впливом очікувань групи залежно від ступеня зацікавленості в досягненнях своїх цілей і планованої винагороди.

Шкала інтерактивності: Високі оцінки відповідають: прийняттю даного середовища; активному входженню в цю середу; налаштованості на розширення творчих зв'язків; почуттю впевненості у своїх можливостях; критичності до власної поведінки; готовності до самоосвіти; бажанням реалізувати себе шляхом досягнення матеріальної незалежності; спрямованості на співпрацю з іншими; контролю над власною поведінкою на публічних виступах; спрямованості на певну мету і підпорядкування себе цієї мети.

Шкала депресивності: Високі оцінки говорять про дисгармонію особистості. Весь світ для такого студента забарвлюється в похмурі тони і сприймається як позбавлений сенсу і цінностей. Це супроводжується: неможливістю реалізувати свій рівень очікувань, пов'язаний з професійною позицією; зниженою самооцінкою; безпорадністю перед навчальними труднощами, що поєднується з почуттям безперспективності; почуттям провини за минулі події; сумнівом, тривогою щодо нереалізації власних здібностей, пов'язаної з неприйняттям себе та інших; почуттями пригніченості, спустошеності, ізольованості.

Шкала ностальгії: Високі оцінки означають: втрату зв'язку з культурою, співпричетності з нею; внутрішній розлад і сум'яття, що впливає через почуття роз'єднаності з традиційними цінностями і нормативами і неможливості знайти нові; відчуття того, що людина «не на своєму місці». Емоційний стан таких студентів характеризується мрійливістю, тугою, меланхолією, спустошеністю.

Шкала відчуженості: Високі оцінки відповідають: твердженням норм, установок і цінностей музичного мистецтва; неприйняттю нового соціуму;

низької самооцінки; Неузгодженість домагань і реальних можливостей; заклопотаності своєю ідентичністю і своїм статусом; впливу зовнішнього контролю на загальне неприйняття себе та інших; переконаності, що власні зусилля можуть лише незначною мірою вплинути на ситуацію. Для таких студентів характерні занепокоєння з приводу нездатності задовольнити свої потреби, паніка, безпорадність, відчуття покинутості, нетерплячість.

Додаток И

Аутотренінг «Пробудження і розвиток бажаних відчуттів»

Техніка виконання є такою:

1. Заспокойтесь, зручно влаштуйтеся й глибоко вдихніть повітря кілька разів. Зосередьтеся на прослуховуванні творів музично-тематичної добірки, намагайтесь досягнути їх зміст і відповісти на таке запитання: “яким є характер, значення і сутність обраного твору?”.
2. Занотуйте всі нюанси, ідеї, образи, що з'являються в процесі вправи.
3. Усвідомте значення цього відчуття, його мету, можливості застосування в інших творах хорової музики, важливість, якої воно набуває особисто для Вас.
4. Дозвольте відчуттю проникнути в кожен клітинку свого організму, намагайтесь ідентифікувати себе з ним.
5. Відтворіть ті ситуації, в яких відсутність або недостатність розвитку цього відчуття призводило до невдачі при виконанні даного твору або була для вас дискомфортною.
6. Напишіть такі слова або зробіть малюнок на аркуші паперу, які, на вашу думку, розкривають сутність даного відчуття, ще декілька раз прослуховуючи музично-тематичну добірку. Поставте малюнок або зображення на таке місце, де ви зможете бачити його щодня. При погляді на нього намагайтесь згадати відповідне відчуття та відтворити його під час гри на інструменті.

Додаток І

Діагностичні завдання

Інструкція: Запрошуємо Вас взяти участь і дати відповіді на запитання. Це допоможе визначити Вашу зацікавленість до майбутньої професії та опрацювання дитячих тематичних творів, (сучасних композиторів, митців рідного краю), які входять до музично-тематичної добірки. Прочитайте перелік запитань і дайте оцінку важливості для Вас за семибальною шкалою.

Я хочу виконувати музично-тематичні добірки, тому що:

1. Це необхідно для моєї майбутньої роботи;
2. Хочу більше працювати із зразками дитячих фортепіанних творів;
3. Хочу пізнавати власні виконавські можливості;
4. Подобається виконувати п'єси, об'єднанні тематикою ;
5. Краще, ніж у других видах музичної діяльності, самовиражаюся;
6. Розвивається відчуття приєднання до великого мистецтва;
7. Отримую задоволення від гри на інструменті;
8. При виконанні творів музично-тематичної добірки, вникаєш у їх зміст;
9. Хочу бути всебічно ерудованою людиною;
10. Власна думка з цього приводу.

Додаток І

Тест «Потреба у пошуках вражень»

(за В. Ряховським)

Інструкція: На кожне із 16 запитань відповідайте "так", "інколи" або "ні"

Текст для запитань:

1. У Вас академічний концерт з хорового класу. Чи вибиває вас із колії його очікування?
2. Чи не відкладаєте ви вивчення творів музично-тематичної добірки до того часу, поки прийде модульна здача?
3. Чи викликає у вас ніяковість і незручність доручення виступити зі сольним номером на творчому заході?
4. Вам пропонують поїхати на фестиваль в місто, у якому ви ніколи не були. Чи докладете ви максимум зусиль, щоб уникнути цієї поїздки?
5. Чи любите ви ділитися своїми переживаннями із ким-небудь?
6. Чи дратує вас, коли Ваш однокурсник робить Вам зауваження?
7. Чи вірите ви, що існує проблема студентів і викладачів і що людям різних поколінь важко розуміти одне одного?
8. Чи посоромитеся ви дати творчу пораду одногрупникові?
9. На занятті Вам зробили некоректне зауваження - чи промовчите ви, чи дасте відповідь?
10. Залишившись наодинці з людиною, ви не вступите з нею у розмову і відчуватимете незручність, якщо вона заговорить першою?
11. На вас наводить жах довга черга, де б вона не була (виступ на концерті, іспит).
12. Чи боїтеся ви брати участь у ініціативних групах при підготовці до творчого заходу?
13. У вас є власні індивідуальні критерії оцінювання, творів мистецтва, культури, і ніяких "чужих" думок щодо цього ви не приймаєте. Це так?

14. Почувши десь у кулуарах помилкові висловлювання з добре відомого вам питання, чи промовчите ви і не станете сперечатися?

15. Чи викликає у вас прикрість чиєсь прохання допомогти розібратися в навчальній темі?

16. Вам легше висловити свої погляди в письмовій чи усній формі?

Опрацювання результатів: За кожну відповідь "так" зарахуйте собі 2 бали, "інколи" - 1 бал, "ні" - 0 балів. Результати порівняйте з ключем;

30-32 бали. Ви малоемоційні, і це ваша біда, оскільки від неї найбільше страждаєте ви самі. Вашим однокурсникам також нелегко. На вас важко покластися у справі, яка потребує групових зусиль. Спробуйте бути більш комунікабельним та відкритим для сприйняття вражень, контролюйте себе;

25-29 балів. Ви замкнені, небалакучі, надаєте перевагу самотності, і тому у вас мало друзів. Думки про необхідність нових контактів, виступах на концертах та фестивалях змушують вас панікувати і надовго виводять із рівноваги. Ви знаєте цю особливість свого характеру і буваєте незадоволені собою. Однак ви не можете змінити ці особливості характеру, хоча трапляються хвилини, коли ви буваєте відкритими до сприйняття нового. Потрібно тільки захотіти;

19-24 бали. Ви досить комунікабельні й у новій ситуації почуваетесь достатньо впевнено. Нові враження вас не лякають. Однак із новими людьми ви сходитеся обережно; у суперечках і дискусіях берете участь неохоче. У ваших висловлюваннях інколи надто багато сарказму, без причини на те. Ці вади можна виправити.

14-18 балів. Ваша потреба у нових враженнях у нормі. Ви із задоволенням виступаєте на творчих заходах; достатньо терплячі на репетиціях; обстоюєте свої погляди без запальності. Без неприємних переживань приймаєте участь у конкурсах. У той самий час не любите гамірливих компаній; екстравагантні вчинки і багатослів'я викликають у вас роздратування;

9-13 балів. Ви достатньо комунікабельні (часом навіть занадто).

Любите виступати завжди і всюди. Легко знайомитесь із новими людьми. Любите бути в центрі уваги; нікому не відмовляєте у проханнях, хоч не завжди можете їх виконати. Інколи вибухаєте гнівом, але швидко заспокоюєтеся. Вам не вистачає посидючості, терпіння і відваги при зіткненні із навчальними проблемами, хоча за бажання ви можете змусити себе не відступати;

4-8 балів. Про вас говорять - "щира, відверта душа". Емоційність б'є з вас ключем; ви завжди в курсі всіх справ. Любите брати участь у концертах, хоча серйозні фестивалі можуть викликати у вас "мігрень" і "хандру". Із легкістю берете слово з будь-якого приводу, навіть якщо маєте про предмет розмови поверхове уявлення. Усюди почуваетесь "у своїй тарілці". Беретеся за будь-яку справу, хоча не завжди можете успішно довести її до завершення. З цієї причини керівники і однокурсники ставляться до вас із деякою

обережністю і сумнівами. Поміркуйте над цим; менше 3 балів. Ваша потреба у пошуках вражень має хворобливий характер. Ви говіркі, багатослівні, втручаєтеся у справи, які вас не стосуються. Беретеся дискутувати щодо проблем, у яких абсолютно не компетентні. Часто стаєте причиною різноманітних конфліктів у вашому оточенні. Ви запальні, часто ображаєтеся і буваєте необ'єктивні. Серйозна робота не для вас. Ваших однокурсникам важко з вами. Вам потрібно попрацювати над собою і своїм характером! Насамперед виховуйте у собі терплячість і стриманість, повагу до людей; подумайте про своє здоров'я - такий стиль життя негативно позначається на ньому.